

**Nacionalna agencija Republike Slovenije za
kakovost v visokem šolstvu**

**Kakovost v slovenskem visokem in
višjem šolstvu v obdobju od 2014 do
2017**

Avgust 2017 – februar 2018

Avtor poročila: mag. Jernej Širok

Naslov izvirnika: Quality in the Slovenian Higher Education and Higher Vocational Education Area in the Period from 2014 to 2017 (Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani COBISS.SI-ID=294263552 ISBN 978-961-93476-2-1 (pdf) – [povezava](#))

Prevod: Polona Glavan.

Lektura prevoda: Tatjana Horvat.

Oblikovanje metodološkega okvira in anket: mag. Jernej Širok

Zbiranje in analiza podatkov poročil o zunanji evalvaciji: Tatjana Horvat, Gregor Rebernik in mag. Jernej Širok

Zbiranje in analiza podatkov samoevalvacijskih poročil: Tatjana Horvat, Anita Kajtezović, Gregor Rebernik in dr. Matjaž Štuhec

Priprava statističnih podatkov o akreditacijah in evalvacijah: mag. Jernej Širok

Zahvala: dr. Terenceu Cliffordu-Amosu, ker je dokument pregledal in podal pripombe nanj.

Svet Nacionalne agencije Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu je to poročilo sprejel na 124. seji 15. marca 2018.

Ljubljana, avgust 2017–februar 2018.

Izdala: Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu. 2018.
Ljubljana.

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Kazalo

Kazalo.....	3
Uvod.....	4
Slovensko visoko in višje šolstvo od leta 2014 do leta 2017	6
Metodološki okvir za analizo zunanjih evalvacij.....	10
Analiza strokovnih poročil o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov	14
Splošna analiza strokovnih poročil o zunanji evalvaciji študijskih programov	26
Analiza poročil strokovnjakov o zunanji evalvaciji višjih strokovnih šol	44
Metodološki okvir za analizo samoevalvacij	54
Analiza samoevalvacijskih poročil visokošolskih zavodov	58
Analiza samoevalvacijskih poročil višjih strokovnih šol	71
Zaključek	84

Uvod

Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu (v nadaljevanju: NAKVIS) je pripravila drugo analizo kakovosti v slovenskem visokem in višjem šolstvu. Ta dokument prinaša podroben vpogled v kakovost visokega in višjega šolstva v obdobju od 2014 do 2017. Črpa iz izsledkov zunanjih evalvacij v postopkih podaljšanja akreditacije visokošolskih zavodov in študijskih programov, iz zunanjih evalvacij višjih strokovnih šol, pa tudi iz samoevalvacijskih poročil visokošolskih zavodov in višjih strokovnih šol.

V prvem poglavju povzemamo trenutno stanje na področju javnoveljavnih študijskih programov, javnih in zasebnih visokošolskih zavodov in višjih strokovnih šol ter podajamo pregled podeljenih akreditacij (visoko šolstvo) in izdanih mnenj (višje strokovno šolstvo) s strani NAKVIS.

V naslednjih poglavjih navajamo podrobno analizo evalvacijskih poročil o javnih in zasebnih visokošolskih zavodih, katerih akreditacija je bila podaljšana med letoma 2014 in 2017. V to skupino zavodov ne spadajo univerze, saj je bila vsem akreditacija podaljšana že prej in so zato zajete v prejšnji sistemski analizi od leta 2010 do leta 2013. Druga je velika skupina študijskih programov prve, druge in tretje stopnje, ki jih izvajajo javni in zasebni visokošolski zavodi. Za namen tega dokumenta je podana samo splošna sumativna analiza za celotno skupino študijskih programov, ki temelji na skupini izbranih anketnih vprašanj, tako da se kazalci kakovosti najbolje ujemajo s kazalci, ki zajemajo zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov. Vendar pa zbirka podatkov omogoča naknadne specifične in primerjalne analize posamično ali po določenih skupinah podatkov, npr. področju/disciplini, stopnji, statusu, lastništvu, področju presoje, kazalniku kakovosti, evalvacijskih praksah, sestavi skupin strokovnjakov in datumu zunanje evalvacije. Tretja je analiza evalvacijskih poročil o javnih in zasebnih višjih strokovnih šolah, evalviranih v istem obdobju od leta 2014 do leta 2017. Zunanjim evalvacijam nato sledijo poglavja o analizi samoevalvacijskih poročil o visokošolskih zavodih in višjih strokovnih šolah. Ti poglavji obravnavata tako vsebino kot tudi evalvacijski obseg ali poglobljenost analiziranih poročil.

Raziskovalna metodologija temelji na anketah z vprašanji zaprtega tipa, ki so bile uporabljene za vodeno interpretacijo strokovnih in samoevalvacijskih poročil, da bi vsebino, izsledke in evalvacije raziskav lahko pretvorili v strukturirano zbirko podatkov za splošno kakovostno, količinsko in primerjalno analizo. Ker vsako poglavje gradi na specifični ali prirejeni raziskovalni metodologiji in obravnavanih skupinah besedil, bomo v vsakem poglavju posebej navedli podrobne parametre raziskovanja. Kadar je smiselno, se dokument nanaša tudi na ugotovitve prejšnjih analiz in poročil NAKVIS. Vsebina posameznih poglavij je večinoma oblikovana po Merilih za akreditacijo in zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov (v nadaljevanju: Merila za akreditacijo) in Merilih za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (v nadaljevanju: Merila za evalvacijo), veljavnih od leta 2014 do leta 2017, zato upoštevamo naslednja področja presoje: (1) vpetost v okolje, (2) delovanje visokošolskega zavoda, (3) kadre, (4) študente, (5) materialne pogoji in (6) zagotavljanje kakovosti. V primeru visokošolskih zavodov in njihovih študijskih programov zajema dodatno področje presoje (7) organizacijo in izvajanje študija. Diskurz, uporabljan v tem dokumentu, se zgleduje po navedenih predpisih in po diskurzu, ki ga uporablja NAKVIS.¹

---

¹ Merila NAKVIS so v skladu s Standardi in smernicami za zagotavljanje kakovosti v evropskem visokošolskem prostoru.

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Glavni namen te raziskave je bilo ugotoviti kvalitativno stanje na področju slovenskega visokega in višjega šolstva v obdobju od 2014 do 2017, tj. to, kar je dobro, kar bi bilo lahko boljše in kar ni dobro, in morda še manj dobro; ali obstaja nekaj v količinskem smislu, koliko je tega in ali se ponovno oblikuje skozi posebne prakse. En vidik vprašanja raziskave zajema analiza zunanjih evalvacij, drugega pa analiza samoevalvacije na visokošolskih zavodih in višjih strokovnih šolah.

Dokument se sklene s kratkim povzetkom in pogledom v prihodnost zagotavljanja in krepitve kakovosti v Sloveniji.

Slovensko visoko in višje šolstvo od leta 2014 do leta 2017

Konec leta 2017 je bilo v evidenco visokošolskih zavodov eVŠ na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport vnesenih 7 univerz in 48 visokošolskih zavodov.² Čeprav se je glede na prejšnjo sistemsko analizo (2010–2013) število univerz povečalo za dve, se je število zasebnih visokošolskih zavodov zmanjšalo, ker se je sedem zavodov združilo v nove zasebne univerze.³

V študijskem letu 2016/2017 je bilo na univerze in zasebne visokošolske zavode vpisanih 79.547 študentov, kar je približno 1000 manj kot leto pred tem, več kot 5000 manj kot v študijskem letu 2012/2013 in več kot 36.000 manj kot v študijskem letu 2006/07.⁴

Konec leta 2017 je bilo javnoveljavnih 994 študijskih programov, kar je 75 več kot konec leta 2013 in 331 več kot pred uvedbo bolonjske reforme.

Trenutno je v Sloveniji 28 javnih in 17 zasebnih višjih strokovnih šol, na katerih je v študijskem letu 2016/2017 študiralo približno 11.000 študentov. To je približno 2.500 študentov manj kot v študijskem letu 2012/13. Skupno število višjih strokovnih šol je upadlo za tri – vse šole, ki so prenehale vpisovati nove študente, so zasebne.

Pregled prvih akreditacij neuniverzitetnih visokošolskih zavodov (vseh zasebnih) po ISCED v obdobju od 2014 do 2017:

ISCED	Skupaj
34 – Poslovne in upravne vede	1
72 – Zdravstvo	1

Nova univerza je konsolidirala svoj status z združitvijo Evropske pravne fakultete, Fakultete za slovenske in mednarodne študije in Fakultete za državne in evropske študije leta 2017. Njena področja ISCED so:

ISCED
22 – Humanistika
31 – Družbene vede
34 – Poslovne in upravne vede
38 – Pravne vede

Univerza v Novem mestu je bila akreditirana na podlagi združitve Fakultete za poslovne in upravne vede Novo mesto, Fakultete za strojništvo, Fakultete za ekonomijo in informatiko Novo mesto in Fakultete za zdravstvene vede Novo mesto leta 2017. Njena področja ISCED so:

² Vsi podatki v tem poglavju so vzeti iz javno dostopnih virov konec leta 2017.

³ Za primerjavo s sistemsko analizo iz obdobja od 2010 do 2013, glej str. 6 do 8 dokumenta [tukaj](#).

⁴ Glej podatke Statističnega urada Republike Slovenije. Več gradiva je na vodjo [tukaj](#).

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

ISCED
34 – Poslovne in upravne vede
52 – Tehnika
72 – Zdravstvo

V omenjenem obdobju je bilo skupaj akreditiranih 74 študijskih programov, med njimi 14 višjih strokovnih študijskih programov (prva stopnja) in štirje univerzitetni študijski programi (prva stopnja). Skoraj polovica (35) novo akreditiranih študijskih programov je magistrskih programov, medtem ko je 10 doktorskih. Preostalih 11 prvih akreditacij je bilo podeljenih za študijske programe za izpopolnjevanje. V primerjavi z obdobjem od 2010 do 2013, ki je bilo še vedno pod vplivom prehoda na bolonjski sistem, se je skupno število novo akreditiranih študijskih programov močno zmanjšalo, z 248 na 74 (335 %).⁵ Padci so bili največji pri prvostopenjskih univerzitetnih študijskih programih (475 %) in magistrskih študijskih programih (440 %), manjši pa pri študijskih programih za izpopolnjevanje (236 %), doktorskih študijskih programih (230 %) in prvostopenjskih strokovnih visokošolskih študijskih programih (186 %).

Primerjalni pregled skupnih prvih akreditacij študijskih programov po Klasius-SRV:

Klasius-SRV	Opis	Skupaj 2010–2013	Skupaj 2014–2017
16203	Strokovno visoko šolstvo (prva bolonjska stopnja)	26	14
16204	Akademsko visoko šolstvo (prva bolonjska stopnja)	19	4
17003	Magistrsko izobraževanje (druga bolonjska stopnja)	154	35
18202	Izobraževanje za pridobitev doktorata znanosti (tretja bolonjska stopnja)	23	10
36100, 36200 & 37000	Podravni 6/1, 6/2 in 7: Dejavnosti/dosežki, izpopolnjevanje	26	11
	Skupaj	248	74

Večina novo akreditiranih študijskih programov je s področja poslovnih in upravnih ved (26 %). Število teh študijskih programov je še večje kot v obdobju od 2010 do 2013, ki ga, gledano nazaj, zaznamuje bistveno večje število novo akreditiranih študijskih programov. Podobno je naraslo tudi število študijskih programov s področja zdravstva, ki predstavljajo 16 % vseh novih študijskih programov v obdobju od 2014 do 2017. Čeprav je število novo akreditiranih študijskih programov v povprečju upadlo za 335 %, se je število študijskih programov s področja zdravstva v primerjavi z obdobjem od 2010 do 2013 povečalo za 50 %. Pomemben delež novo akreditiranih študijskih programov v obdobju od 2014 do 2017 je s področja izobraževalnih ved in izobraževanja učiteljev (11 %), humanistike, pa tudi tehnike in tehniških ved (vsak po 8 %). V primerjavi z obdobjem od 2010 do 2013 se je število študijskih programov občutno zmanjšalo na področju izobraževalnih ved in

⁵ Vsi odstotki v tem dokumentu so zaokroženi na celo število.

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

izobraževanja učiteljev (za devetkrat), humanistike in družbenih ved (oboje za sedemkrat) ter osebnih storitev (za šestkrat).

Pregled prvih akreditacij študijskih programov po ISCED:

ISCED	Skupaj 2010–2013	Skupaj 2014–2017
14 – Izobraževalne vede in izobraževanje učiteljev	73	8
21 – Umetnost	13	4
22 – Humanistika	44	6
31 – Družbene vede	26	4
32 – Novinarstvo in obveščanje	3	2
34 – Poslovne in upravne vede	15	19
38 – Pravne vede	5	2
42 – Vede o živi naravi	2	0
44 – Fizikalne in kemijske vede	2	0
46 – Matematika in statistika	3	0
48 – Računalništvo	1	2
52 – Tehnika	23	6
54 – Proizvodne tehnologije	2	0
58 – Arhitektura, urbanizem in gradbeništvo	4	4
62 – Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo	1	0
64 – Veterinarstvo	5	0
72 – Zdravstvo	8	12
76 – Socialno delo	0	1
81 – Osebne storitve	11	2
84 – Transportne storitve	2	0
85 – Varstvo okolja	4	1
86 – Varovanje	1	1
Skupaj	248	74

Od leta 2014 do leta 2017 je bilo število zunanjih evalvacij višjih strokovnih šol, pa tudi podaljšanih akreditacij zavodov in programov, več kot trikrat višje kot v obdobju, ki ga zajema prejšnja sistemska analiza. Skupno je bila podaljšana akreditacija 492 študijskim programom in 26 visokošolskim zavodom, medtem ko je bilo predmet zunanje evalvacije 31 višjih strokovnih šol.

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Primerjalni pregled postopkov podaljšanja akreditacije in zunanje evalvacije:

Postopek	Skupaj 2010–2013	Skupaj 2014–2017
Podaljšanje akreditacije visokošolskega zavoda	16	26
Podaljšanje akreditacije študijskega programa	139	492
Zunanja evalvacija višje strokovne šole	22	31
Skupaj	177	551

Ker analize v naslednjih poglavjih zajemajo specifično visokošolskih zavodov, njihovih študijskih programov in višjih strokovnih šol pri postopkih podaljšanja akreditacije in zunanje evalvacije v obdobju od 2014 do 2017, bomo dodatne informacije predstavili v nadaljevanju, medtem ko lahko podrobnosti o (pozitivnih ali negativnih) odločitvah sveta NAKVIS o teh zadevah najdete v [samoevalvacijskih poročilih NAKVIS](#).

Metodološki okvir za analizo zunanjih evalvacij

Analiza zunanjih evalvacij črpa iz javno dostopnih strokovnih mnenj in izsledkov v končnih poročilih skupin strokovnjakov, ki jih je imenoval svet NAKVIS v postopkih podaljšanja akreditacij in evalvacijskih postopkih. To neposredno strokovno mnenje, ki temelji na preučeni dokumentaciji za presojo, izkušnjah ob obiskih lokacij in odgovorih vlagateljev, je bilo izbrano namesto obrazložitve v končnih odločitvah Sveta NAKVIS.

Poročila so bila izbrana na podlagi obdobja odločitve sveta NAKVIS, tj. vse odločitve so bile sprejete med letoma 2014 in 2017; nekatere so bile sprejete leta 2014 na podlagi evalvacijskih poročil iz leta 2013, ki so bila izključena iz prejšnjih sistemskih analiz. Čeprav so bila za raziskavo izbrana vsa dostopna in dosegljiva poročila v tem časovnem okviru, je bilo nekaj poročil nedostopnih, zato vanjo niso vključena. Od 492 študijskih programov, ki jim je bila med letoma 2014 in 2017 podaljšana akreditacija, jih je bilo v raziskavo vključenih 485 oziroma 99 %.

Vsa zbrana strokovna poročila o visokošolskih zavodih, njihovih študijskih programih in višjih strokovnih šolah so bila izbrana za kakovostno in količinsko analizo s pomočjo zaprtih vprašalnikov, posebej prilagojenih vrsti zunanje evalvacije. Zaradi različnih velikosti vzorcev je bila strukturiranost vprašanj spremenljiva. Strukturirana so bila glede na področja presoje in specifične standarde kakovosti v akreditacijskih in evalvacijskih merilih. Medtem ko so vprašalniki za visokošolske zavode in višje strokovne šole zajemali širše teme zaradi majhnega števila poročil zavodov, so bili v vprašalniku za študijske programe prav zaradi velikosti vzorca obravnavani številni specifični vidiki meril za akreditacijo. Vsi vprašalniki so sledili istim področjem presoje: (1) vpetost v okolje, (2) delovanje zavoda, (3) kadri, (4) študenti, (5) materialni pogoji in (6) zagotavljanje kakovosti. Za visokošolske zavode in njihove študijske programe je bilo dodano še področje presoje (7) organizacija in izvedba izobraževanja.

Glavni namen te raziskave je bilo ugotoviti kvalitativno stanje na področju slovenskega visokega in višjega šolstva v obdobju od 2014 do 2017, tj. to, kar je dobro, kar bi bilo lahko boljše in kar ni zadovoljivo.⁶ Zato je bil cilj vsakega vprašalnika šifriranje in razlaganje delov strokovnih poročil, pri čemer izsledki strokovnjakov dobijo jasno kvalifikacijo in so izraženi kot (1) prednosti, (2) priložnosti za izboljšanje ali (3) neskladnosti (s predpisi). Povedano drugače, te kategorije segajo od dobro (morda celo odlično) do nezadovoljivo (neskladno z najnižjimi pričakovanji, določenimi v pravnih predpisih, ali celo še manj zadovoljivo). Po uradni predlogi za pisanje strokovnih poročil se posamezno področje presoje v vsakem poročilu sklene z omenjenimi tremi kakovostnimi kategorijami. Na ta način so strokovnjaki pripisali sklopu poudarjenih izsledkov kvalitativno vrednost, čeprav so bili ti izsledki lahko dobesedno izraženi kot izjave brez inherentne ali izrecne kvalitativne vrednosti – zgolj omemba pod določeno kvalitativno kategorijo sama po sebi izraža kvalitativno sodbo. Ker te ugotovitve na koncu vsakega področja presoje poleg tega izstopajo in ker se pričakuje njihov povzetek na koncu poročila, nosijo dodaten povzermalni poudarek in pomen, ki je reprezentativen za celotno strokovno mnenje na določenem področju presoje.

Ker so posamezna vprašanja sestavljena po specifičnih merilih in področjih presoje, daje zbirka podatkov šifriranih vrednostnih sodb kumulativno kakovostno vrednost za vsako vprašanje, s tem pa omogoča ocenjevanje kakovosti za celoten vzorec strokovnih mnenj.

---

⁶ Ta dokument se ne ukvarja z vprašanjem opredelitve kakovosti, saj v Sloveniji takih uradnih poskusov ni. Pomen kakovosti jemlje kot samoumeven in ga popolnoma prepušča relativnosti.

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Omogoča tudi primerjavo filtriranih podskupin v primerjavi z vsako od drugih skupin primerjalnih podatkov.

Vse druge ugotovitve strokovnjakov so bile iz raziskave izključene, ker bi lahko šlo za gole opise, citate iz dokumentacije ali izjav drugih, parafraziranje meril, argumentacij, praviloma pa pogosto predstavljajo izjave, ki nimajo kvalitativne vrednosti ali pa je ta omejena.

Pri kodiranju kvalitativnih mnenj strokovnjakov v vprašalnike je bila potrebna subjektivna interpretacija le pri pripisovanju določenih izjav strokovnjakov posameznim vprašanjem. Čeprav je bil kvalitativni način izjave jasen, saj so ga strokovnjaki že kategorizirali, je bila potrebna interpretacija zaradi odločitve, ali se določena izjava ujema z določenim vprašanjem v vprašalniku, ali je preširoka ali preveč specifična, skladna ali različna po vsebini, ali se ujema z le enim ali več vprašanji. Posledično smo v anketah spremljali tudi, ali strokovnjaki sploh posvečajo pozornost določenim vidikom kakovosti.

Na koncu vsakega področja presoje je specifično vprašanje (drsniškega tipa), katerega cilj je ugotoviti razmerje med skupnim številom ugotovitev, ki so jih strokovnjaki označili kot prednosti po eni strani (1), in skupnim številom ugotovitev, ki so jih strokovnjaki po drugi strani označili kot priložnosti, pa tudi neskladnosti (7) na lestvici od 1 do 7. Ta kazalnik je označen kot povprečno količinsko razmerje. Za posamezna področja presoje in kumulativno smo izračunali tudi povprečne standardne odklone in povprečne srednje vrednosti.

Poleg količinskih povprečnih razmerij smo izračunali skupna razmerja med vsemi prednostmi, priložnostmi za izboljšanje, neskladnosti s predpisi, pa tudi za dodatno kategorijo z oznako »ni obravnavano«, da bi omogočili nadaljnje sklicevanje na rezultate za specifične kazalnike glede na kumulativne ali srednje vrednosti.

Pred začetkom anketiranja smo določili ta temeljna pravila interpretacije pri pripisovanju kvalitativnih izjav anketnim vprašanjem:

- Če je strokovno poročilo napisano za več kot en študijski program in posamezni študijski program ni posebej omenjen v določenem kvalitativnem mnenju, to mnenje velja za vse ocenjene programe, tudi za posameznega.
- Posamezna kvalitativna izjava v poročilu (čeprav je morda kompleksna) se lahko pripiše samo eni kvalitativni kategoriji v vprašalniku.
- Ista kvalitativna izjava se lahko nanaša na več kot eno vprašanje le, če je ta izjava kompleksna, sestavljena ali dovolj splošna, da se popolnoma ujema z več kot enim vprašanjem.
- Če je kvalitativna izjava preveč nejasna ali splošna, jo je treba v preostalem delu strokovnega poročila podpreti z argumentom, da natančneje določimo, na katero vprašanje se izjava nanaša. Če to ne pomaga ali če je izjava preveč specifična, je ne smemo pripisati nobenemu vprašanju.
- Če je kvalitativna izjava v enem delu poročila opredeljena kot prednost, v drugem pa kot priložnost za izboljšanje, je treba argument, ki podpira to izjavo, poiskati v preostalem delu strokovnega poročila in mu na temelju prevladujoče razlage pripisati prevladujočo kvalitativno vrednost v vprašanju. Če to ne pomaga, izjave ne smemo pripisati nobenemu vprašanju.
- Če se na eno samo vprašanje navezuje več specifičnih kvalitativnih izjav, je treba poiskati skupno prevladujočo kvalitativno vrednost in jo pripisati temu vprašanju.
- Če se dve ali več vprašanj nanaša na isto prevladujočo temo v izjavi, je treba izjavo pripisati vprašanju, ki se nanaša na področje presoje, na katerem je bila ta izjava poudarjena v strokovnem poročilu, ne pa (tudi) na povezano vprašanje na drugem področju presoje.
- Kvalitativne izjave, ki so bile po Merilih za akreditacijo ali Merilih za evalvacijo jasno razvrščene na napačna področja presoje, je treba pripisati ustreznim vprašanjem in področjem presoje v vprašalniku.

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

- Maloštevilne študijske programe, ki so od leta 2014 do leta 2017 morda doživeli več kot eno zunanjo evalvacijo, je treba vključiti v anketo za vsako evalvacijo posebej.
- Če je visokošolski zavod ali višja strokovna šola spremenila vrsto, status ali ime ali če je spremenila vrsto, status ali ime študijskega programa, je treba vpisati stanje od dneva, ko je bilo končno evalvacijsko poročilo oddano NAKVIS.
- Vse očitne napake ali neskladnosti je treba izključiti iz anket, da se izognemo ponarejanju ali izkrivljanju rezultatov, tj. pripisovanju kvalitativnih lastnosti enemu študijskemu programu v poročilu za več študijskih programov, v katerem je jasno, da te lastnosti ne morejo držati za določen študijski program, na primer zaradi njegove specifične narave.

Vsako anketo je dosledno izvedel le en anketiranec po metodologiji in napotkih, navedenih v tem poglavju.

Rezultati ankete kažejo, kaj je bilo deležno največje pozornosti strokovnjakov in na kakšen kvalitativni način. To ne pomeni, da rezultati prikazujejo natančno in resnično podobo kakovosti na področju slovenskega visokega in višjega šolstva. Prej predstavljajo evalvacijo kakovosti terciarnega izobraževanja, kot izhaja iz tega:

- Kako so Merila za akreditacijo in Merila za evalvacijo skupaj s priročnikom za strokovnjake, drugimi napotki in navodili zaposlenih ter sveta NAKVIS usmerjali strokovno evalvacijo in vplivali na njen diskurz (*selektivna navodila*),
- Kako in iz kakšnih nagibov so visokošolski zavodi ali višje strokovne šole izbrali in predstavili dokumentacijo za ocenjevanje in se zagovarjali v postopkih akreditacije ali evalvacije, oziroma kako in iz kakšnih nagibov so intervjuvanci dajali izjave ob obiskih lokacij (*selektivna predstavitev*).
- Kako in zakaj so strokovnjaki kvalificirali svoje izsledke na določen način, pa tudi razumeli, kaj so evalvirali, kot neodvisni profesionalci, ki večinoma poučujejo, raziskujejo, študirajo ali opravljajo drugo delo na podobnih področjih izobraževanja ali v disciplinah raziskovanja (*selektivno opazovanje in presoja*).

Praktično lahko rezultati ankete kažejo ta odnos do resničnosti kakovosti v terciarnem izobraževanju, če na primer obravnavamo vprašanje habilitacij v visokem šolstvu. Če rezultati kažejo, da se habilitacijam le redko pripisuje kvalitativna vrednost, lahko na to vplivajo naslednji pogoji:

- To v visokem šolstvu ni resnična težava in si ne zasluži kvalitativnega poudarka.
- Strokovnjakom se ta tema ne zdi vredna poudarka, ker menijo, da gre za vprašanje izpolnjevanja najnižjih standardov, kar nima preveč opraviti s poudarjanjem, ali je ocenjena tema dejansko dobra ali nezadovoljliva.
- NAKVIS s predpisi in navodili strokovnjakov ni usmerjal dovolj, da bi se posebej posvetili kakovosti te teme, kot so se posvetili kakovosti drugih tem.
- To je lahko problematična zadeva brez enostavnih rešitev in morda pomembnejša, kot to prikazuje strokovno mnenje. Morda je neprijetno izpostavljati neko zadevo z resnimi posledicami kolegom učiteljem in raziskovalcem s podobnega področja ali discipline, ki se presoja, tako da se isti strokovnjaki ne znajdejo v obrnjeni vlogi kot predstavniki visokošolskih zavodov, ki jih presojuje strokovnjaki, katerih zavod so sami nekoč evalvirali.⁷
- Strokovnjaki v tej zadevi ne morejo najti ničesar posebej dobrega ali nezadovoljivega. Morda je tako zato, ker jim te zadeve niso predstavili kot nečesa,

⁷ Če upoštevamo, da je Slovenija majhna država.

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

kar bi imelo posebno kvalitativno vrednost, ampak prej kot nekaj, v zvezi s čimer se izvajajo redni avtonomni postopki z jasno določenimi pooblastili in dolžnostmi, za katere ni pristojen NAKVIS ali za katerih evalvacijo strokovnjaki niso pooblašteni.

- Strokovnjaki ne poznajo akademskih vrednot in pričakovanj na nekem področju ali disciplini in ne želijo izrekatih kvalitativnih sodb v relativni negotovosti. Namesto tega se morda lažje posvetijo drugim ali obrobni zadevam, ki ne zahtevajo specifičnega poznavanja področja ali discipline ali poglobljene preiskave, katere sodbe so lahko daljnosežne.
- Strokovnjakom se strokovna poročila v postopkih akreditacije in evalvacije morda ne zdijo primeren medij za presojo kakovosti poučevanja in raziskovanja kolegov z drugih visokošolskih zavodov, ampak to raje izvajajo v lastnih akademskih skupnostih.
- Pri izrekanju kvalitativnih sodb o neki zadevi so lahko strokovnjaki različno strogi ali dosledni.
- Strokovnjaki imajo lahko različna mnenja o konceptih kakovosti v visokem šolstvu, zato izrekajo različne sodbe. Zaradi različnih pristopov k vprašanju kakovosti, ker ni strukturiranega sistema vrednot in ker so vsa merila enako pomembna, se lahko nekateri strokovnjaki bolj posvetijo vidikom vodenja ali sodelovanja pri njem, učinkovitosti, odgovornosti ali preglednosti, medtem ko drugi morda raje upoštevajo sistem akademskih ali drugih sorodnih vrednot.

To daljše pojasnilo je potrebno, da se rezultati ankete distancirajo od celovite realnosti situacije, ki ostaja v očesu opazovalca in je ta raziskava ne more doseči. Vendar pa rezultati specifično osvetljujejo kakovost terciarnega izobraževanja z vidika NAKVIS in njegovih strokovnjakov, ki dajejo uradne in legitimne profesionalne ocene kakovosti, na temelju katerih sprejemajo pravno zavezujoče odločitve.

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

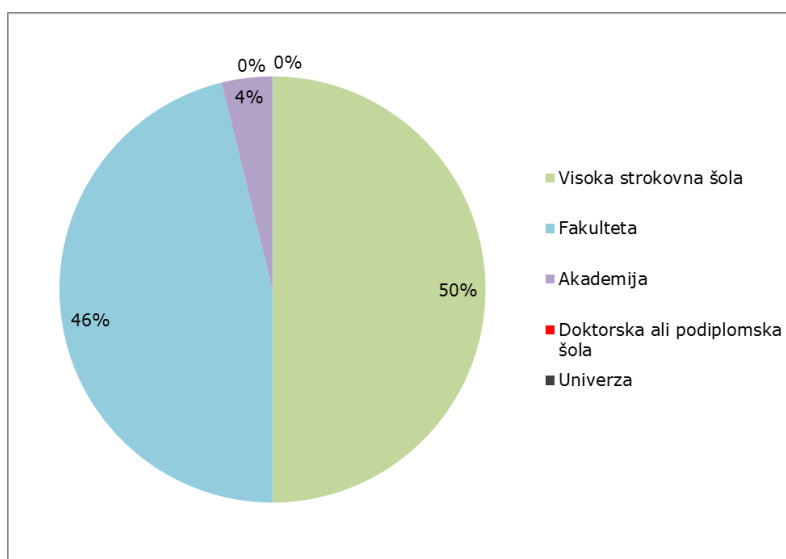
s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

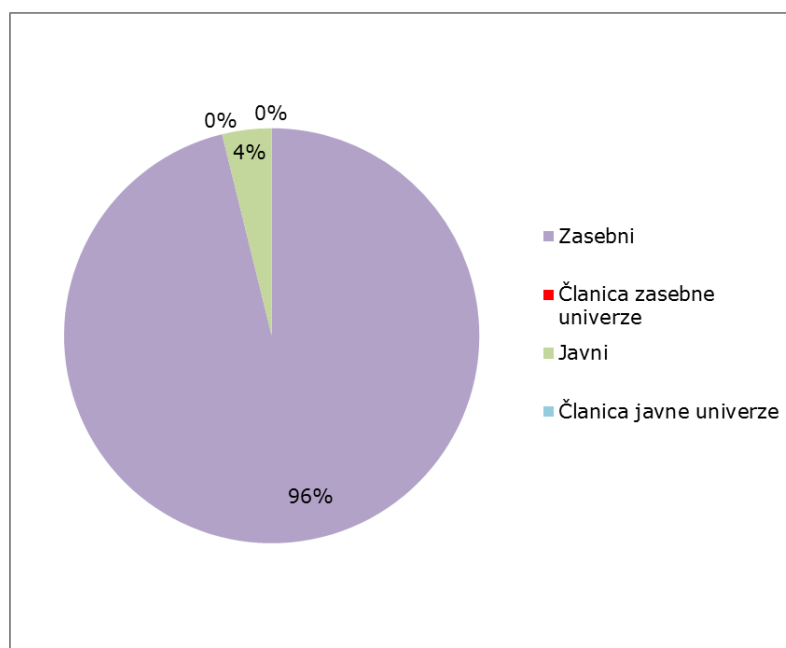
Analiza strokovnih poročil o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov

Anketa je bila sestavljena iz 19 splošnih vprašanj in je zajemala 26 strokovnih poročil o 26 visokošolskih zavodih, kar je 96 % vseh institucionalnih podaljšanj akreditacij v obdobju od leta 2014 do leta 2017. Vprašanja v prvem delu obravnavajo vrsto visokošolskega zavoda, njegov status in vrste študijskih programov. Skoraj vsi visokošolski zavodi, ki so jim med letoma 2014 in 2017 podaljšali akreditacijo, so zasebni. Polovica jih je visokih strokovnih šol, medtem ko so druge večinoma fakultete:

Visokošolski zavodi glede na vrsto:

Visokošolski zavodi glede na status:

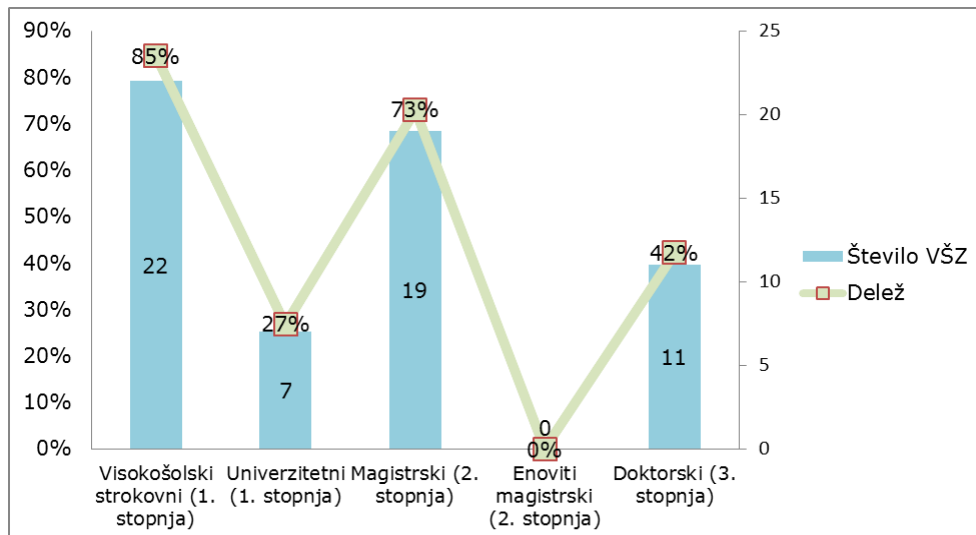
n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

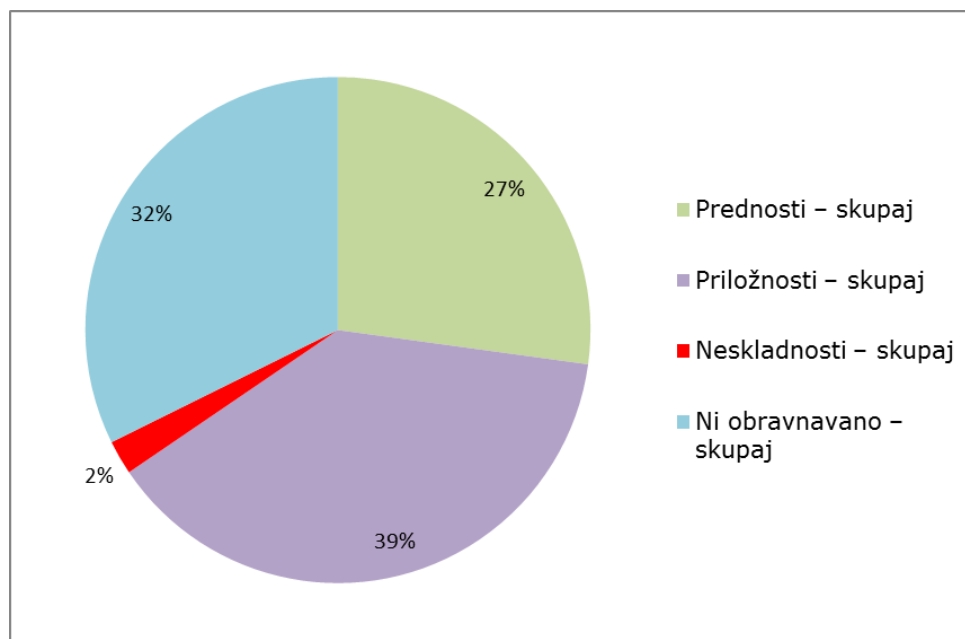
s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Prevladujoči študijski programi na evalviranih visokošolskih zavodih so prvostopenjski visokošolski strokovni in magistrski študijski programi. Doktorski študijski programi so pogostejši od prvostopenjskih univerzitetnih študijskih programov, kar pomeni, da evalvirani visokošolski zavodi raje izvajajo uporabni in strokovni prvostopenjski študij kot pa bolj teoretični in temeljni študij:

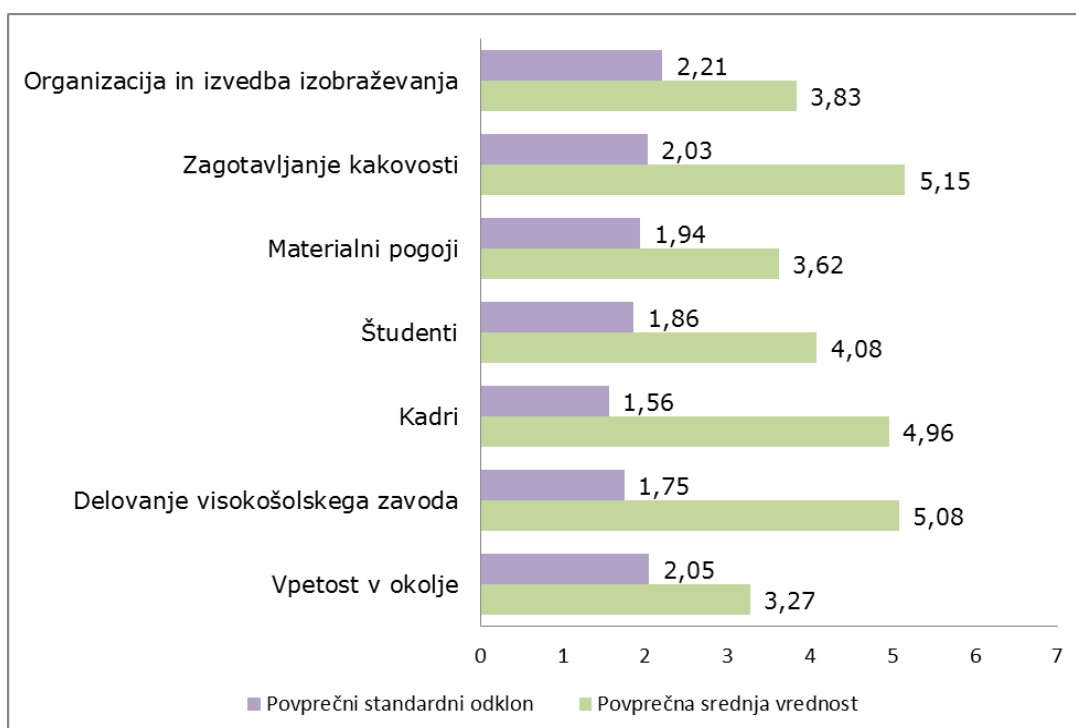

Ostala vprašanja se nanašajo na bistvene prvine posameznih področij presoje glede na to, kako so strokovnjaki opredelili svoje izsledke: kot prednosti, priložnosti za izboljšanje ali neskladnosti s predpisi. Četrta kategorija je označena z "ni obravnavano", kar pomeni, da ji strokovnjaki niso namenili kvalitativnega poudarka in posledično niso omenili določene lastnosti ali pojava med tremi kvalitativnimi kategorijami na koncu vsakega področja presoje. Splošna razporeditev teh kategorij za vse odgovore (915 posamičnih odgovorov; 7 manjkajočih vpisov, tj. 1 % manjkajočih vpisov) je:

Sodeč po rezultatih priložnosti za izboljšanje rahlo prevladujejo nad prednostmi. Čeprav je neskladnosti le malo (skupno so jih izpostavili 20), je delež temeljnih ugotovitev, ki jih niso obravnavali kot prednost, priložnost ali neskladnost, precejšen in znaša približno tretjino.

Povprečno količinsko razmerje med prednostmi po eni strani (1) in priložnostmi ter neskladnostmi po drugi (7) na lestvici od 1 do 7 je: kumulativna povprečna srednja vrednost 4,28 s povprečnim standardnim odklonom 1,91. Povprečja po posameznih področjih presoje so:

Čeprav povprečna srednja vrednost potrjuje predhodno ugotovitev, da priložnosti za izboljšanje nekoliko prevladujejo nad prednostmi, pa lahko opazimo razlike pri tej prevladi, zlasti pa njen obseg na posameznih področjih presoje, kot so delovanje visokošolskega zavoda, notranje zagotavljanje kakovosti, pa tudi kadri, kadar število priložnosti za izboljšanje bistveno presega število prednosti. Visokošolski zavodi so bili boljši na področjih presoje vpetost v okolje in materialni pogoji.

Za vsako kategorijo sta izračunani tudi najvišja in najnižja vrednost. Ta izračun na primer kaže, da je največji delež prednosti pri vseh kazalnikih kakovosti, izbranih v tej raziskavi, 73 %, najnižji pa 0 %, kar pomeni, da je pri določenem kazalniku kakovosti rezultat pokazal 73 % prednosti, pri drugem pa nič. Pozneje bomo videli, da strokovnjaki v primeru mobilnosti študentov dejansko niso poudarili nobene prednosti v nobenem analiziranem poročilu.⁸ Povprečen najvišji delež prednosti pri obravnavanju posameznih skrajnosti za posamezna področja presoje je 51 %, medtem ko je povprečen najnižji delež 12 %. Posebni izračuni najvišjih in najnižjih vrednosti ter njunega povprečja v posameznih kategorijah se kot referenca lahko uporabijo tukaj:

⁸ Ti rezultati so izračunani za vsa vprašanja v anketi.

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

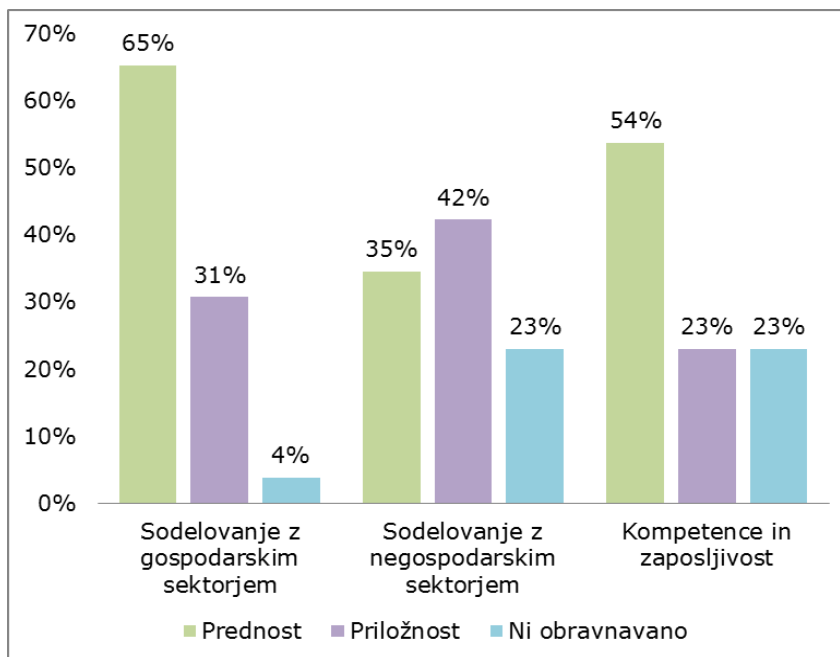
s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Kategorija	Absolutno največja vrednost	Povprečna največja vrednost	Absolutno najmanjša vrednost	Povprečna najmanjša vrednost
Prednost	73%	51%	0%	12%
Priložnost	73%	55%	12%	18%
Neskladnost	12%	5%	0%	0%
Ni obravnavano	69%	54%	4%	11%

(1) Do konca tega poglavja navajamo razporeditev prednosti, priložnosti in neskladnosti za splošne kazalnike kakovosti na posameznih področjih presoje. Prva je vpetost v okolje, kjer smo kvalitativne ugotovitve strokovnjakov upoštevali glede na naslednje kazalnike:

- sodelovanje visokošolskih zavodov z gospodarskim sektorjem v smislu partnerstev, uporabnih projektov za industrijo, vključenosti strokovnjakov ali predstavnikov gospodarskega sektorja pri poučevanju ali evalvaciji študijskih programov;
- primerjava visokošolskih zavodov z negospodarskim sektorjem glede javnih storitev, izpolnjevanja zahtev javnega sektorja, intelektualnega in kulturnega povezovanja z okoljem;
- kompetence in zaposljivost diplomantov glede na njihovo izobrazbo in veščine.

Sodelovanje z gospodarskim sektorjem je navadno ena največjih prednosti evalviranih visokošolskih zavodov. Strokovnjaki so pohvalili tudi kompetence in zaposljivost diplomantov. Največ priložnosti za izboljšanje (a le rahlo nad skupnim povprečjem) so izrazili pri sodelovanju z neposlovnim sektorjem, medtem ko niso ugotovili nobenih neskladnosti. Vredno je poudariti, da strokovnjaki posvečajo daleč največ pozornosti sodelovanju z gospodarskim sektorjem v primerjavi z drugimi kazalniki, ki se preučujejo v tej anketi.

n.a.k.v.i.s

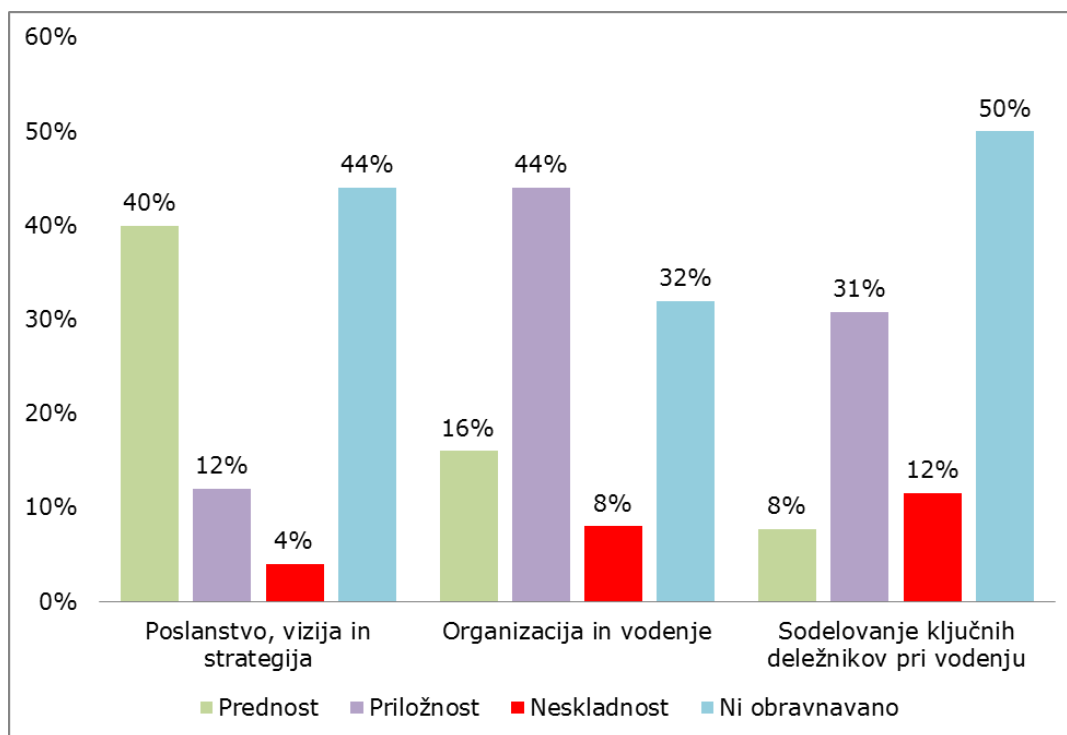
Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

(2) Na naslednjem področju presoje, delovanju visokošolskega zavoda, so strokovnjaki upoštevali naslednje kazalnike kakovosti:

- poslanstvo, vizija in strategija glede na organizacijske cilje in načrtovanje;
- organizacija in vodenje visokošolskega zavoda;
- sodelovanje ključnih deležnikov pri vodenju visokošolskega zavoda, tj. sodelovanje pri upravljanju;
- doseganje in spremljanje učnih izidov in kompetenc, t. j. praks, ki se nanašajo na ocenjevanje znanja, veščin in kompetenc;
- raziskovalno ali umetniško delo glede na znanstveno in profesionalno raziskovanje ali umetniško delo, dosežke in nagrade na institucionalni ravni;
- praktično usposabljanje glede na organiziranost, izvajanje in evalvacijo.

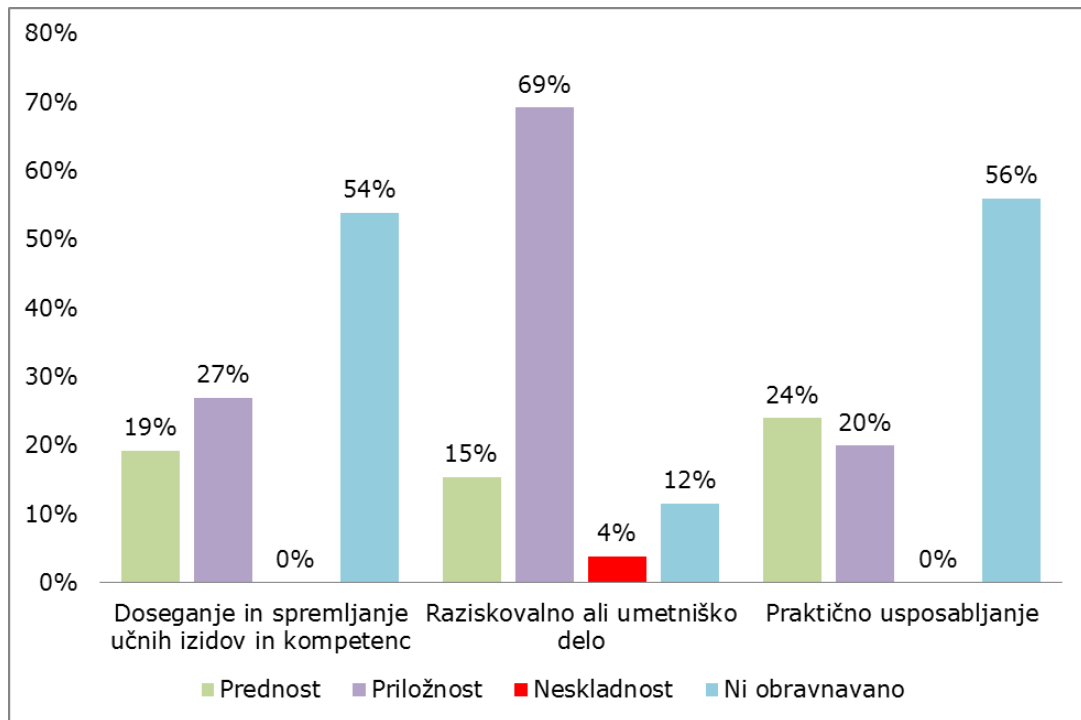

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

To področje presoje vsebuje bistveno manj prednosti na račun priložnosti za izboljšanje, pa tudi nadpovprečno vrednost neskladnosti, ki se bodo večinoma pokazale v zvezi z vprašanjem vodenja in sodelovanja pri njem. Strokovnjaki so bili posebej pozorni na kvote študentov v vodstvenih organih. Delež priložnosti za izboljšanje je bil velik tudi v zvezi z raziskovalnim ali umetniškim delom (69 %) in je med najvišjimi deleži v vsej anketi. Čeprav so strokovnjaki večino prednosti izpostavili glede na organizacijske cilje (bistveno nad povprečjem skupnih prednosti), je vredno omeniti, da je bilo vprašanje praktičnega usposabljanja najmanj pogosto omenjeno, tudi zato, ker vsi evalvirani zavodi ne izvajajo študijskih programov, ki vključujejo praktično usposabljanje v delovnem okolju.

(3) Pri analizi izsledkov o kadrih so strokovnjaki upoštevali naslednje kazalnike kakovosti:

- habilitacije, njihovo veljavnost in ustreznost glede na področja predmetov, ki jih učitelji poučujejo;
- pedagoško delo učiteljev;
- raziskovalno ali umetniško delo učiteljev - na ravni posameznika in ne institucije;
- kadrovsko strukturo in njeno stabilnost v smislu vrste zaposlitve učiteljev in raziskovalcev na visokošolskem zavodu, tj. ekvivalent polnega delovnega časa, zaposleni sodelavci proti zunanjim;
- administrativna, strokovna in materialna podpora glede na podporno strokovno in administrativno osebje – njihova stabilnost, zaposlitev in storitve.

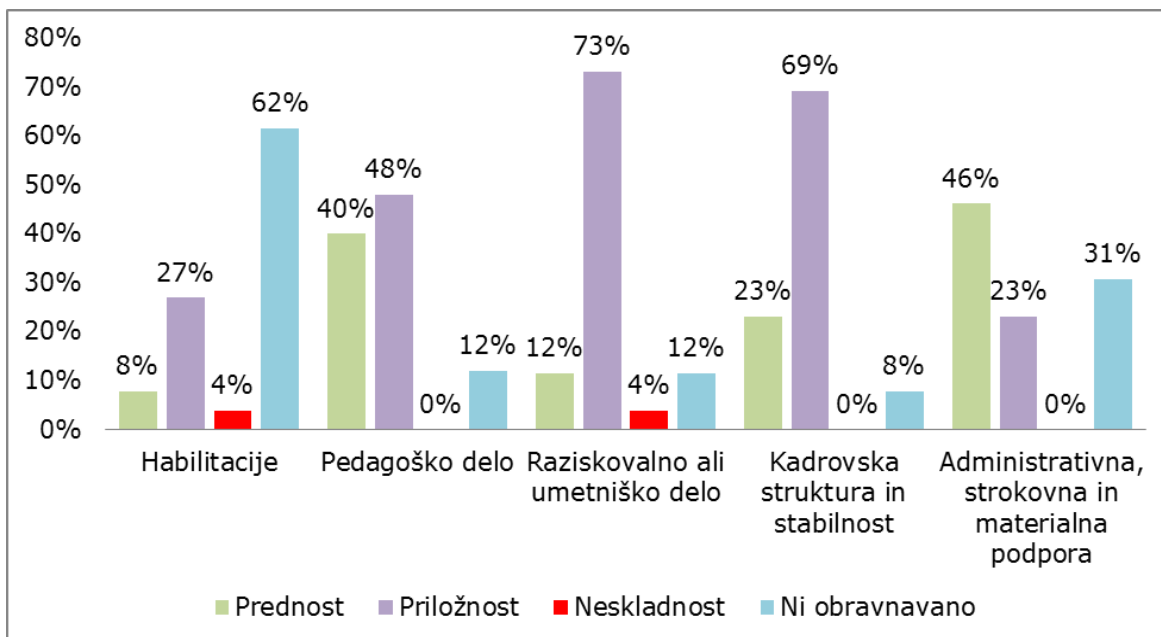

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Edini kazalnik, kjer prevladujejo prednosti, je administrativna, strokovna in materialna podpora. Pri drugih kazalnikih so strokovnjaki ugotovili bistveno več priložnosti kot prednosti, zlasti v primeru raziskovalnega ali umetniškega dela, pa tudi kadrovske strukture in stabilnosti, ki so dosegli najvišjo vrednost v celi anketi, 73 % oziroma 69 %. Če upoštevamo status evalviranih visokošolskih zavodov (96 % zasebnih), opazimo jasen trend v zvezi s pomanjkanjem znanstvenega in strokovnega raziskovanja ali umetniškega dela, dosežkov in nagrad tako na institucionalni kot na posamični ravni. Čeprav je bilo pedagoško delo ocenjeno bolj pozitivno, je delež priložnosti za izboljšanje večji. Neskladnosti, višje od povprečja skupnih neskladnosti, so opazili pri habilitacijah in pri raziskovalnem ter umetniškem delu. Habilitacije so bile obravnavane najmanjkrat.

(4) Pri študentih, ki so hibridno področje presoje, na katero se nanašajo vsa druga področja, so zajeti naslednji kazalniki kakovosti:

- vključevanje v raziskovanje glede na dejansko sodelovanje študentov pri znanstvenem in strokovnem raziskovanju ali umetniškem delu oziroma možnost takega sodelovanja;
- sodelovanje pri vodenju, ki se nanaša na vključenost študentov v vodenje visokošolskega zavoda;
- sodelovanje pri prenovi študijskih programov, ki se nanaša na vključenost študentov pri prenovi študijskih programov in sprejemanju sprememb programov;
- podpora študentom, ki se nanaša na splošno administrativno podporo pri študiju, storitve pri vpisu, storitve referata za študentske zadeve, službe za mednarodne zadeve;
- obveščanje študentov, ki se nanaša na informacijske storitve visokošolskega zavoda in obsega obveščanje študentov o zadevah v zvezi z izobraževanjem, zaposljivostjo, samoevalvacijo;
- mobilnost študentov, ki se nanaša na podporo in pogoje mobilnosti študentov, njeno organizacijo in dejanske študentske izmenjave.

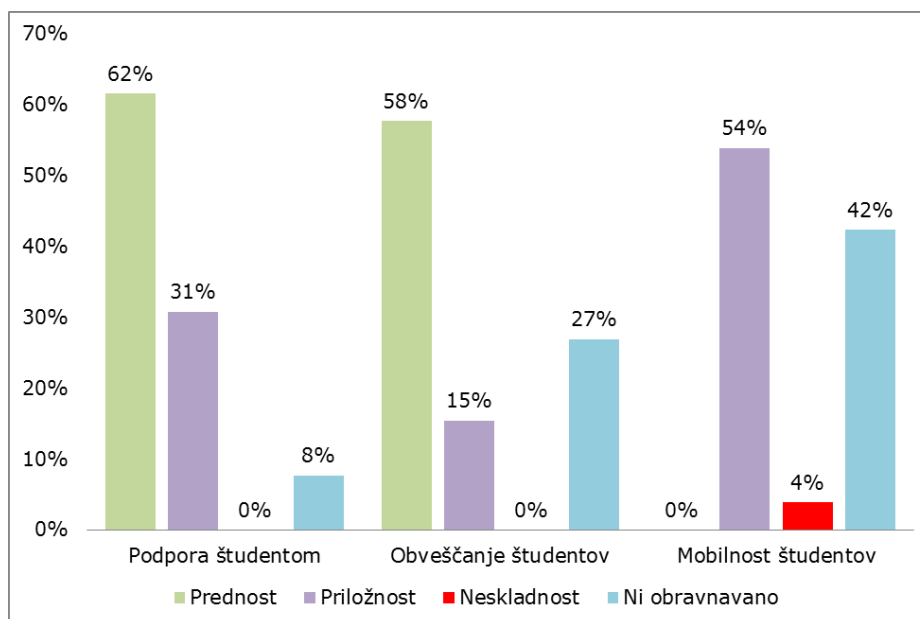
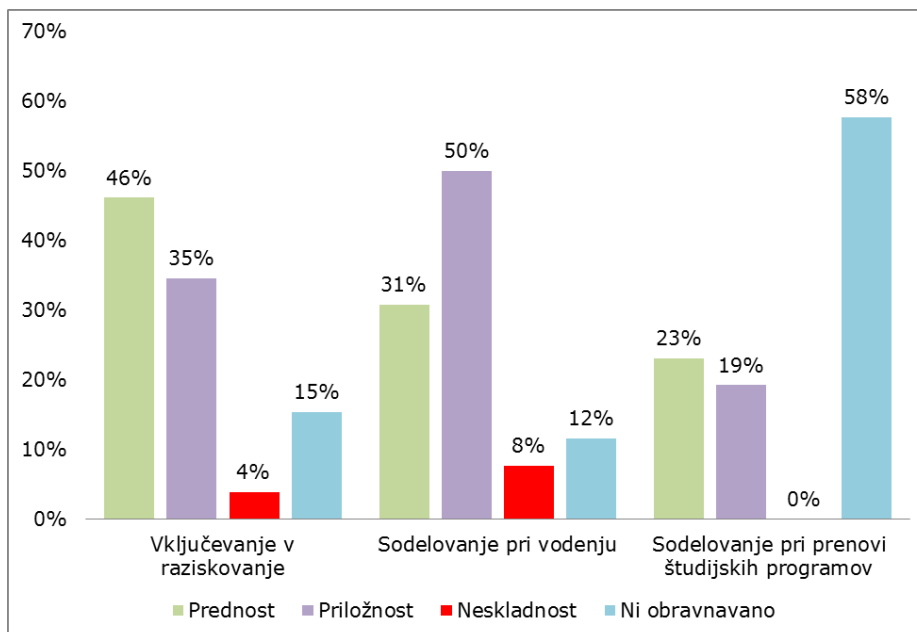

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

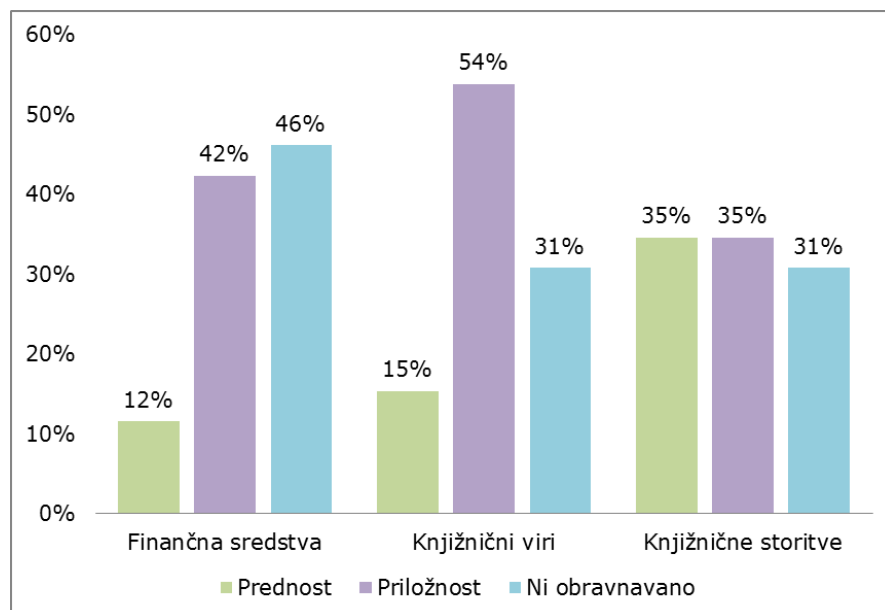
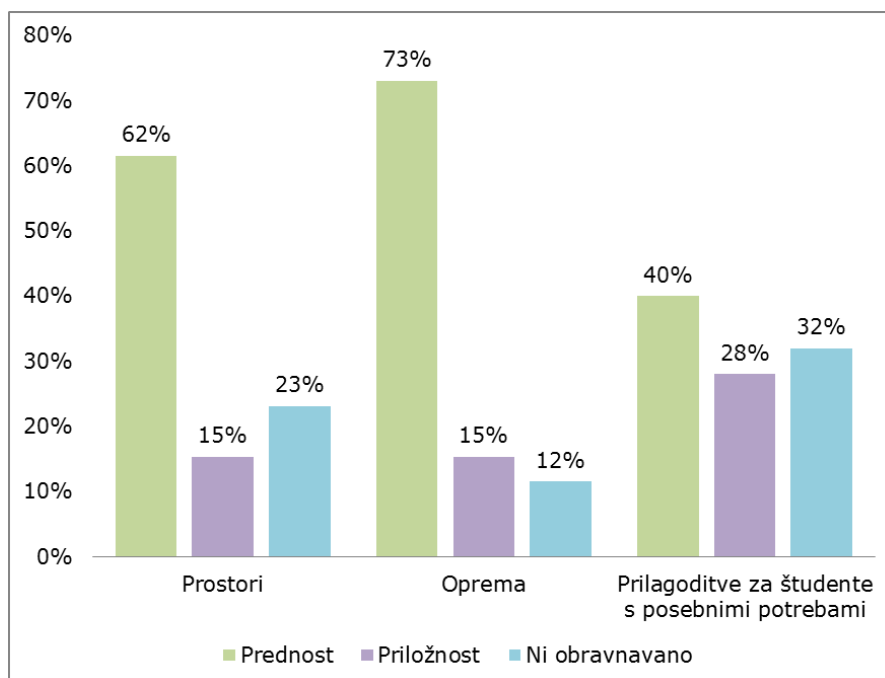
Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Kljub naravi že predstavljenih rezultatov evalvacije raziskovalnega in umetniškega dela so strokovnjaki ugotovili prednosti pri vključevanju študentov v raziskovanje, ki za razliko od povezanih rezultatov, navedenih zgoraj, presegajo tako priložnosti za izboljšanje kot skupno povprečje prednosti. Rezultati na tem področju presoje potrjujejo tudi zgoraj navedeno pomanjkanje prednosti v zvezi z vprašanjem vodenja in sodelovanja pri njem. Čeprav strokovnjaki ugotovijo več prednosti kot priložnosti za izboljšanje v primeru sodelovanja študentov pri prenovi programov, pa je vredno poudariti, da so to le redko upoštevali pri izrekanju kvalitativnih sodb v teh treh kategorijah. Kazalnika podpora študentom in obveščanje študentov sta prejela zelo pozitivno oceno, medtem ko je bilo pri mobilnosti študentov število priložnosti za izboljšanje in neskladnosti nadpovprečno.

(5) Materialni pogoji zajemajo naslednje kazalnike kakovosti:

- prostori v smislu objektov za izobraževanje, raziskovanje ali umetniško delo;
- opremo za izobraževanje, raziskovanje ali umetniško delo;
- prilagoditve za študente s posebnimi potrebami v smislu posebnih prilagoditev objektov, posebne opreme, pa tudi pravil (pravic in dolžnosti) in podpore;
- finančna sredstva v smislu finančne stabilnosti in primernosti v celotnem obdobju akreditacije;
- knjižnične vire v smislu fizičnih izvodov študijske in raziskovalne literature, pa tudi dostopa do zbirk podatkov;
- knjižnične storitve v smislu strokovne podpore študentom, učiteljem in raziskovalcem.

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

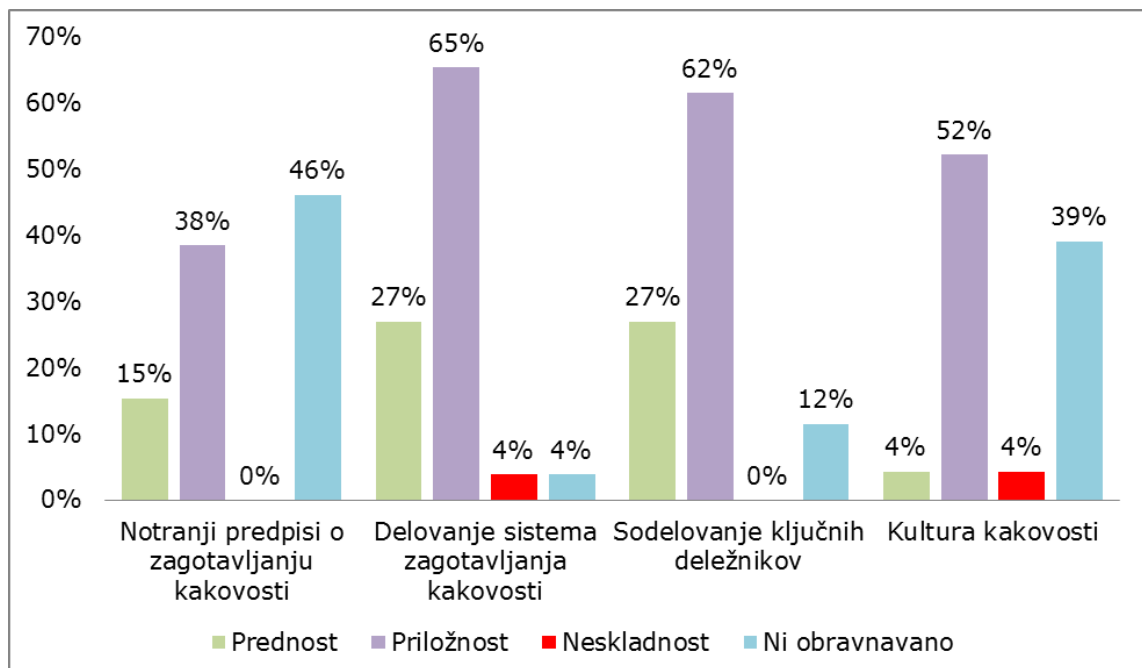
s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Prostori in oprema so prejeli visoko pozitivno oceno, kar daje splošno predstavo, da imajo zasebni visokošolski zavodi kakovostne prostore in opremo za izobraževanje in raziskovanje. Čeprav mnogi izvajajo študijske programe s področja prava, poslovnih in upravnih ved, ki ne potrebujejo dragih, zapletenih in specializiranih materialnih pogojev za izobraževanje in raziskovanje, nekateri izvajajo tudi študijske programe s področja zdravstva, ki je v tem pogledu zahtevnejše. Priložnosti za izboljšanje bistveno prevladujejo v primeru finančnih in knjižničnih virov. Vendar pa finančni viri v nobeni od upoštevanih kategorij niso bili tako pogosto obravnavani. Kljub vsemu pa se pri kakovosti materialnih pogojev kaže največji primanjkljaj pri študijski in raziskovalni literaturi. Ugotovljene niso bile nobene neskladnosti s predpisi.

(6) Zagotavljanje kakovosti kot posebno področje presoje notranjega zagotavljanja kakovosti vsebuje naslednje kazalnike kakovosti:

- notranji predpisi o zagotavljanju kakovosti v smislu poslovnikov kakovosti ali drugih sprejetih dokumentov;
- delovanje sistema notranjega zagotavljanja kakovosti glede na organizacijo, vodenje, učinkovitost in uspešnost procesa zagotavljanja kakovosti;
- sodelovanje ključnih deležnikov pri notranjem zagotavljanju kakovosti;
- kultura kakovosti glede na stanje in razvoj;
- sklenjenost kroga kakovosti v smislu popolnosti procesa zagotavljanja kakovosti – tj. sklenjenost Demingovega kroga (planiranje – izvedba – preverjanje – ukrepanje) ali sorodnih ciklov zagotavljanja kakovosti vključno s postopki nadaljnjega spremljanja;
- obveščanje o zagotavljanju kakovosti - o procesih zagotavljanja kakovosti, njihovi pomembnosti in rezultatih;
- kakovost samoevalvacije v smislu doslednosti, popolnosti, metodološke strogosti in uspešnosti samoevalvacije;
- samoevalvacija posameznih študijskih programov - tj. redno pregledovanje študijskih programov in njihovo razvijanje glede na rezultate samoevalvacije.

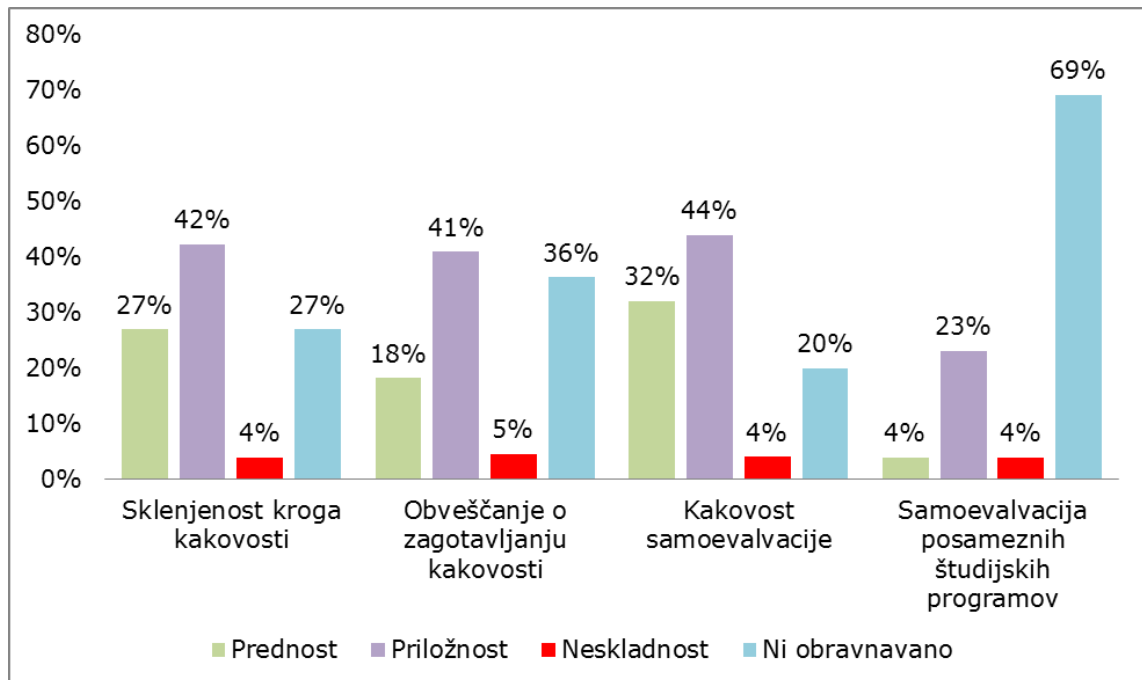

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Na tem področju presoje močno prevladujejo priložnosti za izboljšanje. Pri nekaterih kazalnikih vlada celo skrajno nesorazmerje med prednostmi in priložnostmi za izboljšanje, na primer pri kulturi kakovosti in samoevalvaciji posameznih študijskih programov. Zelo visok delež priložnosti za izboljšanje je tudi pri delovanju sistema notranjega zagotavljanja kakovosti. Poleg tega so pri več kazalnikih ugotovili neskladnosti. Delež primerov (69 %), v katerih strokovnjaki niso izrekli kvalitativne sodbe o samoevalvaciji študijskih programov, je najvišji v vsej anketi. Kadar so jo, so ugotovili predvsem priložnosti za izboljšanje, ki kažejo na kvalitativne pomanjkljivosti pri samoevalvaciji študijskih programov.

(7) Organizacija in izvedba izobraževanja zajema naslednje kazalnike kakovosti:

- vsebino študijskih programov, tj. učne načrte in predmetnike, sestava in skladnost vsebine, pa tudi njihovo ustreznost glede na področje študija ali znanstveno disciplino;
- spremembe študijskih programov glede na razvijanje vsebin (spremembe učnih načrtov in predmetnikov), spremembe študijske literature, zamenjava učiteljev in zamenjava obveznih določb, kot so vpisni pogoji;
- izvajanje študijskih programov glede na izvajanje akreditiranih učnih načrtov, zadovoljstvo deležnikov s študijskim programom in njegovim izvajanjem, način izvajanja (tj. učenje na daljavo), jezik poučevanja.

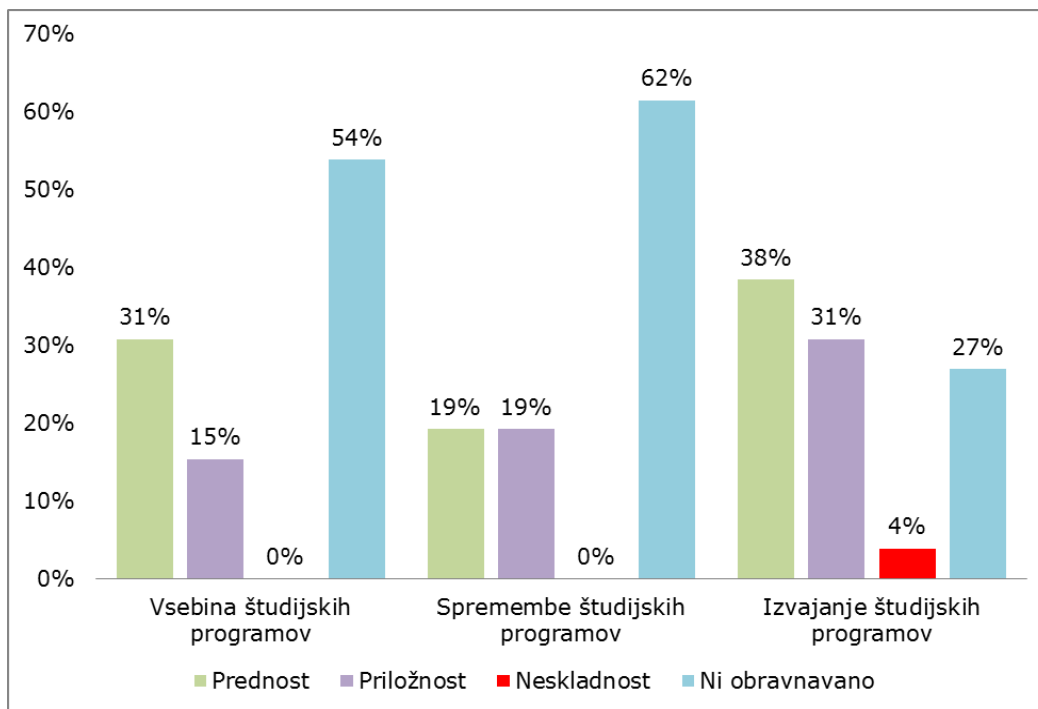

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Čeprav so se strokovnjaki manj posvečali vsebini študijskih programov in njihovim spremembam, na tem področju presoje prednosti očitno prevladujejo nad priložnostmi za izboljšanje. Čeprav so pri izvajanju študijskih programov opazili neskladnosti, so v 30 % primerov ugotovili prednosti.

Rezultati te raziskave niso primerljivi z rezultati iz analize zunanje evalvacije slovenskih univerz v letih 2010-2013 zaradi uporabe različne metodologije, pa tudi razlike v številu, velikosti, pa tudi statusu evalviranih visokošolskih zavodov. Izpostavimo pa lahko naslednje vzporednice:

Skupne prednosti: organizacijski cilji in načrtovanje; vpetost v okolje; spremljanje zaposljivosti diplomantov; podporne storitve, v manjši meri organizacija praktičnega usposabljanja; možnosti študentov, da sodelujejo pri raziskovalnem in umetniškem delu.

Skupne priložnosti za izboljšanje: krepitev sodelovanja z zunanjimi deležniki; ohranjanje stabilnosti učiteljev in raziskovalcev in povečanje deleža zaposlitev s polnim delovnim časom; povečanje mobilnosti študentov; vključitev vseh strateških deležnikov v proces sameevalvacije.

Razlike se pojavijo, kadar vzporejamo te kazalnike kakovosti: pedagoško delo ter znanstveno in strokovno raziskovalno ali umetniško delo, dosežke in nagrade na institucionalni ali posamični ravni. V primeru teh kazalnikov kakovosti so strokovnjaki ugotovili, da univerze presegajo visokošolske zavode, ki so bili predmet evalvacije v letih 2014 in 2017.⁹

⁹ Glej poglavje Zunanja ocena slovenskih univerz v '[Kakovost v slovenskem visokem in višjem šolstvu v obdobju od 2010 do 2013](#)', str. 8-22.

Splošna analiza strokovnih poročil o zunanji evalvaciji študijskih programov

Anketa o strokovnih poročilih o zunanji evalvaciji študijskih programov je bila sestavljena iz 156 splošnih vprašanj in je zajemala strokovna poročila o 485 študijskih programih visokošolskih zavodov, kar je 99 % vseh podaljšanj akreditacij programov v obdobju od leta 2014 do 2017. Ta vzorec predstavlja 49 % vseh akreditiranih višjih in visokošolskih študijskih programov v Sloveniji.

Anketna vprašanja v prvem delu preučujejo osnovne lastnosti evalviranih študijskih programov, kot so vrsta, stopnja, klasifikacija, vrsta in status visokošolskega zavoda, ki jih izvaja, leto strokovnega poročila, ujemanje imenovanih skupin strokovnjakov s področji študijskih programov in druge lastnosti, ki omogočajo primerjavo in filtriranje rezultatov ankete.

V nadaljevanju ankete so vprašanja strukturirana glede na področja presoje, razlikujejo pa se po številu na posameznih področjih presoje, ker se posamezna področja presoje razlikujejo po kompleksnosti in samostojnosti, tj. če področje študentov v osnovi črpa iz vseh drugih področij presoje in lahko tako vključuje pretirano ponavljajoča se vprašanja, je področje organizacije in izvajanja izobraževanja bolj neodvisno in se nanj redkeje sklicujejo na drugih področjih presoje. Posledično je prvo področje presoje sestavljeno iz osmih širših vprašanj, zadnje pa iz 33 vprašanj, od katerih so nekatera tudi bolj specifična.

Analiza vseh vprašanj, pa tudi filtriranje in primerjava rezultatov, bi bila preobsežna za temu namenjeni prostor v tem dokumentu. Zato bodo podrobnejše in primerjalne analize sledile v poznejših poročilih. Zaradi primerljivosti in doslednosti vprašanja, izbrana za to poglavje, odražajo kazalnike kakovosti, predstavljene v prejšnjem poglavju o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov in naknadnem poglavju o višjih strokovnih šolah. V nekaterih primerih so neposredno povezani. Na nekaterih področjih presoje pa so uvedeni dodatni in bolj specifični kazalniki kakovosti. Poleg tega smo v nekaterih primerih vzeli povprečne rezultate dveh ali več specifičnih vprašanj, da bi temeljiteje ponazorili rezultate za kazalnike kakovosti pri analizi visokošolskih zavodov in višjih strokovnih šol.

Ker se vprašanja razlikujejo po poglobljenosti in specifičnosti, je treba nujno upoštevati, da imajo nekatera več odgovorov kot druga. Na splošno je odzivnost bistveno manjša kot pri anketi o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov ali višjih strokovnih šol, predvsem zato, ker je število vprašanj v anketi o študijskih programih več kot osemkrat višje kot v anketi o visokošolskih zavodih.

Večino študijskih programov, ki so jim podaljšali akreditacijo v letih 2014 in 2017, izvajajo javni visokošolski zavodi, kar je v nasprotju z rezultati zgornje analize. Zgornji rezultati se namreč nanašajo predvsem na pogoje na zasebnih visokošolskih zavodih. Le nekaj študijskih programov izvajajo visoke strokovne šole, medtem ko večino izvajajo fakultete javnih univerz:

Visokošolski zavodi, ki izvajajo evalvirane študijske programe glede na vrsto - primerjava med evalviranimi programi (ta anketa) in evalviranimi zavodi (prejšnja anketa iz zgornjega poglavja):

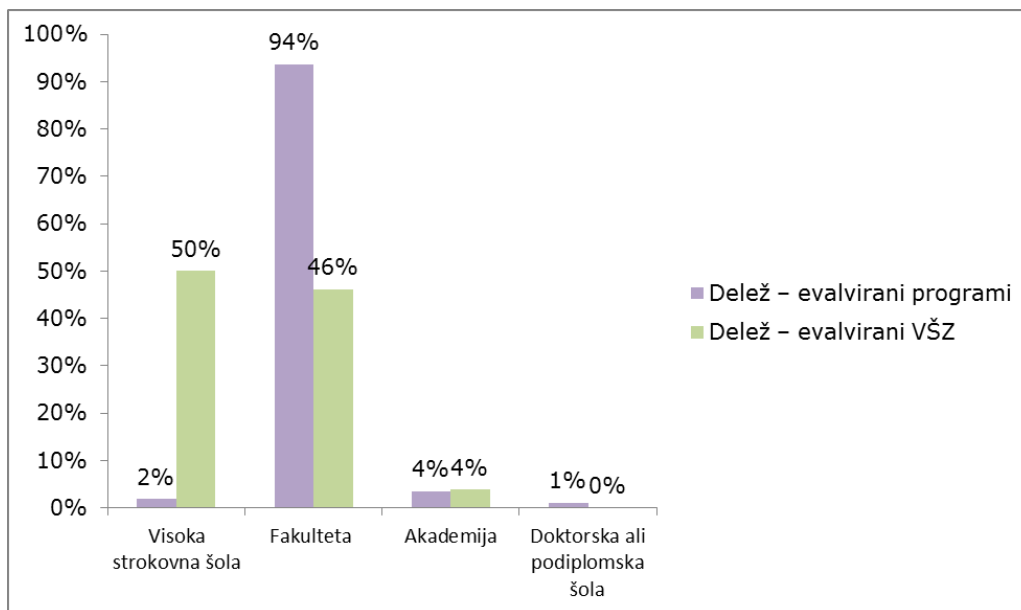

n.a.k.v.i.s

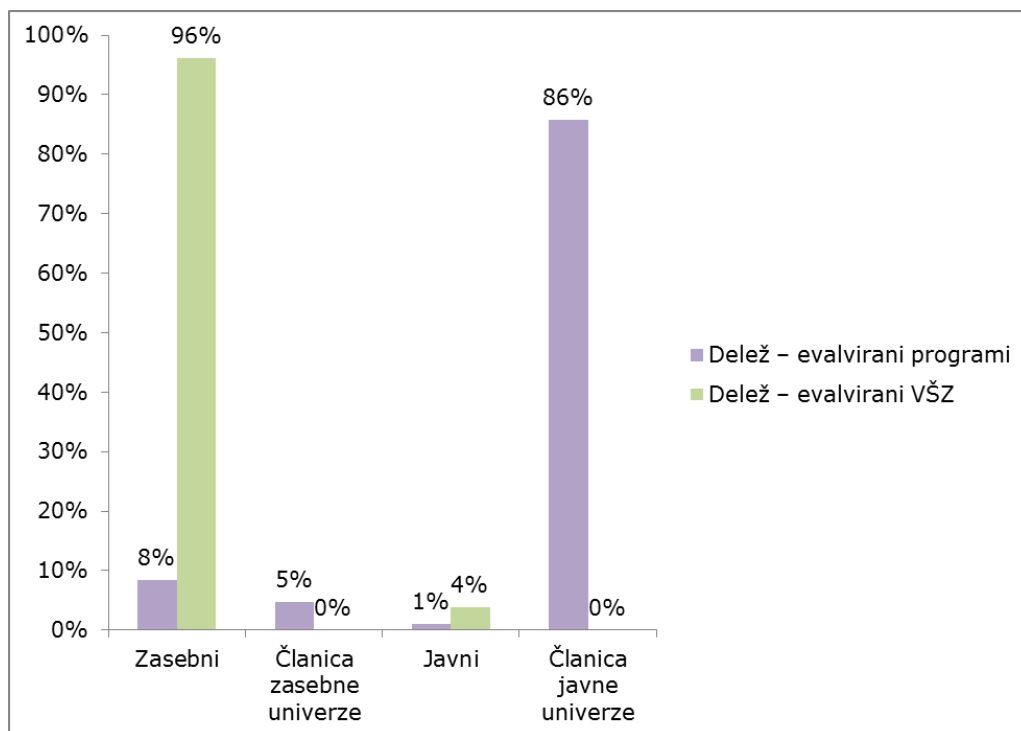
Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

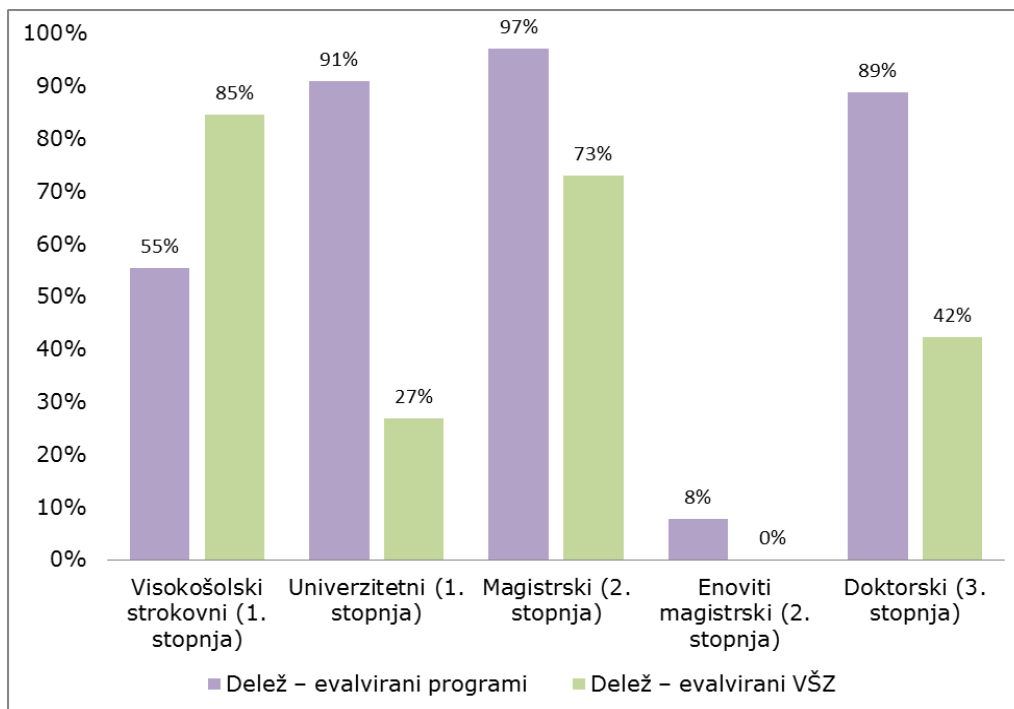

Visokošolski zavodi, ki izvajajo evalvirane študijske programe glede na status - primerjava med evalviranimi programi (ta anketa) in evalviranimi zavodi (prejšnja anketa iz zgornjega poglavja):

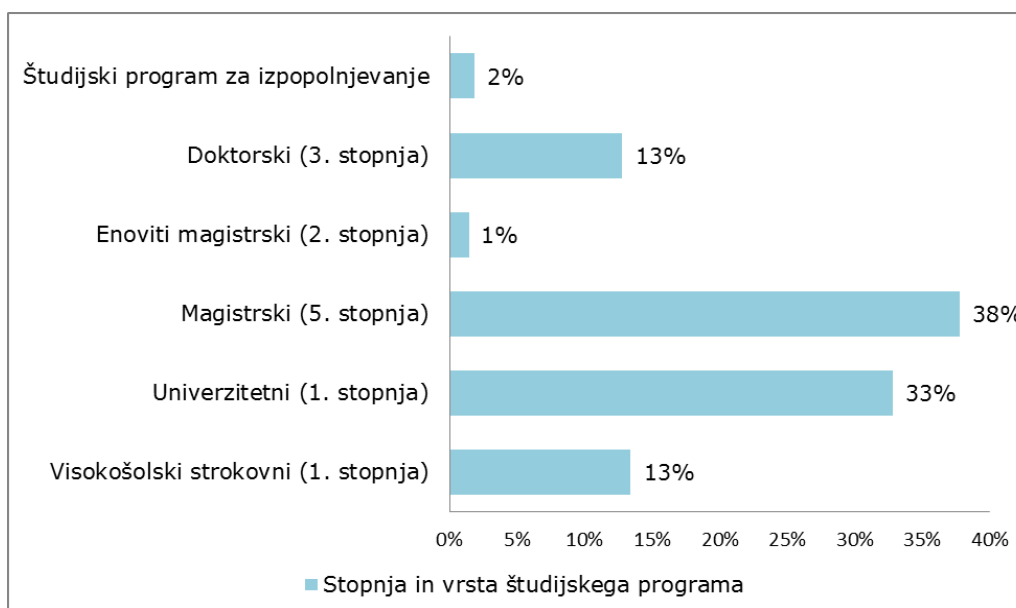
Magistrske študijske programe najpogosteje izvajajo visokošolski zavodi, ki so bili vključeni v vzorec evalviranih študijskih programov. Pogostost doktorskih študijskih programov je primerljiva s pogostostjo prvostopenjskih univerzitetnih študijskih programov in večja od

prvostopenjskih višješolskih študijskih programov, kar potrjuje, da javne univerze v Sloveniji v nasprotju z zasebnimi visokošolskimi zavodi namenjajo večji poudarek temeljni izobrazbi:

Tudi podatki v evidenci študijskih programov (eVŠ) se ujemajo s to razliko; medtem ko je 24 % (70 od 289) vseh akreditiranih prvostopenjskih študijskih programov na javnih visokošolskih zavodih višjih strokovnih programov, je na zasebnih visokošolskih zavodih takih 83 % (67 od 81).

Razporeditev 485 evalviranih študijskih programov po stopnji in vrsti je:

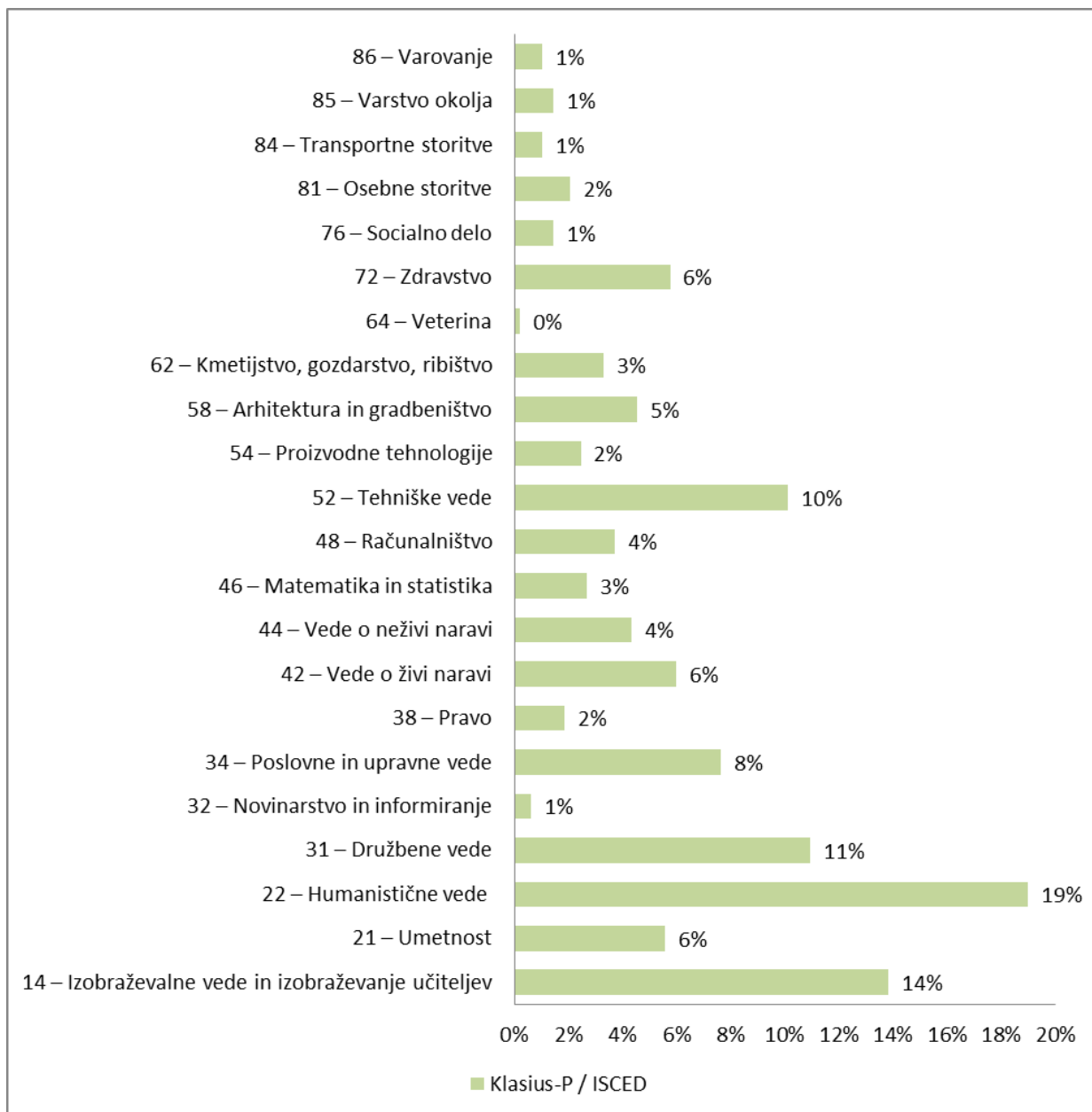
n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Po klasifikacijah Klasius-P ali ISCED je vzorec evalviranih študijskih programov strukturiran na naslednji način:

Čeprav humanistične vede zavzemajo največji delež evalviranih študijskih programov, je vredno ponazoriti, da humanistične vede kot disciplina/področje obsegajo različna področja vednosti, ki zajemajo jezike, filozofijo, zgodovino, teologijo, pa tudi pedagogiko, sociologijo, psihologijo. Po drugi strani pa so pravo ali poslovne in upravne vede kot discipline ožje in bolj specifične. Pri vsaki obravnavi razporeditve študijskih programov po disciplinah/področjih je tako treba upoštevati velikost posamezne discipline/področja.

Glede na podatke v evidenci študijskih programov (eVŠ) je 93 % evalviranih študijskih programov povezanih le z eno disciplino, 7 % pa jih je navedenih kot interdisciplinarnih, tj.

n.a.k.v.i.s

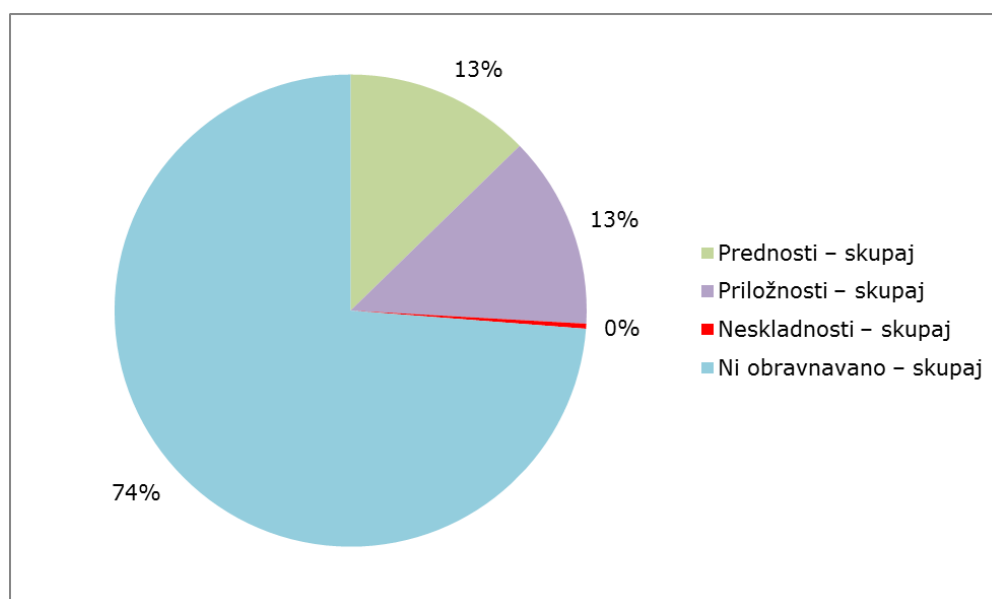
Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

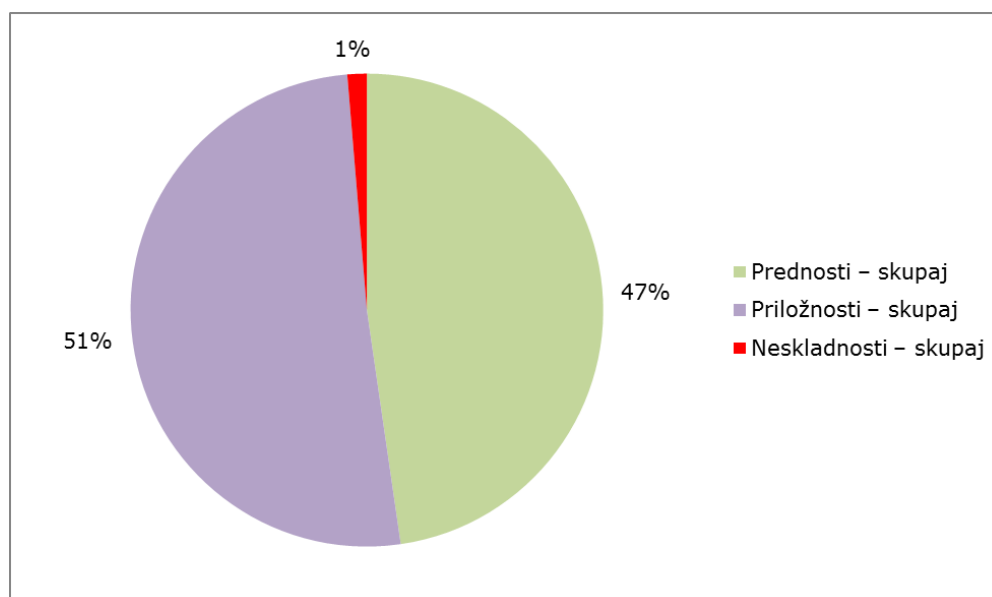
Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

povezanih več kot z eno disciplino. Opozoriti je treba, da je v eVŠ lahko navedena le primarna klasifikacija študijskega programa ISCED/Klasius-P.

Ostala vprašanja se nanašajo na posamezna področja presoje glede na to, kako so strokovnjaki opredelili svoje izsledke: kot prednosti, priložnosti za izboljšanje ali neskladnost s predpisi. Četrta kategorija je označena z »ni obravnavano«, kar pomeni, da ji strokovnjaki niso namenili kvalitativnega poudarka in posledično niso omenili določene lastnosti ali pojava med tremi kvalitativnimi kategorijami na koncu vsakega področja presoje. Splošna razporeditev teh kategorij za vse odgovore (156 vprašanj, 59.228 posamičnih odgovorov; 6 izpuščenih vpisov, tj. 0 % izpuščenih vpisov) je sledeča:

Skupno razmerje le za prve tri kategorije (kategorija »ni obravnavano« je izključena) je:

n · a · k · v · i · s

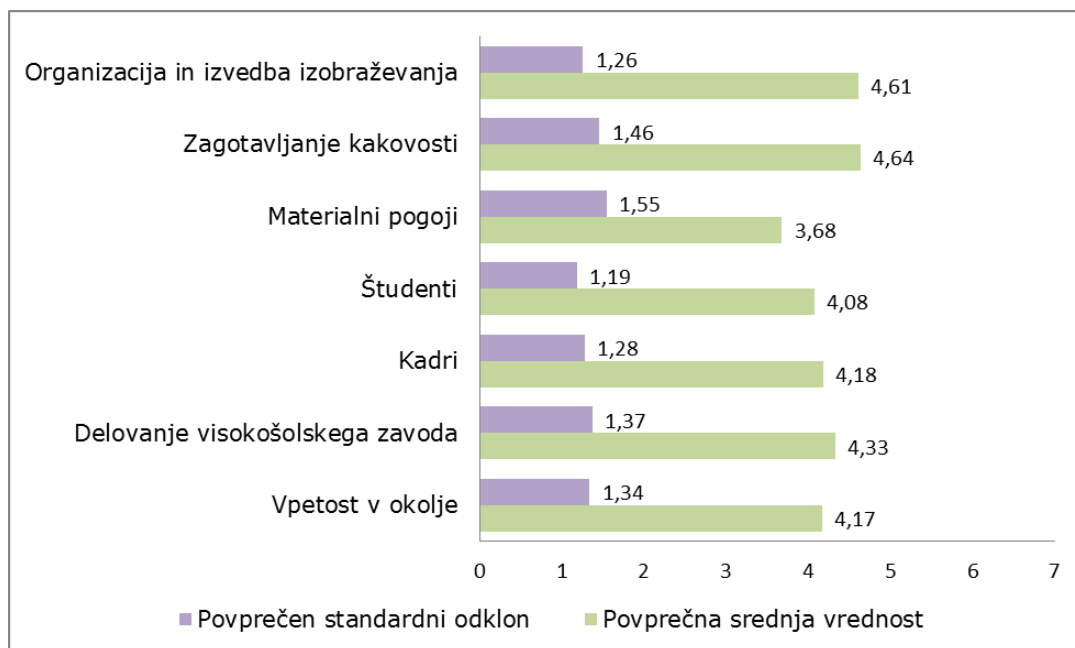
Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Sodeč po rezultatih vlada relativno ravnovesje med priložnostmi za izboljšanje in prednostmi. Čeprav je neskladnosti le malo (skupno so jih strokovnjaki izpostavili 207), je delež temeljnih ugotovitev, ki jih niso obravnavali kot prednosti, priložnosti ali neskladnosti, precejšen in znaša tri četrtine.

Povprečno količinsko razmerje med prednostmi po eni strani (1) in priložnostmi ter neskladnostmi po drugi (7) na lestvici od 1 do 7 je: kumulativna povprečna srednja vrednost 4,24 s povprečnim standardnim odklonom 1,35. Čeprav ta rezultat izhaja le iz vprašanj, izbranih prav za to analizo, in zato izmed manjštevinskih kazalnikov kakovosti, se ujema z zgornjim skupnim razmerjem med obema poloma, ki predstavljata vsak približno 13 %. V primerjavi z rezultati zunanje evalvacije visokošolskih zavodov se razmerja (povprečne srednje vrednosti) v primeru evalviranih študijskih programov nagibajo v korist prednosti na področjih presoje kadri, zagotavljanje kakovosti in delovanje visokošolskega zavoda. Pri organizaciji in izvedbi izobraževanja ter vpetosti v okolje se nagibajo v korist priložnosti za izboljšanje ali neskladnosti. Rezultati so primerljivi pri materialnih pogojih in študentih. Povprečja po posameznih področjih presoje so:

Čeprav povprečna srednja vrednost potrjuje predhodno ugotovitev o relativnem ravnovesju med priložnostmi za izboljšanje in prednostmi, pa lahko opazimo rahlo razliko v tem razmerju na posameznih področjih presoje, kot so materialni pogoji proti zagotavljanju kakovosti.

Za vsako področje presoje je izračunana tudi najvišja in najnižja vrednost za vsako kategorijo, ki na primer kaže, da je največji delež prednosti za vse kazalnike kakovosti, izbrane v tej raziskavi, 60 %, najmanjši pa 4 %.¹⁰ Povprečen največji delež prednosti pri obravnavanju posameznih skrajnosti za posamezna področja presoje je 43 %, medtem ko je povprečen najmanjši delež 12 %. Posebni izračuni največjih in najmanjših vrednosti ter njihovih povprečnih vrednosti v posameznih kategorijah so navedeni v spodnji tabeli:

¹⁰ Ti rezultati so izračunani za izbrani sklop kazalnikov kakovosti in ne za vsa vprašanja v anketi.

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

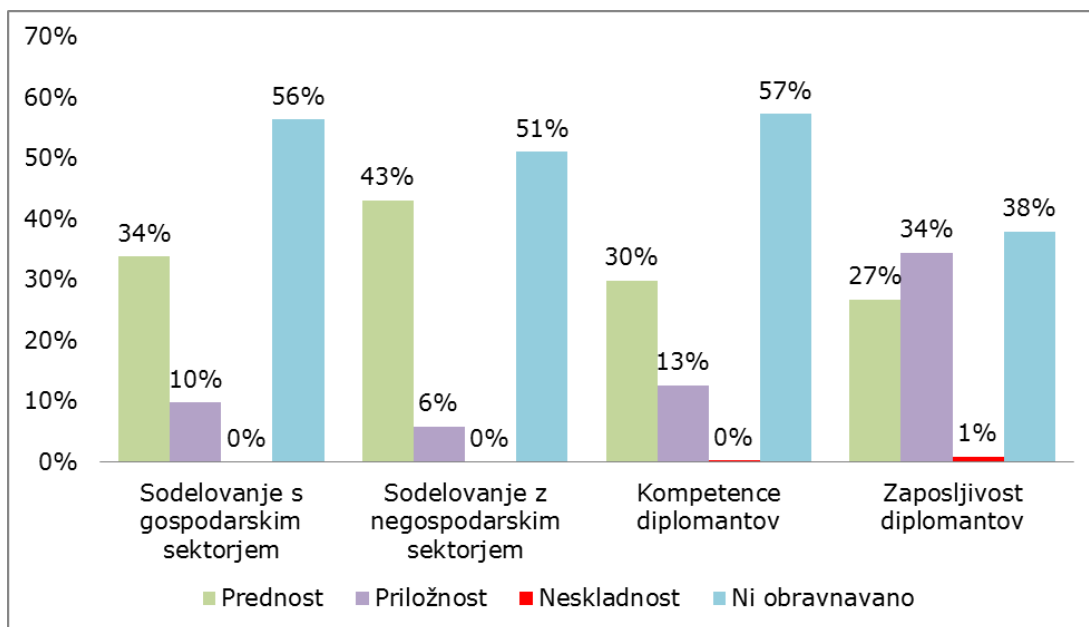
s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Kategorija	Absolutno največja vrednost	Povprečna največja vrednost	Absolutno najmanjša vrednost	Povprečna najmanjša vrednost
Prednost	60%	43%	4%	12%
Priložnost	63%	39%	2%	9%
Neskladnost	4%	1%	0%	0%
Ni obravnavano	90%	74%	18%	32%

(1) Do konca tega poglavja navajamo razporeditev prednosti, priložnosti in neskladnosti za kazalnike kakovosti na posameznih področjih presoje. Prva je vpetost v okolje, kjer smo kvalitativne izsledke strokovnjakov upoštevali pri naslednjih kazalnikih:

- pri sodelovanju z gospodarskim sektorjem sta združeni dve anketni vprašanji: (1) sodelovanje prek znanstvenega in strokovnega dela, tj. aplikativnih projektov, in (2) sodelovanje prek pedagoškega dela, tj. z učitelji iz industrije ali poslovnega okolja, ter diplomskimi nalogami, ki obravnavajo gospodarska vprašanja;
- pri sodelovanju z negospodarskim sektorjem sta združeni dve anketni vprašanji: (1) intelektualna vpetost v akademsko, znanstveno, strokovno ali umetniško skupnost, in (2) izpolnjevanje zahtev za javne storitve in javno dobro;
- kompetence diplomantov glede na njihovo izobrazbo in veščine;
- zaposljivost diplomantov glede na njihove možnosti za zaposlitev in morebitno obstoječo zaposlitev.

Sodelovanje z gospodarskim sektorjem je navadno ena največjih prednosti evalviranih študijskih programov. Strokovnjaki so pohvalili tudi sodelovanje z negospodarskim sektorjem in kompetence diplomantov. Vendar pa je pri zaposljivosti diplomantov opaziti opazno prevlado priložnosti za izboljšanje, pa tudi nekaj neskladnosti, pri čemer je ta kazalnik kakovosti deležen tudi največje pozornosti.

n.a.k.v.i.s

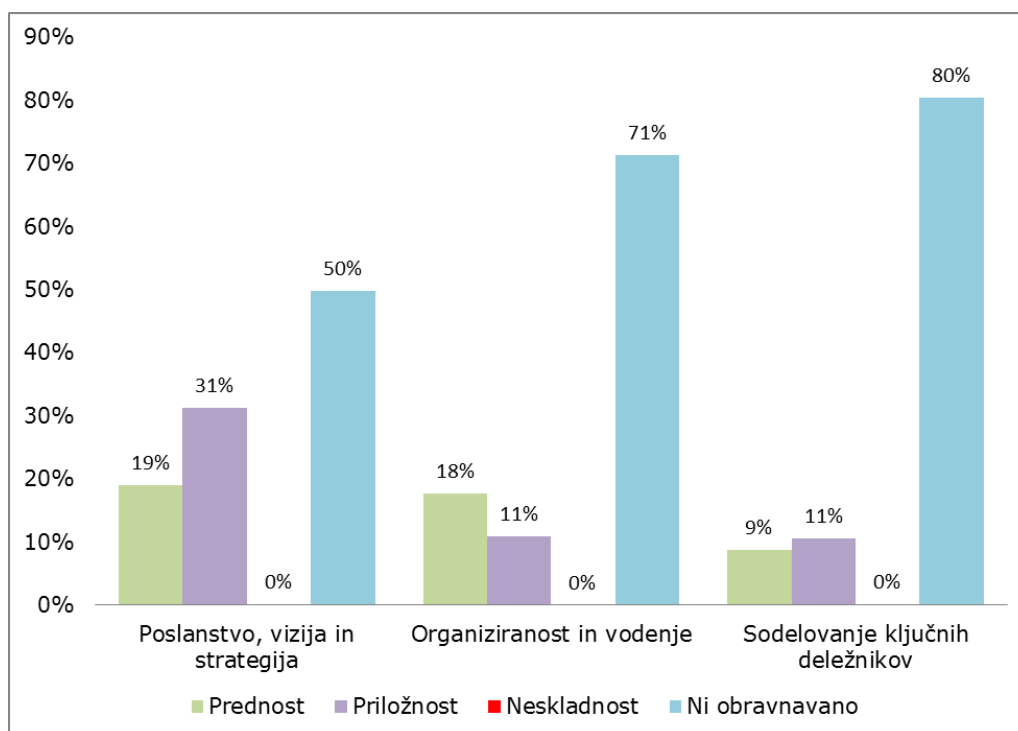
Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

(2) Na naslednjem področju presoje, delovanju visokošolskega zavoda, so upoštevani naslednji kazalniki kakovosti:

- poslanstvo, vizija in strategija glede na organizacijske cilje in načrtovanje;
- organiziranost in vodenje visokošolskega zavoda. Pri tem kazalniku sta združeni dve anketni vprašanji: (1) organiziranost visokošolskega zavoda, in (2) vodenje visokošolskega zavoda;
- sodelovanje ključnih deležnikov pri vodenju visokošolskega zavoda. Ta kazalnik združuje: (1) vprašanje sodelovanja študentov in (2) vprašanje sodelovanja predstavnikov iz gospodarskega sektorja;
- doseganje in spremljanje učnih izidov in kompetenc glede na zaposljivost diplomantov;
- raziskovalno ali umetniško delo glede na znanstveno in strokovno raziskovanje ali umetniško delo, dosežke in nagrade na institucionalni ravni;
- praktično usposabljanje glede na organiziranost, izvajanje in ocenjevanje. Pri tem kazalniku sta združeni dve anketni vprašanji: (1) organiziranost praktičnega usposabljanja (dogovori, mentorji, koordinatorji) in (2) izvajanje praktičnega usposabljanja, zlasti glede na akreditirani učni načrt/predmetnik.

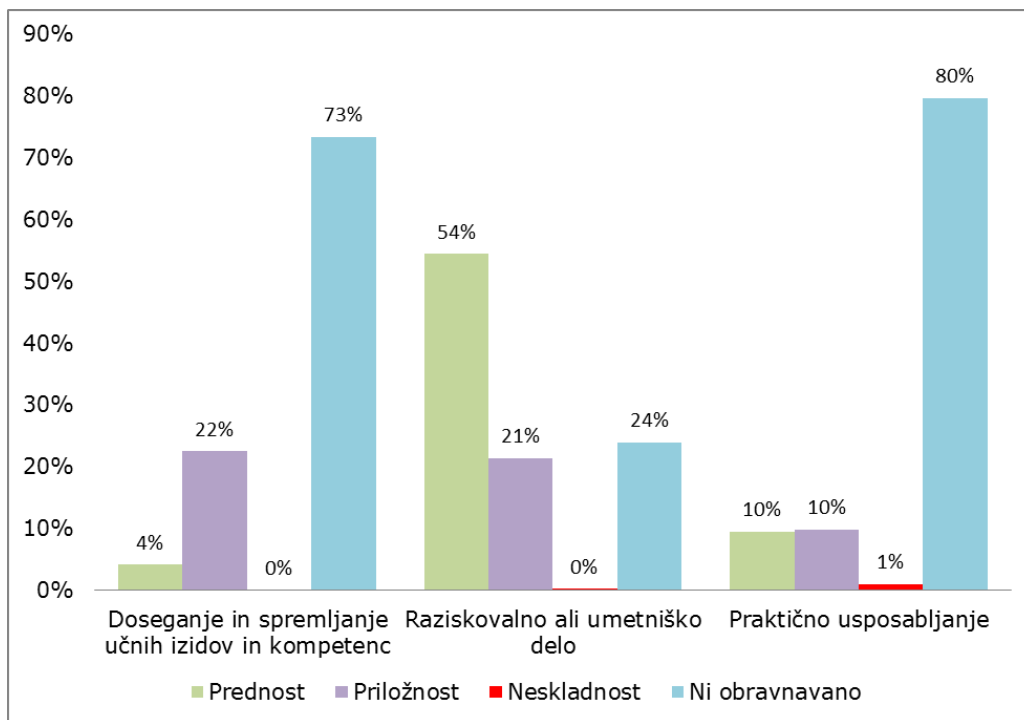

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Na tem področju presoje je razmerje med prednostmi in priložnostmi/neskladnostmi precej uravnoteženo, le pri znanstvenem in strokovnem oziroma umetniškem delu na institucionalni ravni prednosti prevladujejo nad priložnostmi in neskladnostmi. V nasprotju z zgornjimi rezultati zunanje evalvacije visokošolskih zavodov je to dober rezultat, ki se približa največjemu deležu prednosti v tej anketi. Dodati je treba tudi, da so strokovnjaki temu kazalniku kakovosti vseskozi namenjali veliko pozornosti in da ga le v četrtini poročil niso poudarili v nobeni od kakovostnih kategorij. Rezultati za evalvirane visokošolske zavode iz prejšnjega poglavja, ki so večinoma zasebni, niso tako dobri kot rezultati, ki se nanašajo večinoma na javne visokošolske zavode, ki izvajajo evalvirane študijske programe. Večino priložnosti za izboljšanje so ugotovili pri organizacijskih ciljih in načrtovanju, pa tudi pri doseganju in spremljanju učnih izidov in kompetenc. Vredno je omeniti, da je bilo vprašanje praktičnega usposabljanja med najmanj pogosto obravnavanimi, tudi zato, ker le specifične vrste evalviranih študijskih programov vključujejo praktično usposabljanje v delovnem okolju.

(3) Pri analizi izsledkov o kadrih so upoštevani naslednji kazalniki kakovosti:

- habilitacije, njihova veljavnost in ustreznost glede na vrsto študijskega programa;
- področje habilitacije glede na ujemanje s področjem/disciplino študijskega programa ali posameznih predmetov, katerih nosilci so visokošolski učitelji;
- pedagoško delo učiteljev;
- pedagoška obremenitev;
- zadovoljstvo študentov s pedagoškim delom;
- raziskovalno ali umetniško delo učiteljev – na ravni posameznika in ne institucije;
- kadrovska struktura glede na sistematizacijo in strukturo delovnih mest po habilitacijah;
- kadrovska stabilnost v smislu narave zaposlitve učiteljev in raziskovalcev, tj. ekvivalent polnega delovnega časa, zaposleni sodelavci v primerjavi z zunanjimi. Pri

n.a.k.v.i.s

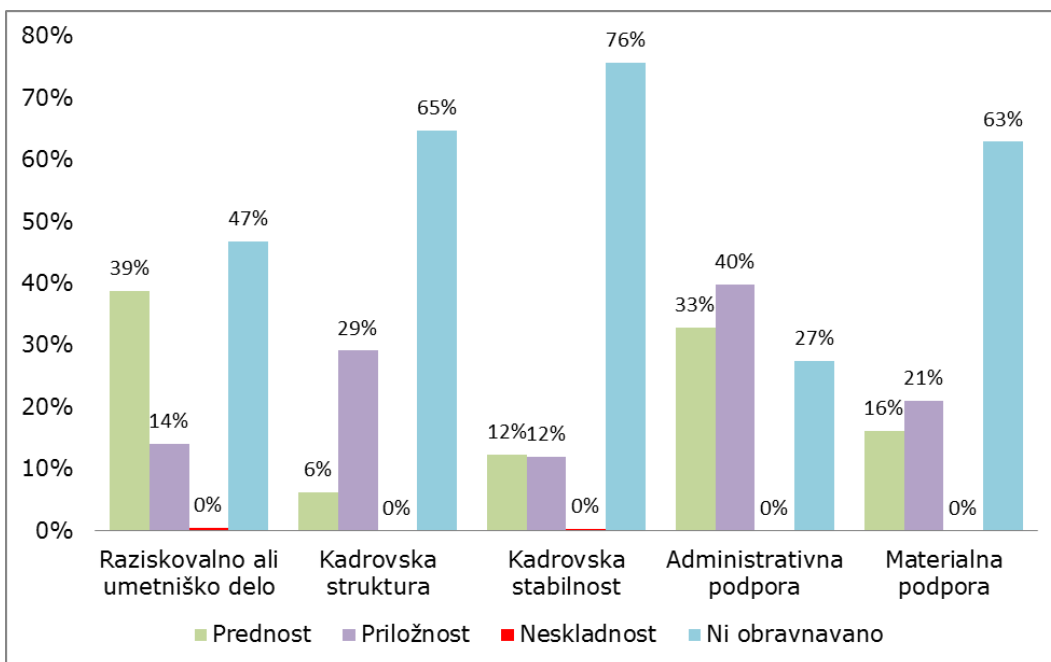
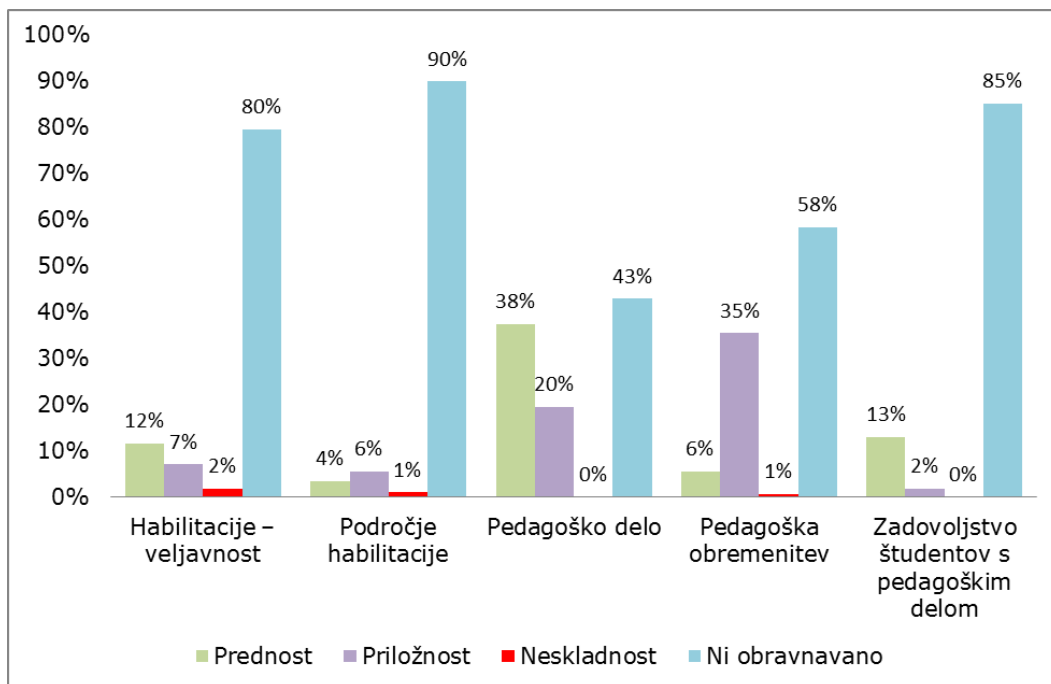
Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

tem kazalniku sta združeni dve anketni vprašanji: (1) kadrovska stabilnost in (2) zaposlitev za polni delovni čas;

- administrativna podpora glede na podporno strokovno in administrativno osebje -- njihova stalnost, zaposlitev in storitve;
- materialna podpora v smislu opreme, prostorov in finančne podpore za izobraževanje, raziskovanje ali umetniško delo.

Precejšnje deleže prednosti so ugotovili pri kakovosti pedagoškega dela učiteljev in zadovoljstvu študentov v tem pogledu, pa tudi pri raziskovalnem in umetniškem delu učiteljev. Priložnosti za izboljšanje so prevladovali pri pedagoški obremenitvi in kadrovske strukturi. Prevelika pedagoška obremenitev si zasluži poseben poudarek, ker ni konkretno določena v nobenem standardu kakovosti Meril za akreditacijo. Strokovnjaki so pogosto svetovali visokošolskim zavodom, da zmanjšajo pedagoške obveznosti in učiteljem omogočijo več raziskovalnega dela. Pri kadrovske strukturi so strokovnjaki večinoma predlagali napredovanje visokošolskih učiteljev ali raziskovalcev glede na habilitacijo ter boljše zaposlitev asistentov. Medtem ko drugi kazalniki kažejo bolj uravnotežene ali povprečne rezultate, smo opazili, da se veljavnost habilitacij in zlasti področje habilitacije le redko poudarjata (glej zgornjo preglednico o absolutnih in povprečnih najmanjših vrednostih). Razvidno je, da strokovnjaki pri evalvaciji več pozornosti namenjajo vprašanju administrativne podpore ali sodelovanju pri vodenju kot pa usklajenosti učiteljskega in raziskovalnega/umetniškega dela s področjem/disciplino študijskega programa. V primerjavi z zgornjimi rezultati zunanje evalvacije visokošolskih zavodov ta anketa kaže, da prednosti prevladujejo nad priložnostmi/neskladnostmi v nasprotju z rezultati zgornje ankete. To nasprotje je najbolj opazno v primeru raziskovalnega ali umetniškega dela, nekoliko manj pa v primeru habilitacij. Vendar pa kadrovska struktura kaže, da v obeh anketah prevladujejo priložnosti za izboljšanje.

(4) Pri študentih, ki so mešano področje presoje, na katerega se nanašajo vsa druga področja, so zajeti naslednji kazalniki kakovosti:

- vključevanje v raziskovanje glede na dejansko sodelovanje študentov pri znanstvenem in strokovnem raziskovanju ali umetniškem delu oziroma možnost takega sodelovanja;
- sodelovanje pri vodenju se nanaša na vključenost študentov v vodenje visokošolskega zavoda;
- sodelovanje pri prenovi študijskih programov se nanaša na vključenost študentov pri prenovi študijskih programov in sprejemanju sprememb programov. Ta kazalnik črpa iz specifičnega anketnega vprašanja o upoštevanju študentskih pobud za spremembe študijskih programov;
- podpora študentom se nanaša na splošno administrativno podporo študiju, tj. storitve pri vpisu, storitve referata za študentske zadeve, službe za mednarodne zadeve ter na podporo obštudijskim dejavnostim. Pri tem kazalniku sta združeni dve anketni vprašanji: (1) administrativna podpora študentom, in (2) splošna podpora, tj. tutorstvo in obštudijske dejavnosti;
- obveščanje študentov se nanaša na informacijske storitve visokošolskega zavoda in obseg obveščanja študentov o zadevah v zvezi z izobraževanjem, zaposljivostjo in samoevalvacijo;
- mobilnost študentov se nanaša na podporo in pogoje mobilnosti študentov, njeno organizacijo in dejanske študentske izmenjave.

Ker se je na to področje presoje nanašalo manj vprašanj, je bila odzivnost večja.

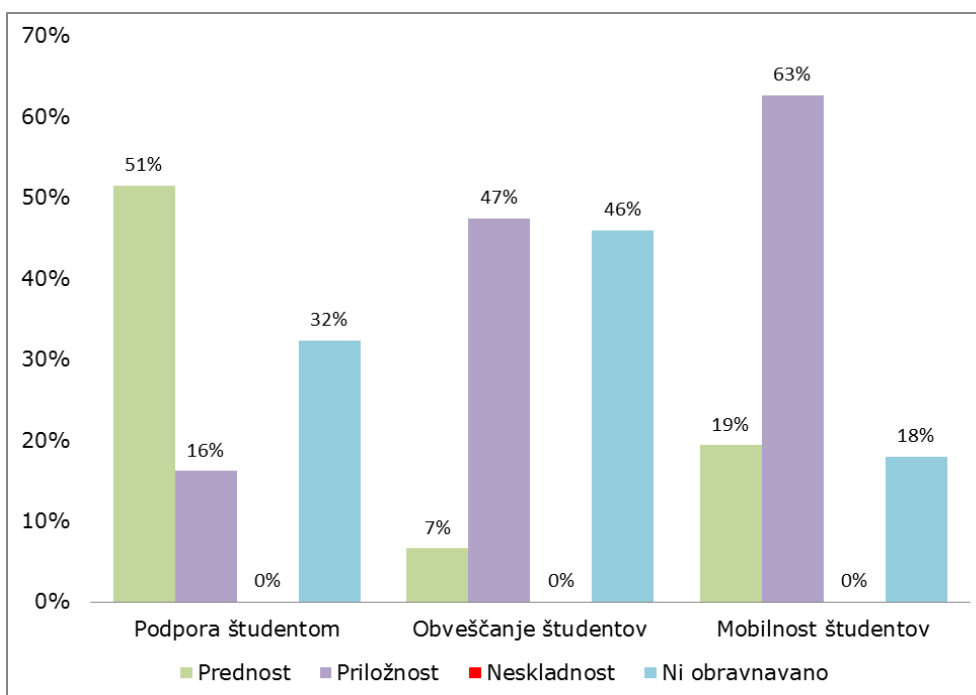
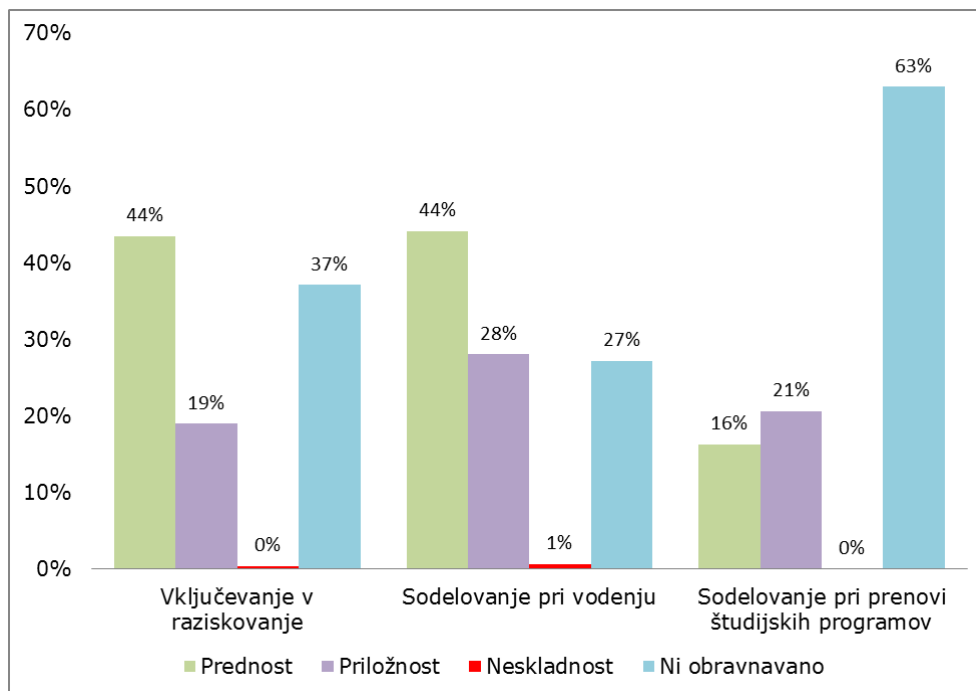

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Po eni strani je pri podpori študentom, vključevanju v raziskovanje, pa tudi vodenju, viden presežek prednosti, večji od povprečne največje vrednosti (glej zgornjo preglednico o absolutnih in povprečnih največjih vrednostih). Po drugi strani pa pri obveščanju študentov in mobilnosti študentov prevladujejo priložnosti za izboljšanje. Pri mobilnosti je delež priložnosti za izboljšanje dejansko najvišji med kazalniki kakovosti, izbranimi za to analizo. Manj kazalnikov kakovosti kaže uravnotežen delež prednosti in priložnosti/neskladnosti v primerjavi z drugimi področji presoje. Medtem ko so strokovnjaki najmanj pozornosti namenili sodelovanju pri evalvaciji študijskih programov, je bila mobilnost študentov najbolj

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

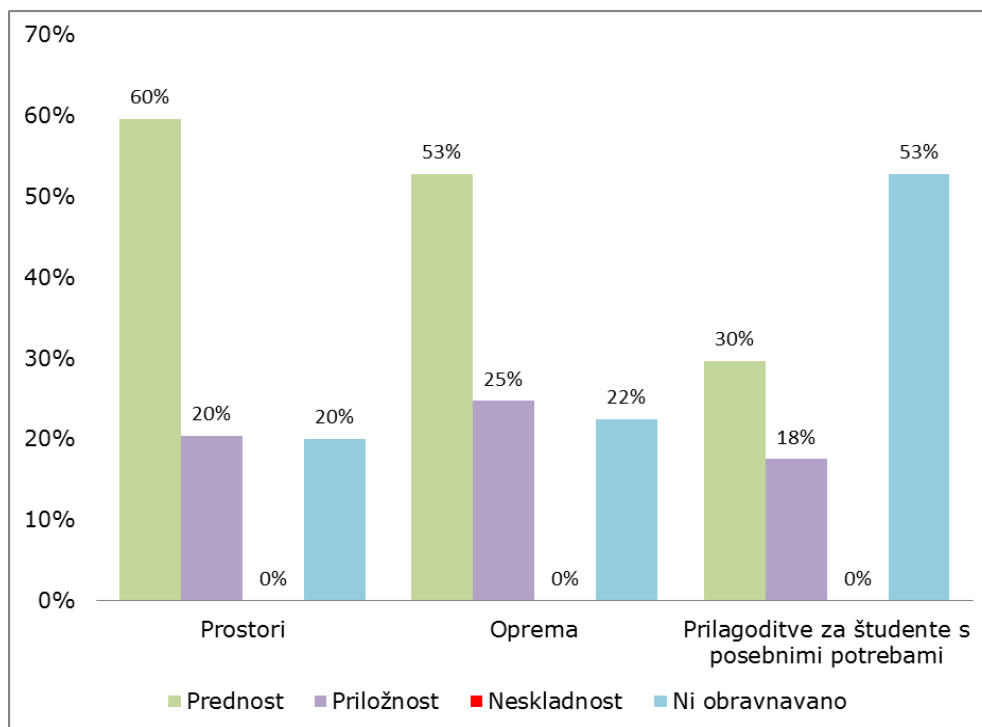
Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

poudarjena med vsemi kazalniki kakovosti, izbranimi za to analizo, kar kaže, da se je mobilnost študentov strokovnjakom zdela najpomembnejše vprašanje kakovosti. Ko primerjamo te rezultate z izsledki ankete o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov, ugotovimo, da prednosti prevladujejo nad priložnostmi pri vključevanju študentov v raziskovanje in tudi podpori študentom, priložnosti pa prevladujejo pri mobilnosti študentov. Obe anketi kažeta tudi, da strokovnjaki namenjajo manj pozornosti sodelovanju študentov pri evalvaciji študijskih programov v primerjavi z drugimi kazalniki kakovosti. Vendar pa se rezultati razlikujejo pri sodelovanju študentov pri vodenju in obveščanju študentov, saj je prvi kazalnik pokazal, da prednosti prevladujejo nad priložnostmi, drugi pa, da priložnosti prevladujejo nad prednostmi, v nasprotju z rezultati o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov.

(5) Materialni pogoji zajemajo naslednje kazalnike kakovosti:

- prostore v smislu objektov za izobraževanje, raziskovanje ali umetniško delo;
- opremo za izobraževanje, raziskovanje ali umetniško delo;
- prilagoditve za študente s posebnimi potrebami v smislu posebnih prilagoditev objektov, posebne opreme, pa tudi pravil (pravic in dolžnosti) in podpore;
- finančna sredstva v smislu finančne stabilnosti in primernosti v celotnem obdobju akreditacije;
- knjižnični viri v smislu fizičnih izvodov študijske in raziskovalne literature, pa tudi dostopa do zbirk podatkov;
- knjižnične storitve v smislu strokovne podpore študentom, učiteljem in raziskovalcem.

Ker se je tudi na to področje presoje nanašalo manj vprašanj, je bila odzivnost večja.

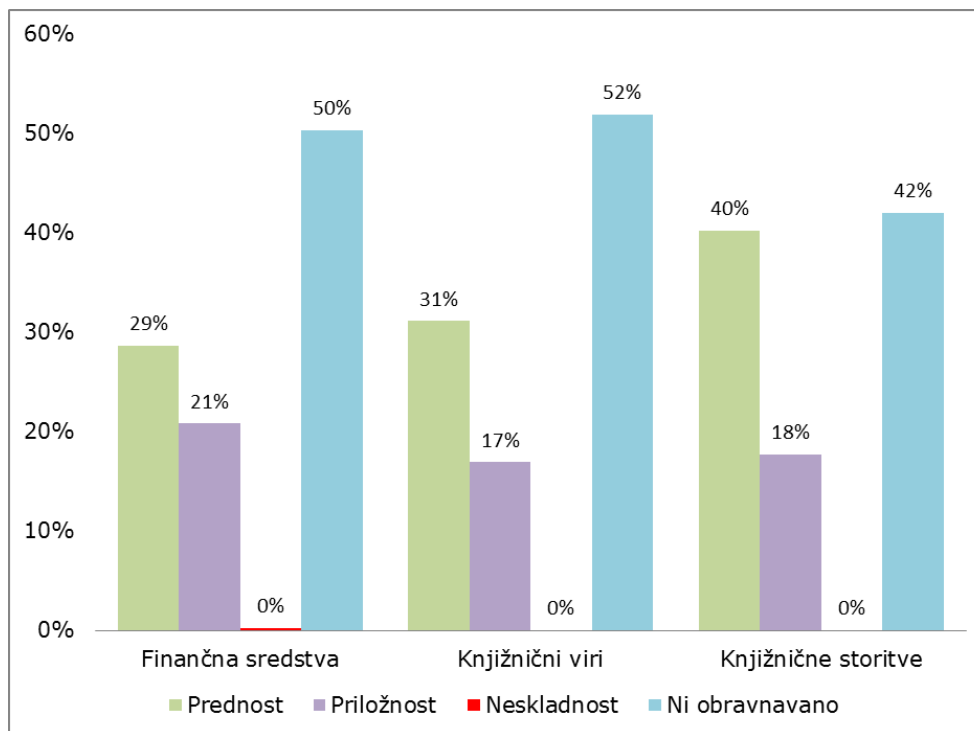

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Delež prednosti je bil visok tako pri prostorih kot pri opreми, ki sta bila med najpogosteje poudarjenimi (tj. obravnavanimi) kazalniki kakovosti v celotni analizi. Glede na ta delež je prvi kazalnik kakovosti dosegel celo najvišjo vrednost med vsemi vključenimi kazalniki. V nasprotju z drugimi področji presoje se je pri vseh kazalnikih kakovosti na tem področju presoje pokazal presežek prednosti nad priložnostmi. Neskladnosti skoraj niso bile opažene. Manj pogosto, a še vedno pogosto obravnavani v primerjavi z drugimi kazalniki kakovosti so bili prilagoditve prostorov in opreme za študente s posebnimi potrebami in knjižnični viri. V primerjavi z ugotovitvami ankete o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov so tako prostori kot oprema prejeli visoko pozitivno oceno, kar daje splošno predstavo, da imajo tako zasebni kot javni visokošolski zavodi kakovostne prostore in opremo za izobraževanje in raziskovanje. Nasprotno pa za finančne in knjižnične vire rezultati kažejo, da bistveno prevladujejo priložnosti za izboljšanje.

(6) Zagotavljanje kakovosti kot posebno področje presoje notranjega zagotavljanja kakovosti obsega naslednje kazalnike kakovosti:

- notranje predpise o zagotavljanju kakovosti v smislu poslovnikov kakovosti ali drugih sprejetih dokumentov;
- delovanje sistema notranjega zagotavljanja kakovosti glede na organiziranost, vodenje, učinkovitost in uspešnost procesov zagotavljanja kakovosti;
- sodelovanje ključnih deležnikov pri notranjem zagotavljanju kakovosti;
- kulturo kakovosti glede na njeno stanje in razvoj;
- sklenjenost kroga kakovosti v smislu popolnosti procesa zagotavljanja kakovosti, tj. sklenjenost kroga PDCA ali sorodnih ciklov zagotavljanja kakovosti, vključno s postopki nadaljnega spremljanja;
- obveščanje o zagotavljanju kakovosti – o procesih zagotavljanja kakovosti, njihovi pomembnosti in rezultatih;

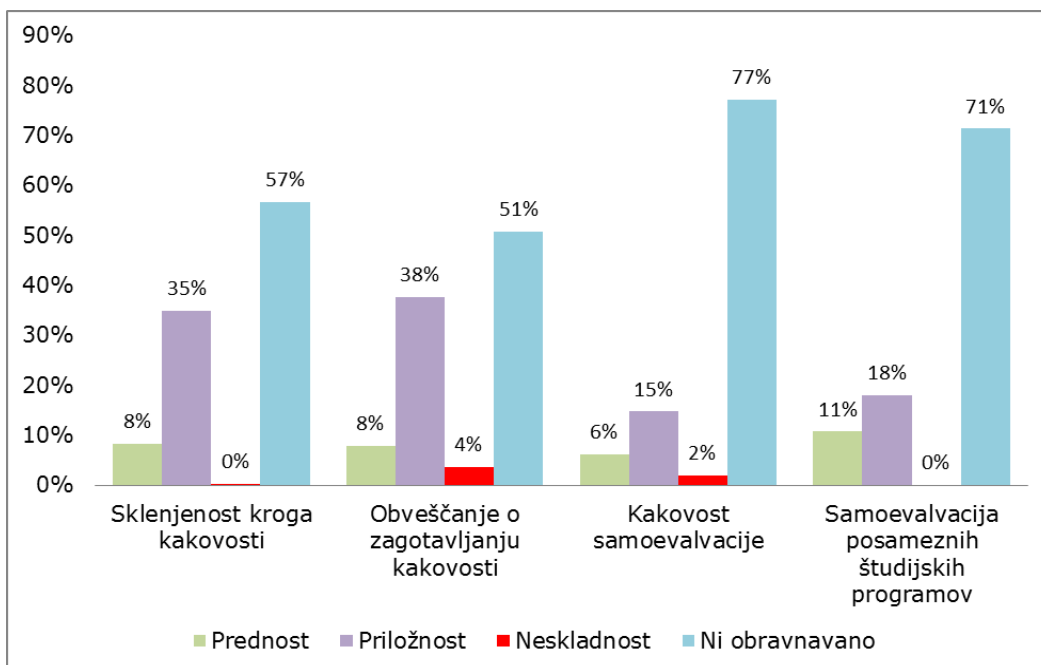
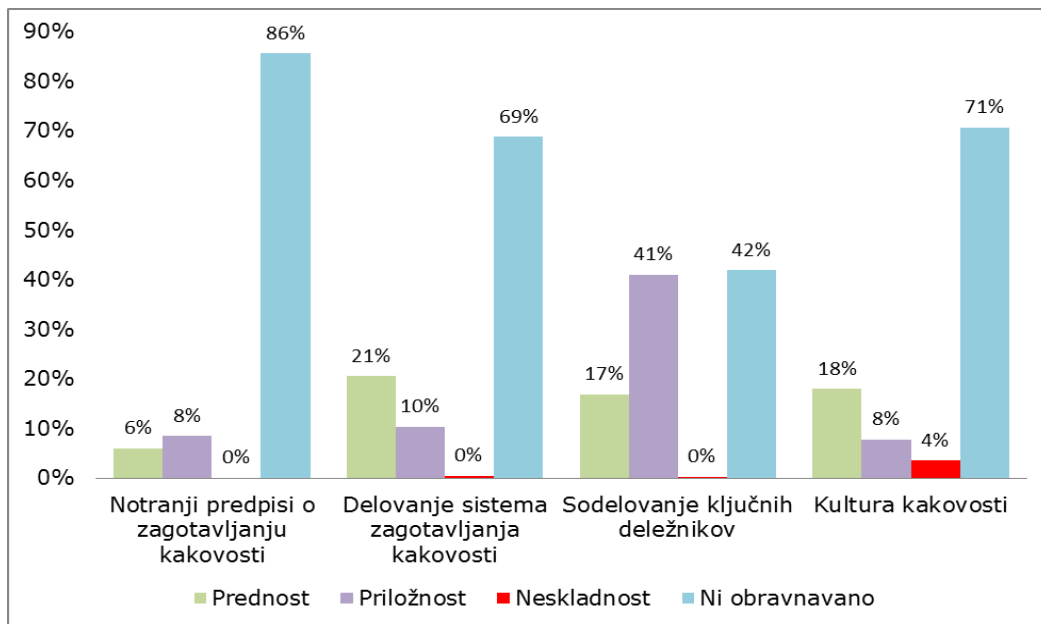
n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

- kakovost samoevalvacije. Pri tem kazalniku sta združeni dve anketni vprašanji: (1) metodološka in analitična popolnost samoevalvacije in (2) tematska in vsebinska celovitost samoevalvacije;
- samoevalvacija posameznih študijskih programov, tj. redna evalvacija študijskih programov in njihovo razvijanje glede na rezultate samoevalvacije.

Na tem področju presoje so strokovnjaki ugotovili največ priložnosti za izboljšanje. Prednosti prevladujejo pri delovanju sistema zagotavljanja kakovosti in kulture kakovosti. Pri vseh drugih kazalnikih kakovosti prevladujejo priložnosti za izboljšanje, zlasti v primeru sklenjenosti kroga kakovosti in obveščanja o zagotavljanju kakovosti. Zadnji kazalnik kakovosti zaznamuje tudi največji delež neskladnosti med vsemi drugimi kazalniki,

vključenimi v to analizo. Rezultati kažejo, da strokovnjaki namenjajo več pozornosti poudarjanju nekaterih kazalnikov kakovosti nad drugimi. Sodelovanje ključnih deležnikov pri notranjem zagotavljanju kakovosti in obveščanje o zagotavljanju kakovosti sta obravnavana veliko pogosteje kot kakovost samoevalvacije ali samoevalvacija študijskih programov. Na tem področju presoje niso ugotovili nobenih posebnih skrajnih vrednosti. Vendar pa so razmerja med prednostmi in priložnostmi za izboljšanje precej neuravnotežena. V primerjavi z ugotovitvami ankete o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov priložnosti za izboljšanje ne prevladujejo tako močno. Nasprotno, kultura kakovosti in delovanje notranjega sistema zagotavljanja kakovosti sta dejansko prejela pozitivne ocene. Obe analizi kažeta, da relativno velik del strokovnjakov ni kvalitativno poudarjal samoevalvacije študijskih programov. Kadar jo je, so bile ugotovljene predvsem priložnosti za izboljšanje, ki kažejo na kvalitativne pomanjkljivosti pri samoevalvaciji študijskih programov.

(7) Organizacija in izvedba izobraževanja zajema naslednje kazalnike kakovosti:

- skladnost s področjem/disciplino v smislu ujemanja vsebine študijskega programa (predmetnik in učni načrti) s svojim področjem/disciplino;
- poudarjanje kompetenc za delovno mesto v smislu ujemanja vsebine študijskega programa s predvidenimi kompetencami za delovno mesto, ti. mehke veščine, strokovno znanje;
- poudarek na potrebah študentov [VSEB] v smislu prilagajanja vsebine študijskega programa zahtevam in potrebam študentov;
- strukturo programa v smislu sklenjenosti strukture študijskega programa, tj. vertikalno in horizontalno skladnost;
- cilje programa in kompetence v smislu ujemanja ciljev študijskega programa s predvidenim znanjem, kompetencami in učnimi izidi;
- spremembe študijskih programov glede na razvijanje vsebin (spremembe predmetnika in učnih načrtov), spremembe študijske literature, zamenjava učiteljev in zamenjava obveznih sestavin, kot so vpisni pogoji;
- izvajanje kontaktnih ur po predmetniku glede na količino in razporeditev predavanj, seminarjev in vaj;
- izvajanje drugih kontaktnih ur, tj. konzultacij;
- način izvajanja študija, tj. redni ali izredni študij, učni jezik, ciklični, kombinirani študij, študij na daljavo, izvajanje študija glede na število vpisanih študentov – vse to glede na akreditiran predmetnik;
- poudarek na potrebah študentov [IZV] v smislu prilagajanja izvajanja študijskega programa zahtevam in potrebam študentov.

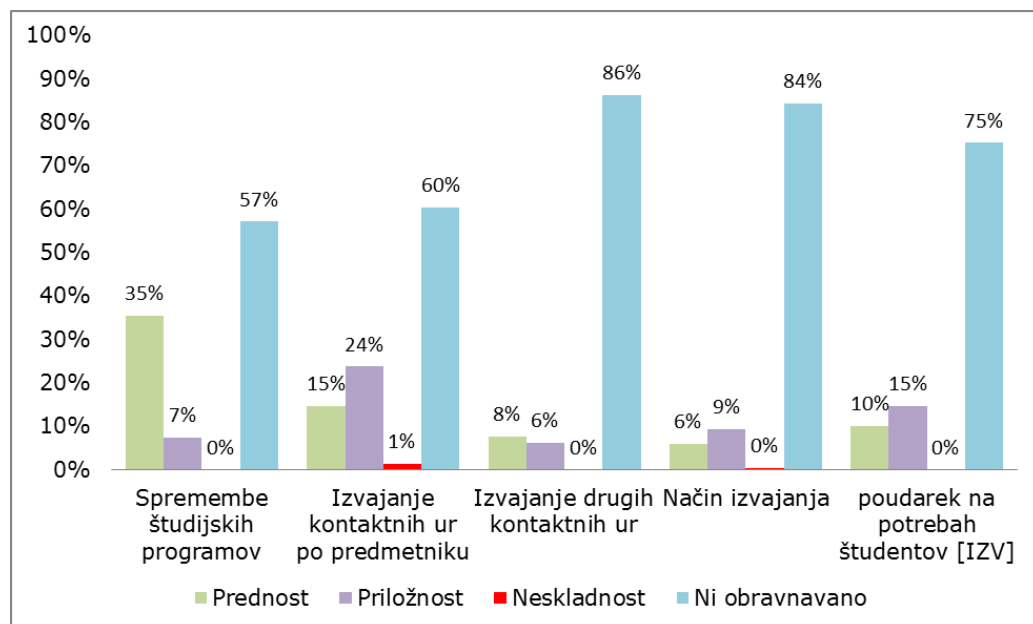
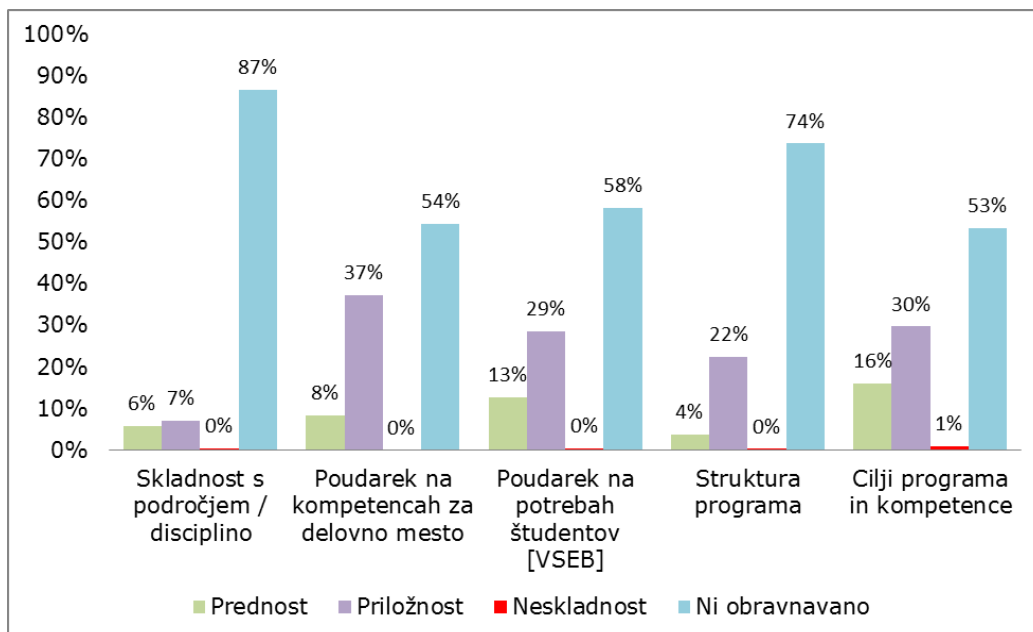

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Na tem področju presoje prednosti nad priložnostmi občutno prevladujejo za izboljšanje le pri spremembah študijskih programov. Vsi drugi kazalniki kažejo uravnotežen rezultat ali pa presežek priložnosti za izboljšanje nad prednostmi. Slednje je še posebej vidno pri poudarjanju kompetenc na delovnem mestu, kar pomeni, da strokovnjaki jasno spodbujajo visokošolske zavode, naj v učne načrte svojih študijskih programov uvedejo več z delom povezanih veščin in kompetenc in tako posvetijo posebno pozornost zaposljivosti diplomantov, kadar obravnavajo namen terciarnega izobraževanja. Podobno priložnosti za izboljšanje prevladujejo tudi pri poudarku na zahtevah študentov, strukturi in ciljnih programov. Ugotovili so sorazmerno malo neskladnosti. Pri kazalnikih kakovosti, ki se nanašajo na izvedbo študijskih programov, se kaže pretežno uravnoteženo razmerje med prednostmi in priložnostmi za izboljšanje. Strokovnjaki kompetence za delovno mesto in zahteve študentov poudarjajo bolj kot skladnost študijskih programov s

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

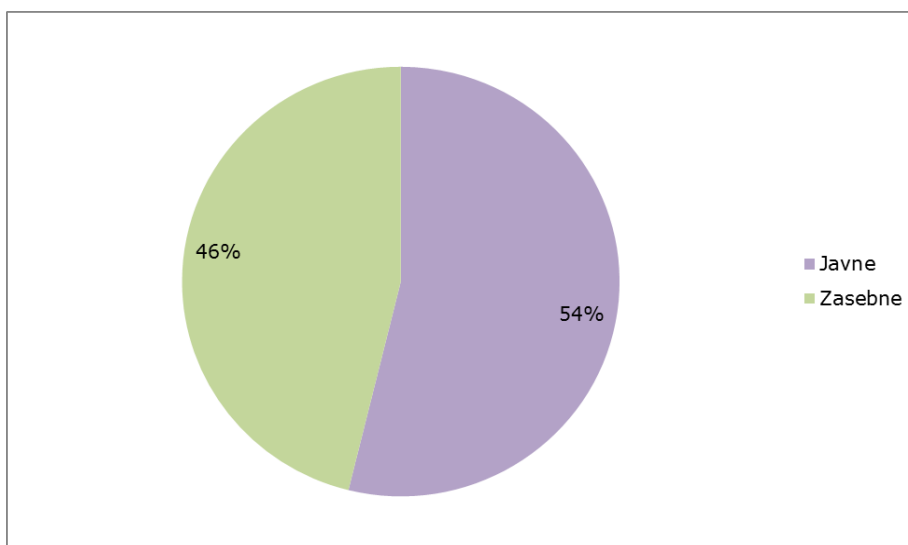
področjem/disciplino, izvajanje kontaktnih ur ali način izvajanja, ki jih le redko omenjajo – so blizu največje vrednosti neobravnavanih kazalnikov. V primerjavi z ugotovitvami ankete o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov se edini skupni kazalnik kakovosti nanaša na spremembe študijskih programov, pri katerem rezultati obeh analiz kažejo precejšen delež prednosti.

Rezultati te raziskave niso primerljivi z rezultati analize zunanje evalvacije študijskih programov v letih 2010–2013 zaradi uporabe različne metodologije, pa tudi razlike v številu evalviranih študijskih programov, merilih in navodilih za poročanje o zunanjih evalvacijah.

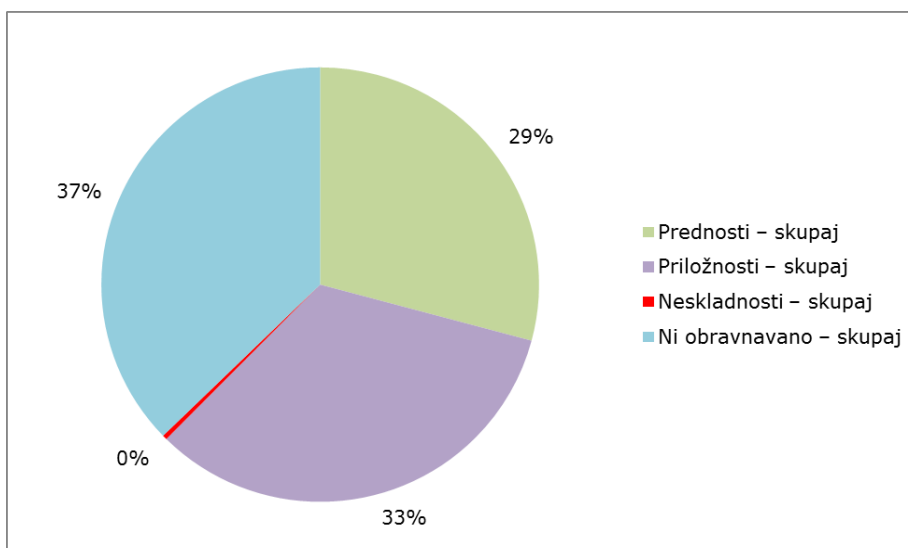
Analiza poročil strokovnjakov o zunanji evalvaciji višjih strokovnih šol

Anketa je bila sestavljena iz 15 splošnih vprašanj in je zajemala 26 strokovnih poročil o 26 višjih strokovnih šolah, kar je 84 % od vseh (31) zunanjih evalvacij v obdobju od leta 2014 do 2017. Čeprav je večina višjih strokovnih šol, evalviranih v letih 2014 in 2017, zasebnih, pa delež javnih šol ni bistveno manjši.

Višje strokovne šole glede na status:

Ostala vprašanja se nanašajo na bistvene prvine posameznih področij presoje glede na to, kako so strokovnjaki opredelili svoje izsledke: kot prednosti, priložnosti za izboljšanje ali neskladnosti s predpisi. Četrta kategorija je označena z »ni obravnavano«, kar pomeni, da ji strokovnjaki niso namenili kvalitativnega poudarka in posledično niso omenili določene lastnosti ali pojava med tremi kvalitativnimi kategorijami na koncu vsakega področja presoje. Splošna razporeditev teh kategorij za vse odgovore (881 posamičnih odgovorov; 0 izpuščenih vpisov) je:

n · a · k · v · i · s

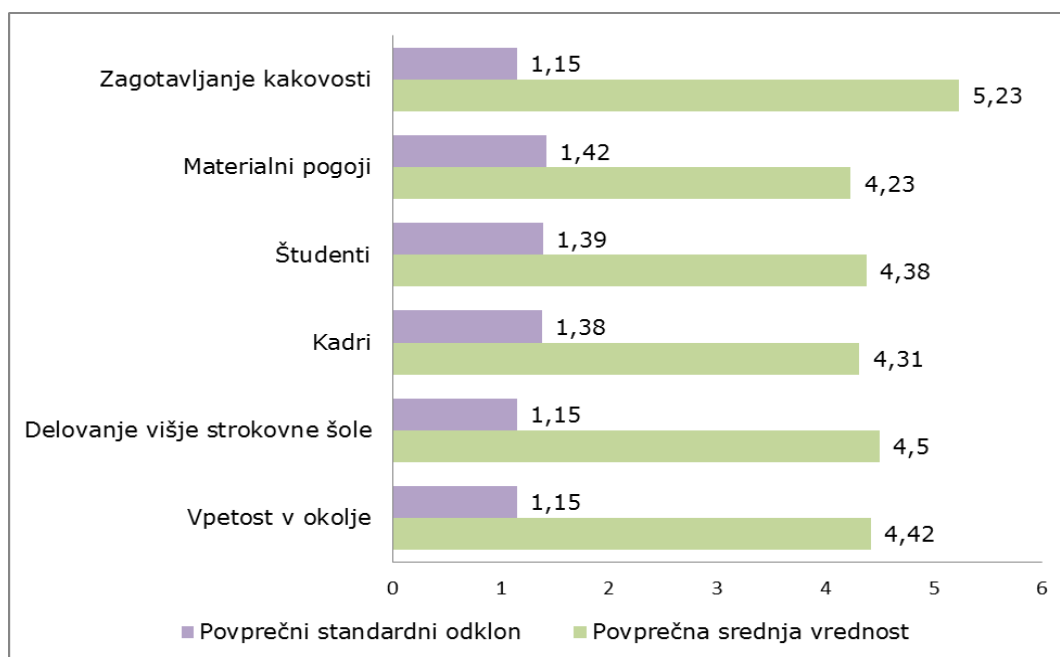
Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Sodeč po rezultatih priložnosti za izboljšanje rahlo prevladujejo nad prednostmi. Čeprav je neskladnosti le malo (skupno so jih izpostavili 6), je delež temeljnih ugotovitev, ki jih niso obravnavali kot prednost, priložnost ali neskladnost, precejšen in znaša nekaj več kot tretjino. Ta razporeditev je primerljiva s primerom v zgornji analizi visokošolskih zavodov.

Povprečno količinsko razmerje med prednostmi po eni strani (1) in priložnostmi ter neskladnostmi po drugi (7) na lestvici od 1 do 7 je: kumulativna povprečna srednja vrednost 4,51 s povprečnim standardnim odklonom 1,27. Povprečja po posameznih področjih presoje so:

Čeprav povprečna srednja vrednost potrjuje predhodno ugotovitev, da priložnosti za izboljšanje prevladujejo nad prednostmi, pa lahko opazimo razlike pri tej prevladi, zlasti pa njen obseg. Področje presoje, ki posebej izstopa, je notranje zagotavljanje kakovosti, pri katerem število priložnosti za izboljšanje bistveno presega število prednosti. Višje strokovne šole so bile najbolj ocenjene v kategoriji materialnih pogojev.

Za vsako kategorijo je izračunana tudi največja in najmanjša vrednost. Ta izračun na primer kaže, da je največji delež prednosti za vse kazalnike kakovosti, izbrane v raziskavi poročil strokovnjakov o zunanji evalvaciji višjih strokovnih šol, 88 %, najnižji pa 0 %, kar pomeni, da je pri določenem kazalniku kakovosti rezultat pokazal 88 % prednosti, pri drugem pa nič.¹¹ Povprečen največji delež prednosti pri obravnavanju posameznih skrajnosti za posamezna področja presoje je 60 %, medtem ko je povprečen najmanjši delež 8 %. Posebni izračuni najvišjih in najnižjih vrednosti ter njunega povprečja v posameznih kategorijah se kot referenca lahko uporabijo tukaj:

¹¹ Ti rezultati so izračunani za vsa vprašanja v anketi.

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

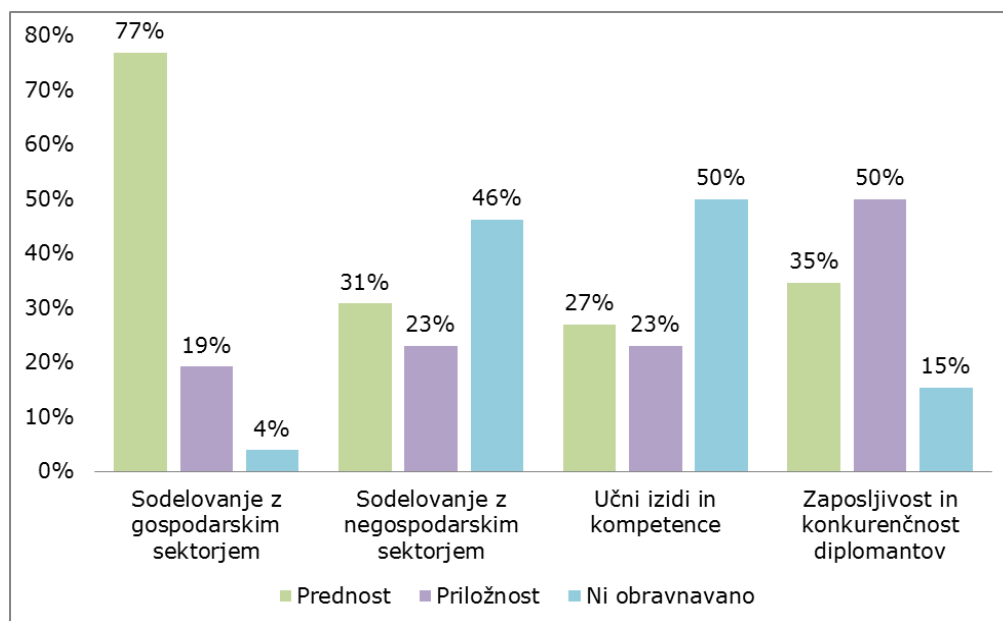
s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Kategorija	Absolutno največja vrednost	Povprečna največja vrednost	Absolutno najmanjša vrednost	Povprečna najmanjša vrednost
Prednost	88%	60%	0%	8%
Priložnost	69%	60%	8%	13%
Neskladnost	8%	3%	0%	0%
Ni obravnavano	96%	66%	4%	8%

(1) Do konca tega poglavja navajamo razporeditev prednosti, priložnosti in neskladnosti za splošne kazalnike kakovosti na posameznih področjih presoje. Prva je vpetost v okolje, kjer smo kvalitativne izsledke strokovnjakov upoštevali pri naslednjih kazalnikih:

- sodelovanje višjih strokovnih šol z gospodarskim sektorjem v smislu partnerstev, aplikativnih projektov za industrijo, vključenosti strokovnjakov ali predstavnikov gospodarskega sektorja pri poučevanju;
- sodelovanje višjih strokovnih šol z negospodarskim sektorjem v smislu javnih storitev, izpolnjevanja zahtev javnega sektorja, intelektualnega in kulturnega povezovanja z okoljem;
- učni izidi in kompetence glede na izobrazbo in veščine;
- zaposljivost in konkurenčnost diplomantov v smislu zaposljivosti in kompetenc za trg dela.

Enako kot pri analizi o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov je sodelovanje z gospodarskim sektorjem ena največjih prednosti evalviranih višjih strokovnih šol. Strokovnjaki so pohvalili tudi sodelovanje z negospodarskim sektorjem, pa tudi učne izide in kompetence, čeprav ne tako izrazito. Za zaposljivost in konkurenčnost diplomantov pa je značilno bistveno več priložnosti za izboljšanje kot pa prednosti. Neskladnosti niso bile opažene. Vredno je poudariti, da strokovnjaki tako kot pri analizi o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov posvečajo daleč največ pozornosti sodelovanju z gospodarskim sektorjem v primerjavi z drugimi kazalniki, ki se preučujejo v tej anketi.

n·a·k·v·i·s

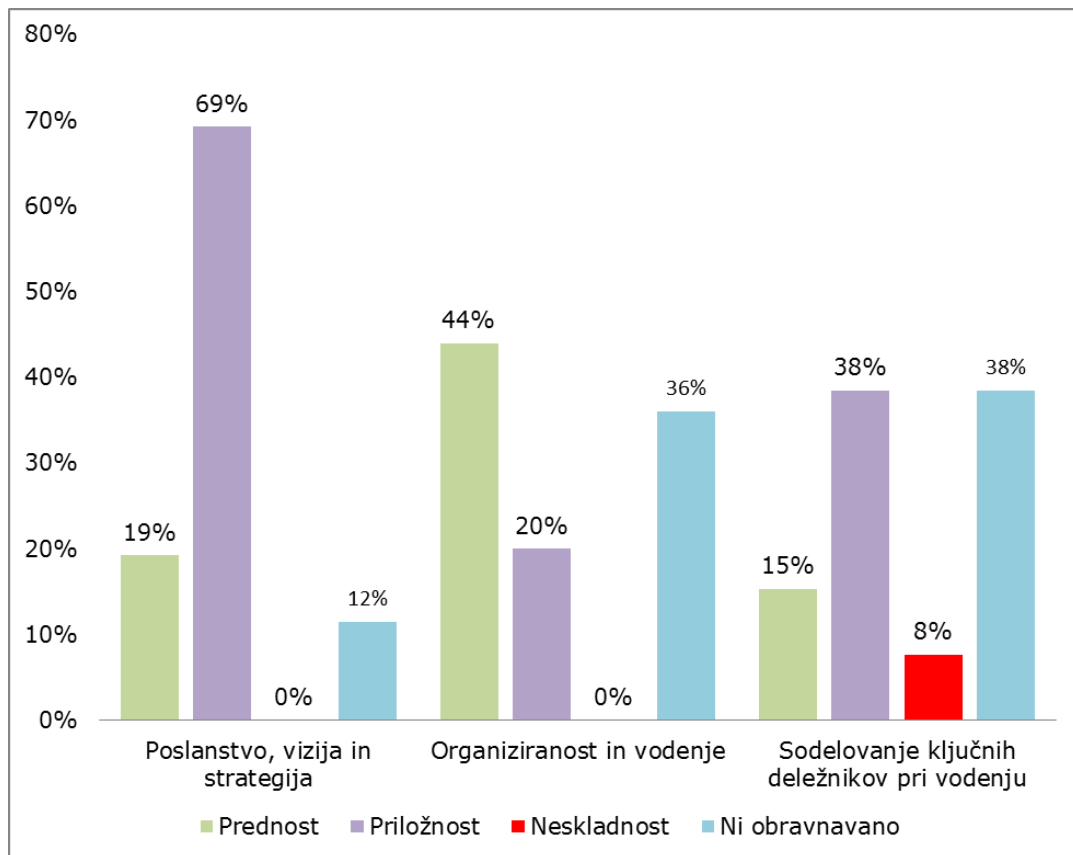
Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s·q·a·a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

(2) Za naslednje področje presoje, delovanje višje strokovne šole, so upoštevani naslednji kazalniki kakovosti:

- poslanstvo, vizija in strategija glede na organizacijske cilje in načrtovanje;
- organiziranost in vodenje višje strokovne šole;
- sodelovanje ključnih deležnikov pri vodenju višje strokovne šole;
- doseganje in spremljanje učnih izidov in kompetenc, tj. praks, ki se nanašajo na ocenjevanje znanja, veščin in kompetenc;
- strokovno ali umetniško delo v smislu raziskovanja na strokovnem področju ali umetniškega dela, dosežki in nagrade na institucionalni ravni;
- praktično usposabljanje v smislu organiziranosti, izvedbe in evalvacije.

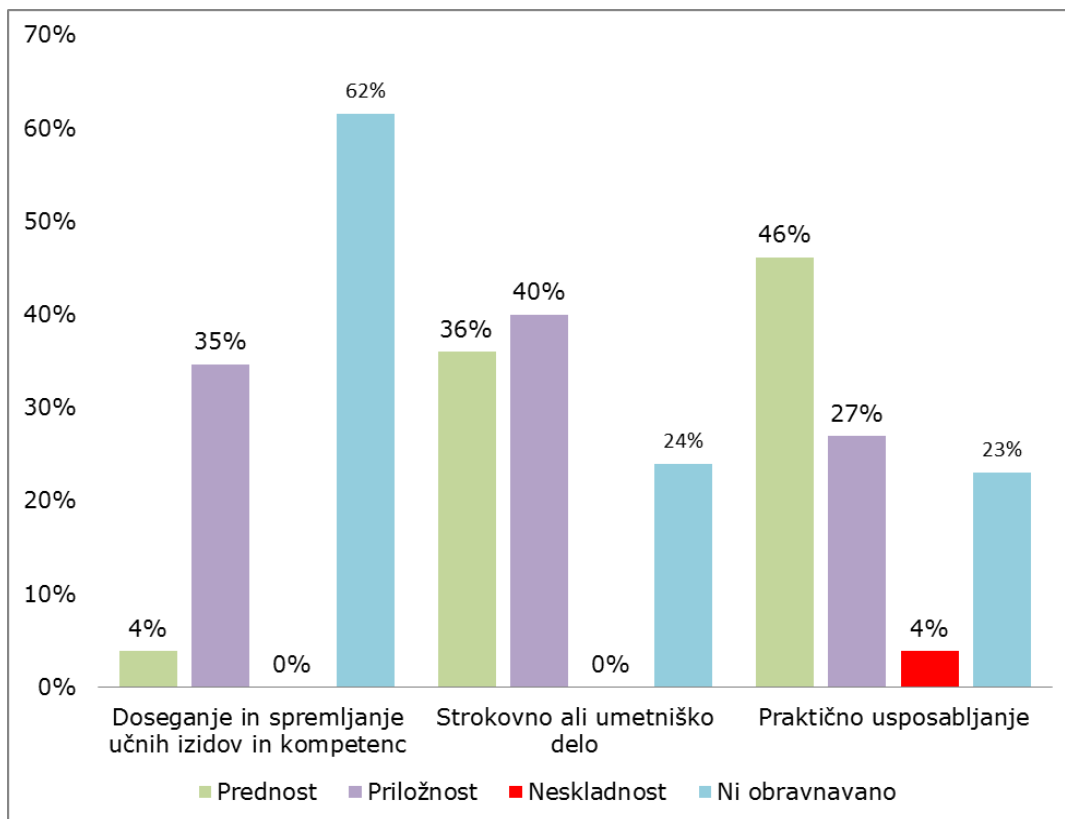

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Na tem področju presoje je vidna prevlada prednosti nad priložnostmi za izboljšanje pri organiziranosti in vodenju višjih strokovnih šol in pri praktičnem usposabljanju. Priložnosti za izboljšanje pa močno presegajo prednosti pri doseganju in spremljanju učnih izidov in kompetenc, precej pa tudi pri organizacijskih ciljih in načrtovanju ter sodelovanju pri vodenju. V slednjem primeru dosežejo neskladnosti najvišjo vrednost nasploh. Druge neskladnosti so strokovnjaki ugotovili pri praktičnem usposabljanju, čeprav je bil rezultat pri tem kazalniku kakovosti pozitiven. Strokovnjaki močno poudarjajo organizacijske cilje in načrtovanje, veliko manj pa doseganje in spremljanje učnih izidov in kompetenc, s čimer kažejo, da prej poudarjajo kakovost organizacije in vodenja kot pa kakovost učnih izidov. V nasprotju z rezultati analize o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov pa je bil rezultat pri strokovnem ali umetniškem delu na ravni višjih strokovnih šol uravnotežen, čeprav je še vedno vidna prevlada priložnosti za izboljšanje nad prednostmi. Še eno nasprotje se pokaže, kadar primerjamo rezultate organizacijskih ciljev in načrtovanja, ki so pri analizi zunanje evalvacije višjih strokovnih šol prejeli precej negativno oceno.

(3) Pri analizi izsledkov o kadrih so upoštevani naslednji kazalniki kakovosti:

- habilitacije, njihova veljavnost in ustreznost glede na področja predmetov, ki jih učitelji poučujejo;
- pedagoško delo učiteljev;
- strokovno ali umetniško delo učiteljev – na ravni posameznika in ne institucije;
- kadrovska struktura in stabilnost v smislu narave zaposlitve učiteljev in raziskovalcev na višji strokovni šoli, tj. ekvivalent polnega delovnega časa, zaposleni sodelavci v primerjavi z zunanjimi;
- administrativna, strokovna in materialna podpora glede na podporno strokovno in administrativno osebje – njihova stalnost, zaposlitev in storitve.

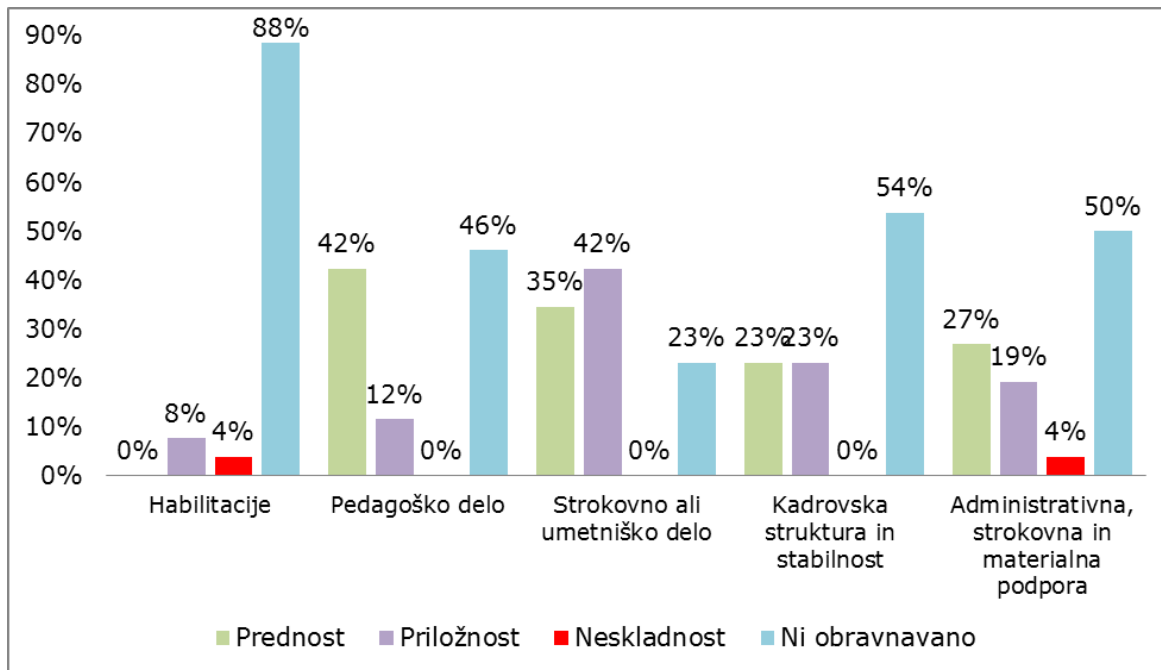

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Pedagoško delo je edini kazalnik kakovosti, pri katerem prednosti znatno prevladujejo nad priložnostmi za izboljšanje. Pri večini kazalnikov se kaže ravnotežje med obema kategorijama. Vendar pa strokovnjaki niso poudarili nobenih prednosti v primeru habilitacij, zaradi česar je od vseh kazalnikov kakovosti v tej analizi tu delež prednosti najmanjši. Nekaj neskladnosti so opazili pri administrativni, strokovni in materialni podpori, pa tudi pri habilitacijah. V nasprotju z rezultati analize o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov pa je bil rezultat pri strokovnem ali umetniškem delu na posamezni ravni uravnotežen, čeprav je še vedno vidna prevlada priložnosti za izboljšanje nad prednostmi. Rezultat je bil podobno nasprotujoč pri kadrovski strukturi. Habilitacije so bile najmanjkrat obravnavane, verjetno zato, ker je zanje izključno pooblaščen Strokovni svet na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport.

(4) Pri študentih, ki so hibridno področje presoje, na katero se nanašajo vsa druga področja, so zajeti naslednji kazalniki kakovosti:

- sodelovanje pri strokovnem ali umetniškem delu glede na dejansko sodelovanje študentov pri strokovnem, raziskovalnem ali umetniškem delu, oziroma možnost takega sodelovanja;
- sodelovanje pri vodenju se nanaša na vključenost študentov v vodenje višje strokovne šole;
- podpora študentom se nanaša na splošno administrativno podporo pri študiju, tj. storitve pri vpisu, storitve referata za študentske zadeve, službe za mednarodne zadeve ter podporo obštudijskim dejavnostim;
- obveščanje študentov se nanaša na informacijske storitve višje strokovne šole in obseg obveščanja študentov o zadevah v zvezi z izobraževanjem, zaposljivostjo in samoevalvacijo;
- mobilnost študentov se nanaša na podporo in pogoje mobilnosti študentov, njeno organizacijo in dejanske študentske izmenjave.

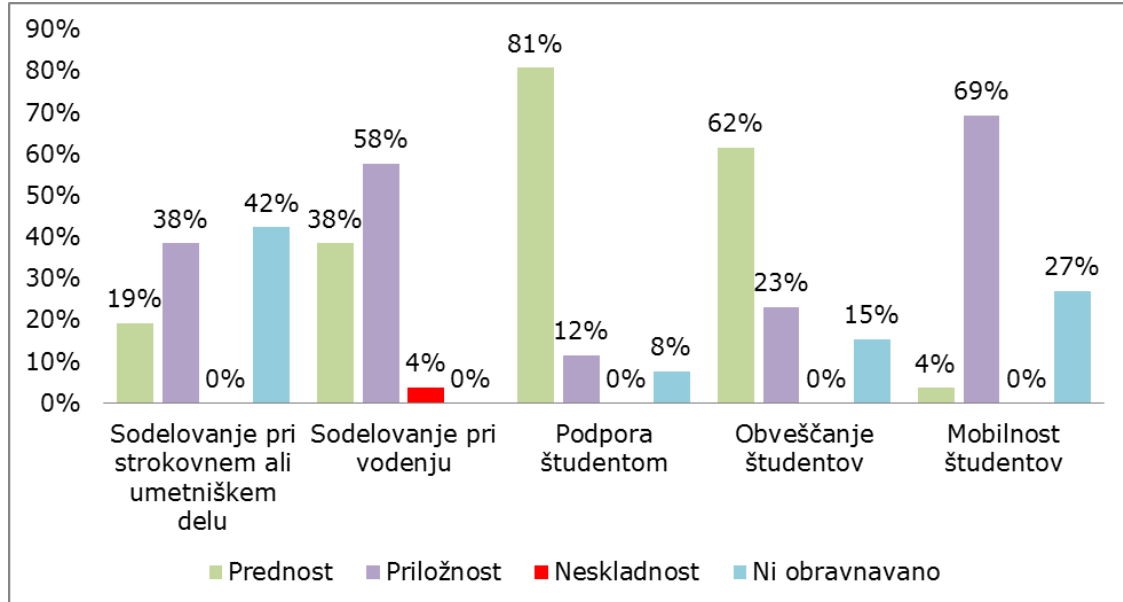

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Po eni strani je podpora študentom prejela pretežno pozitivno oceno. Nekoliko manj pozitivna je bila ocena obveščanja študentov. Po drugi strani pa so pri mobilnosti študentov na višjih strokovnih šolah le stežka vidne poudarjene prednosti (najvišji delež priložnosti), kar je primerljivo z rezultati analize o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov. Priložnosti nad prednostmi prevladujejo tudi pri sodelovanju študentov pri strokovnem ali umetniškem delu, pa tudi sodelovanju študentov pri vodenju. V drugem primeru so ugotovili tudi nekaj neskladnosti. Omeniti je treba tudi, da je bilo sodelovanje študentov pri vodenju deležno največjega kakovostnega poudarka - kakovostne sodbe o tem najdemo v vseh strokovnih poročilih. Čeprav strokovnjaki precej poudarjajo tudi podporo študentom, pa pri evalvaciji namenjajo najmanjši poudarek sodelovanju študentov pri strokovnem ali umetniškem delu. Ta rezultat potrjuje tudi, da strokovnjaki prej poudarijo kakovost organizacije in vodenja kot pa kakovost učnih izidov ali dejavnosti, tesno povezanih z izobraževanjem.

(5) Materialni pogoji zajemajo naslednje kazalnike kakovosti:

- prostore v smislu objektov za izobraževanje in strokovno ali umetniško delo;
- opremo za izobraževanje in strokovno ali umetniško delo;
- prilagoditve za študente s posebnimi potrebami v smislu posebnih prilagoditev objektov, posebne opreme, pa tudi pravil (pravic in dolžnosti) in podpore;
- finančna sredstva v smislu finančne stabilnosti in primernosti v celotnem obdobju evalvacije;
- knjižnične vire v smislu fizičnih izvodov študijske in raziskovalne literature, pa tudi dostopa do zbirk podatkov;
- knjižnične storitve v smislu strokovne podpore študentom, učiteljem in raziskovalcem.

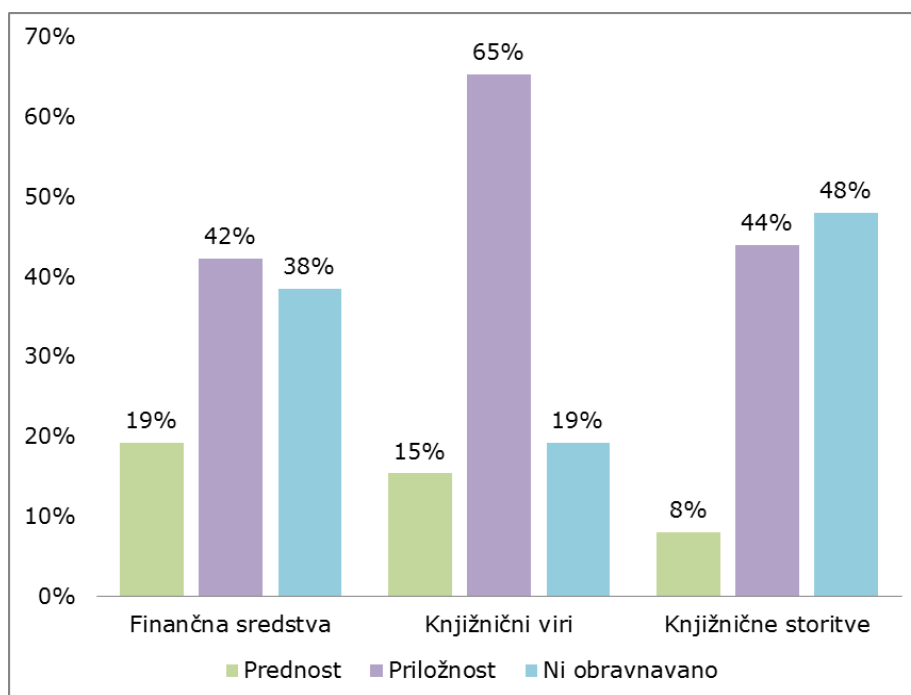
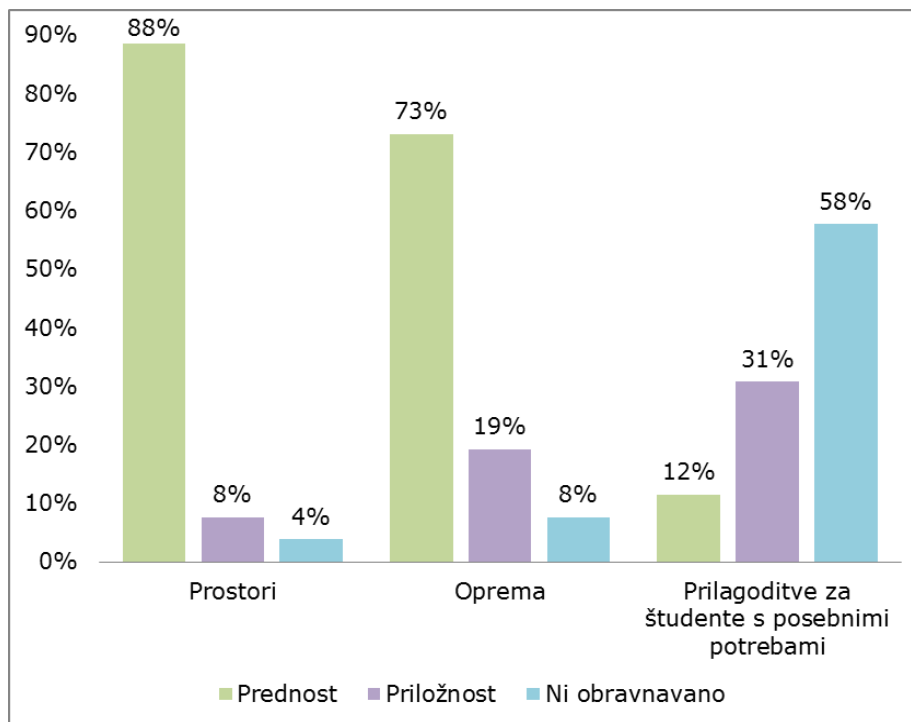

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Prednosti precej prevladujejo nad priložnostmi za izboljšanje v primeru prostorov (najvišji delež prednosti) in opreme. Kot v primeru zunanje evalvacije visokošolskih zavodov imajo višje strokovne šole na splošno kakovostne prostore in opremo za izobraževanje in strokovno oziroma umetniško delo. Dokaj primerljivi so tudi rezultati pri kazalnikih kakovosti, kjer priložnosti za izboljšanje prevladujejo nad prednostmi. Pri višjih strokovnih šolah to velja tudi za knjižnične vire s skoraj najvišjim deležem priložnosti za izboljšanje, pa tudi za knjižnične storitve, prilagoditve študentom s posebnimi potrebami in finančna

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

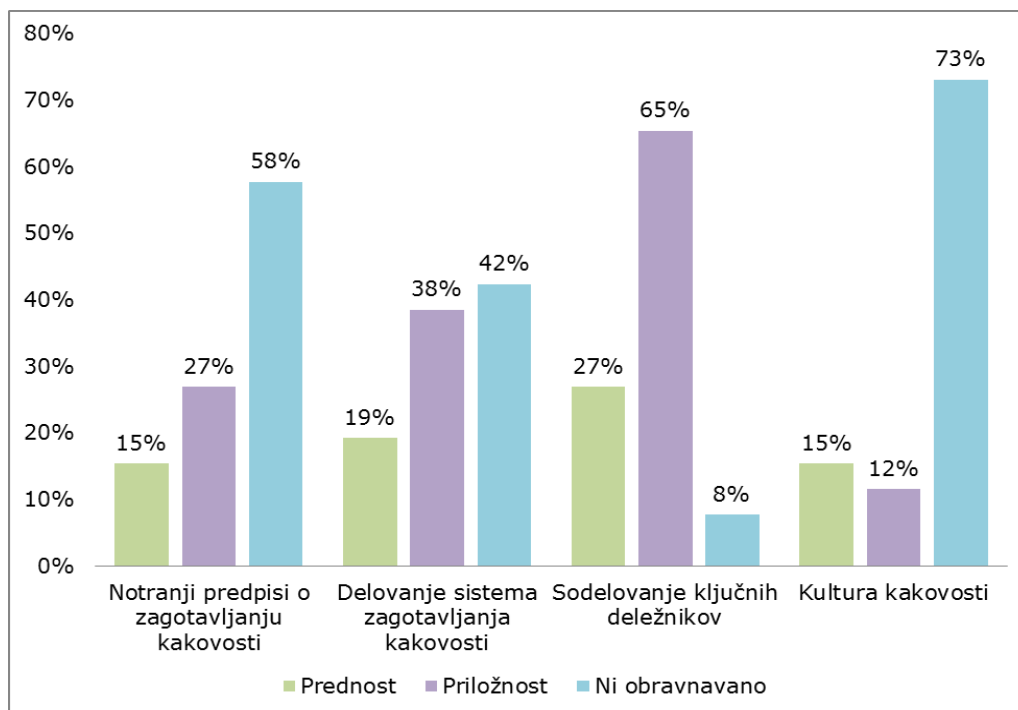
s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

sredstva. Ob nadaljnji primerjavi obeh analiz opazimo, da so knjižnične storitve prejele bolj pozitivno oceno pri višjih strokovnih šolah, medtem ko visokošolski zavodi kažejo, da so nekoliko bolj prilagojeni študentom s posebnimi potrebami. V nobeni analizi niso bile ugotovljene neskladnosti s predpisi.

(6) Zagotavljanje kakovosti kot posebno področje presoje notranjega zagotavljanja kakovosti vsebuje naslednje kazalnike kakovosti:

- notranje predpise o zagotavljanju kakovosti v smislu poslovnikov kakovosti ali drugih sprejetih dokumentov;
- delovanje sistema notranjega zagotavljanja kakovosti glede na organiziranost, vodenje, učinkovitost in uspešnost procesa zagotavljanja kakovosti;
- sodelovanje ključnih deležnikov pri notranjem zagotavljanju kakovosti;
- kulturo kakovosti glede na njeno stanje in razvoj;
- sklenjenost kroga kakovosti v smislu popolnosti procesa zagotavljanja kakovosti - tj. sklenjenost kroga PDCA ali sorodnih ciklov zagotavljanja kakovosti vključno s postopki nadaljnega spremljanja;
- obveščanje o zagotavljanju kakovosti – o procesih zagotavljanja kakovosti, njihovi pomembnosti in rezultatih;
- kakovost samoevalvacije v smislu doslednosti, celovitosti, metodološke strogosti in uspešnosti samoevalvacije;
- samoevalvacijo posameznih študijskih programov - tj. redno pregledovanje študijskih programov glede na njihovo izvajanje.

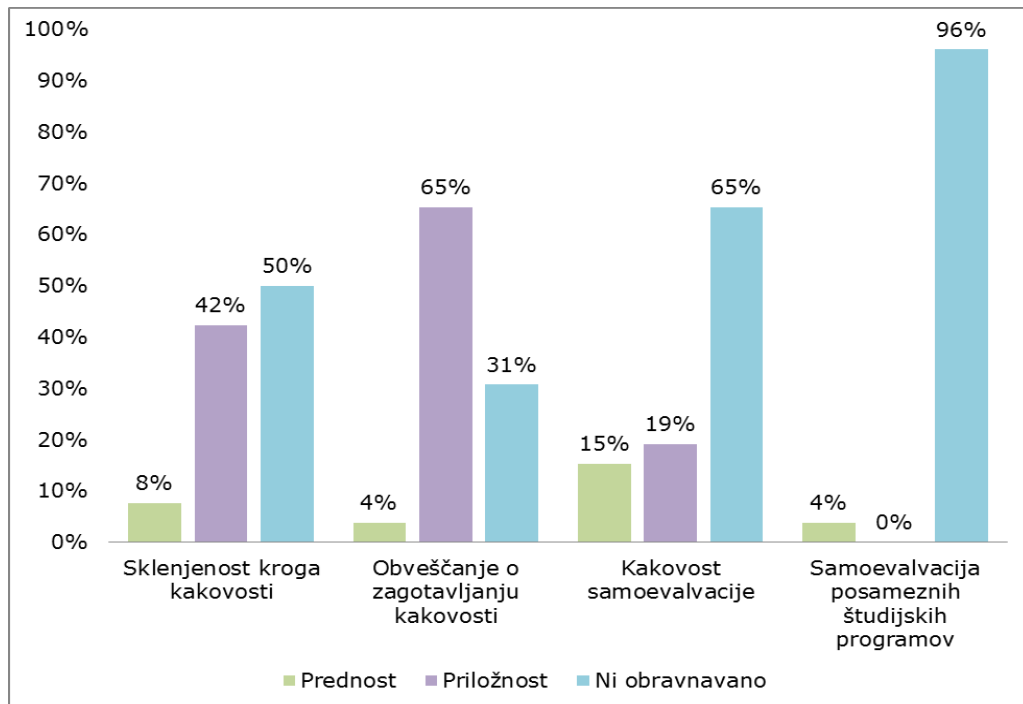

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Kultura kakovosti je edini pomembni kazalnik, pri katerem prednosti nekoliko prevladujejo nad priložnostmi za izboljšanje. Z dodatno izjemo samoevalvacije študijskih programov kažejo drugi kazalniki kakovosti obsežno do zmerno prevlado priložnosti za izboljšanje. Strokovnjaki namenjajo več pozornosti sodelovanju ključnih deležnikov pri zagotavljanju kakovosti ali obveščanju o zagotavljanju kakovosti kot pa samoevalvaciji študijskih programov ali samoevalvaciji sami po sebi. V nasprotju z rezultati analize o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov v tej analizi niso ugotovljene nobene neskladnosti. Vendar pa na tem področju presoje v obeh analizah močno prevladujejo priložnosti za izboljšanje. Če upoštevamo posamezne kazalnike, je kultura kakovosti na višjih strokovnih šolah prejela bistveno boljšo oceno kot na visokošolskih zavodih.

Rezultati te raziskave niso primerljivi z rezultati analize zunanje evalvacije višjih strokovnih šol v letih 2010–2013 zaradi uporabe različne metodologije, pa tudi razlike v številu, velikosti in statusu evalviranih višjih strokovnih šol.

Metodološki okvir za analizo samoevalvacij

Analize samoevalvacijskih poročil visokošolskih zavodov in višjih strokovnih šol se osredotočajo na oceno samoevalvacijskih poročil glede na kakovost poročanja in evalvacije same po sebi, ne pa glede na pridobivanje vpogleda v dejansko stanje teh izobraževalnih ustanov, kot je prikazano v poročilih strokovnjakov.

Za vsako analizo smo sestavili vzorec parov vseh dostopnih starejših in novejših poročil, tako da smo za vsak visokošolski zavod ali višjo strokovno šolo zbrali in analizirali po dve najnovejši dostopni samoevalvacijski poročili. To omogoča primerjavo starejših poročil z novejšimi ter ugotavljanje morebitnega napredka ali spremembe samoevalvacijskih praks po eni strani oziroma njune primerljivosti po drugi. Čeprav je večina poročil iz študijskih let 2014/15 in 2015/16, smo jih nekaj izbrali tudi od prej in pozneje, predvsem pa iz obdobja med letoma 2014 in 2017. Vseh poročil iz tega obdobja nismo analizirali, saj bi velikost takega vzorca presegala razpoložljive analitične zmožnosti NAKVIS. Poleg tega samoevalvacijska poročila nekaterih izobraževalnih ustanov niso bila javno dostopna ali pa so bila oddana na zahtevo za namen te raziskave.

Kvalitativna in količinska analiza je temeljila na anketah z zaprtimi vprašanji, posebej prilagojeni sestavi samoevalvacijskih poročil, predpisani z Merili za akreditacijo in Merili za evalvacijo. Ker so ti predpisi podobni, so bila vprašanja v obeh anketah strukturirana po istih področjih presoje: (1) vpetost v okolje, (2) delovanje zavoda, (3) kadri, (4) študentje, (5) materialni pogoji in (6) zagotavljanje kakovosti. Pri obeh anketah zajema dodatno področje presoje (7) organizacijo in izvajanje študija. Razlike pri nekaterih vprašanjih so posledica variacij specifičnih kakovostnih standardov v akreditacijskih in evalvacijskih merilih.

Medtem ko so uvodna vprašanja v vsaki anketi namenjena filtriranju in primerjavi podskupin podatkov glede na druge skupine primerljivih podatkov v zvezi z vrsto ali statusom izobraževalne ustanove in letom samoevalvacijskega poročila, se ostala vprašanja nanašajo predvsem na količinski in kakovostni obseg samoevalvacije, tj. njeno evalvacijsko poglobljenost ali razpon. Ta vprašanja obravnavajo, ali so določena področja presoje, standardi kakovosti ali kazalniki kakovosti zajeti v samoevalvacijskem poročilu, kakšen je evalvacijski način oziroma evalvacijski obseg ali poglobljenost. Tako so ta vprašanja, ki ponujajo le eno izbiro, namenjena preučevanju naslednjih kategorij:

- *Ne* – pomeni, da specifično področje presoje, standard ali kazalnik kakovosti ni predstavljen v samoevalvacijskem poročilu. To pomeni, da v poročilu neka tema ni omenjena ali obravnavana v več kot vsaj enem odstavku besedila. Nejasna ali zelo kratka omemba ne šteje. Tako ta tema ni ustrezno dokumentirana, analizirana ali ovrednotena. Iz nje ne izhajajo nobeni ukrepi za izboljšanje.
- *Da, to je predstavljeno* – pomeni, da je specifično področje presoje, standard ali kazalnik kakovosti predstavljen v samoevalvacijskem poročilu. To pomeni, da je v poročilu neka tema omenjena ali obravnavana v več kot enem kratkem odstavku besedila. To kategorijo lahko z gotovostjo potrdimo, če je obravnavana širše ali ima celo lastno poglavje. Ta zadeva je tako dokumentirana. Zbrani in predstavljeni so podatki, ki ustrezno prikažejo stanje te zadeve. Predstavitev morda podpira tudi statistična ali druga analiza. Da zadeva ni ocenjena, pa pomeni, da ni kakovostne sodbe o zadevi sami po sebi, ali pa zadeva ni ocenjena glede na določene standarde kakovosti, kazalnike, organizacijske cilje ali načrte ali druga vnaprejšnja pričakovanja. Zato iz nje ne izhajajo nobeni smiselni ukrepi za izboljšanje. Tudi če

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

izhajajo, nimajo podlage za vrednotenje, zato jih je treba jemati kot neustrezne ali nične.

- *Da, to je predstavljeno in evalvirano* – pomeni, da je specifično področje presoje, standard ali kazalnik kakovosti predstavljen v samoevalvacijskem poročilu. To pomeni, da je v poročilu neka tema omenjena ali obravnavana v več kot enem kratkem odstavku besedila. To kategorijo lahko z gotovostjo potrdimo, če je obravnavana širše ali ima celo lastno poglavje. Ta zadeva je tako dokumentirana. Zbrani in predstavljeni so podatki, ki ustrezno prikažejo stanje te zadeve. Je analizirana in interpretirana – kot taka je evalvirana, kar pomeni, da obstaja kvalitativna sodba o zadevi sami po sebi, ali pa je zadeva ocenjena glede na določene standarde kakovosti, kazalnike, organizacijske cilje ali načrte ali druga vnaprejšnja pričakovanja. Zato iz nje izhajajo ali lahko izhajajo smiselni ukrepi za izboljšanje, saj za to obstaja evalvacijska podlaga.

Anketna vprašanja na področju, ki zadeva notranje zagotavljanje kakovosti, imajo večinoma drugačno strukturo. Kot skupina vprašanj, na katera je mogoče odgovoriti le z da ali ne, zajemajo naslednje teme:

- Je poročilo skladno s področji presoje glede na Merila za akreditacijo ali Merila za evalvacijo?
- Ali poročilo obravnava izvajanje ukrepov za izboljšanje iz prejšnje samoevalvacije?
- So v poročilu oblikovane prednosti in priložnosti za izboljšanje? Ali so na podlagi teh predlagani novi ukrepi za izboljšanje? Je določen tudi akcijski načrt? (Opozoriti je treba, da je to lahko del drugih dokumentov izobraževalnih ustanov, kot so letna finančna ali poslovna poročila. Vendar pa so ti drugi dokumenti iz teh anket izključeni.)

Naslednji sklop vprašanj, na katera je mogoč en sam odgovor, na področju presoje v zvezi z organizacijo in izvedbo izobraževanja se nanašajo na ravni, na katerih se odvijajo določene samoevalvacijske prakse, tj. ali samoevalvacijsko poročilo obravnava določeno zadevo na ravni ustanove, ravni posameznih študijskih programov, obeh ravneh ali nobeni.

Namen zadnjega sklopa vprašanj je ugotoviti strokovno mnenje anketirancev o specifičnih lastnostih samoevalvacijskega poročila kot celote, kamor spadajo:

- splošen evalvacijski obseg ali poglobljenost samoevalvacijskega poročila;
- uravnoteženost predstavitve in evalvacije posameznih področij presoje;
- preverljivost, izvedljivost, smiselnost in verodostojnost predstavljenih informacij;
- metodološka in analitična sklenjenost samoevalvacijskega poročila;
- uravnoteženost med kritičnostjo in dobronamernostjo poročila.¹²

V slednjem sklopu vprašanj, kjer so odgovori večinoma v obliki drsnika, je anketiranec uravnotežil mnenje med pritrjevanjem in zanikanjem kvalitativne izjave na lestvici od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni popolno pritrjevanje, 5 pa zanikanje.

Pri vsaki od anket iz zbirke podatkov kodiranih strokovnih ocen dobimo kumulativno količinsko ali kakovostno vrednost za vsako vprašanje, s tem pa splošno oceno kakovosti

---

¹² V vsem dokumentu se izraz 'dobronamernost' nanaša na pretirano pozitiven ton v samoevalvacijskem poročilu, ki veliko raje prikazuje ugodne vidike evalvirane zadeve kot pa manj pozitivne ali bolj negativne vidike, pri tem pa po možnosti izpušča razlage, kadar morebitni negativni vidiki dejansko obstajajo.

samoevalvacijske vsebine za celotni vzorec analiziranih poročil, ki omogoča naknadno filtriranje in primerjavo podatkov. Pri kodiranju vsebine samoevalvacijskih poročil v vprašalnike je bila potrebna vodena in strokovna subjektivna interpretacija pri:

- iskanju, izbiranju in pripisovanju lastnosti samoevalvacijskih poročil kategorijam posameznih vprašanj;
- presojanju in ocenjevanju lastnosti posameznih vsebin ali celotnih samoevalvacijskih poročil glede na navedene smernice.

Statistično analizo rezultatov ankete podpirajo skupna in povprečna razmerja, povprečne srednje vrednosti in standardni odkloni. Ti so uporabni kot referenca pri obravnavanju specifičnih rezultatov o obsegu ali poglobljenosti evalvacije, pa tudi specifičnega ravnotežja med pritrdilnimi in nikalnimi odgovori na kvalitativne trditve v zadnjem sklopu vprašanj.

Poleg omenjenih smernic smo uporabili naslednje ukrepe za usklajevanje in koordinacijo interpretacije samoevalvacijskih poročil:

- skupina NAKVIS za sistemske analize je skupaj izvedla pilotne raziskave za več samoevalvacijskih poročil, da bi preskusila in konsolidirala metodologijo raziskav in vprašalnike;
- medtem ko je anketo o samoevalvacijskih poročilih višjih strokovnih šol dosledno izvajal en anketiranec, se je anketa o samoevalvacijskih poročilih visokošolskih zavodov začela z več usklajevalnimi sejami delovne skupine, tako da so trije anketiranci uskladili nezapisana kvalitativna pričakovanja in merila za ocenjevanje. Pozneje so anketiranci skupaj analizirali več dvojic samoevalvacijskih poročil različnih visokošolskih zavodov, preden so se posvetili posamičnemu delu.

Vsi anketiranci so izkušeni uslužbenci NAKVIS. Za vsako samoevalvacijsko poročilo iz vzorca je član skupine NAKVIS za sistemske analize izpolnil vprašalnik, ki temelji na navedenih smernicah, pa tudi dodal svoje strokovno mnenje kot strokovnjak za upravne zadeve, (1) ki je sodeloval v številnih in obsežnih postopkih akreditacije, podaljšanja akreditacije in zunanje evalvacije; (2) ki je sodeloval s številnimi strokovnjaki NAKVIS; (3) in ima izkušnje pri delu s področnimi predpisi, smernicami, merili in standardi kakovosti. (4) Tako je vso poklicno pot pri NAKVIS preučeval številna samoevalvacijska poročila in razpravljal o njih.

Ker rezultati temeljijo na subjektivni in neuradni presoji, jih ne moremo neposredno povezovati z dejanskim stanjem samoevalvacijskih praks v terciarnem izobraževanju, pa tudi ne izpeljati iz uradnih ali pravno zavezujočih ugotovitev. Prej ponujajo sistematično strokovno oceno, pogojeno z naslednjim:

- kako so Merila za akreditacijo in Merila za evalvacijo skupaj z diskurzom na NAKVIS usmerjala sistematično ocenjevanje samoevalvacijskih poročil (*selektivna navodila*);
- kako in čemu so izobraževalne ustanove izbrale in predstavile vsebino v svojih samoevalvacijskih poročilih (*selektivno predstavljanje*). Kot smo že omenili, nekatere vsebine, ki po Merilih za akreditacijo veljajo za dele samoevalvacijskega poročila, so lahko del drugih dokumentov, na primer letnih finančnih ali poslovnih poročil, vendar pa so bili ti drugi dokumenti iz teh anket izključeni;
- kako in zakaj so anketiranci interpretirali svoje izsledke na določen način, pa tudi razumeli, kaj so ocenjevali, kot avtonomni strokovnjaki s tega področja (*selektivno opazovanje in presoja*);
- kako strogi in dosledni so bili anketiranci pri ocenjevanju;

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

- anketiranci imajo lahko različna mnenja o konceptih kakovosti v terciarnem izobraževanju, zato izrekajo različne sodbe, kadar obravnavajo namen in pomen samoevalvacijskih poročil ali njihove vsebine.

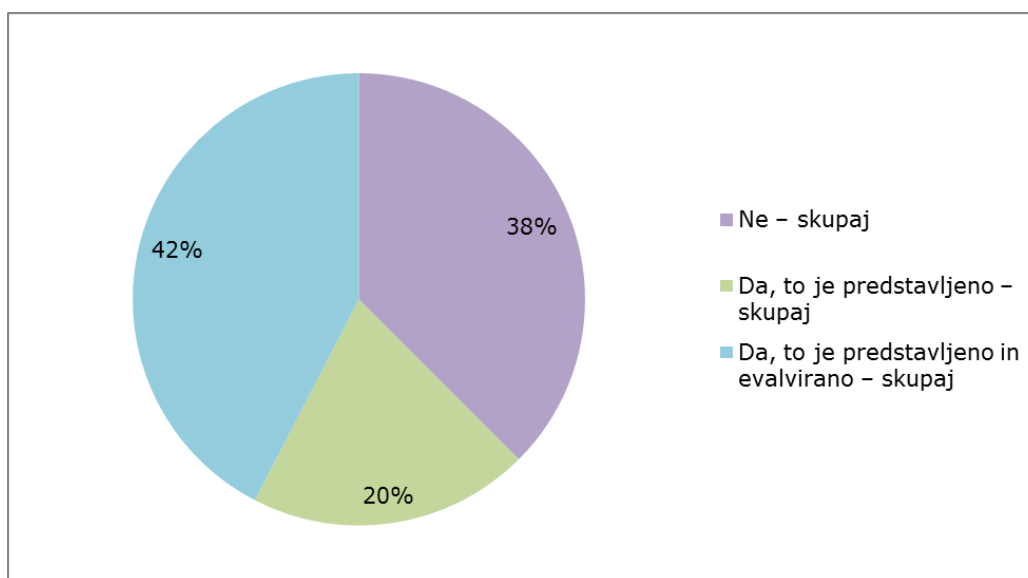
To daljše pojasnilo je potrebno, da se rezultati ankete oddaljijo od celovite realnosti situacije, ki ostaja v očeh opazovalca in je ta raziskava v določeni meri ne more doseči. Kljub temu pa rezultati specifično osvetljujejo kakovost terciarnega izobraževanja s strokovnega vidika zaposlenih na NAKVIS.

Analiza samoevalvacijskih poročil visokošolskih zavodov

Anketa je bila sestavljena iz 46 vprašanj in je obsegala 188 samoevalvacijskih poročil (v nadaljevanju tudi: SEP) 97 visokošolskih zavodov, od katerih jih je 59 % članic univerz. 54 % analiziranih samoevalvacijskih poročil prihaja iz javnih visokošolskih zavodov (2 % samostojnih in 52 % članic javnih univerz), medtem ko so ostala poročila pripravili zasebni zavodi (39 % je samostojnih, 7 % pa članic zasebnih univerz). Glede na vrsto visokošolskega zavoda 15 % analiziranih samoevalvacijskih poročil prihaja iz visokih strokovnih šol, 87 % s fakultet, 6 % z akademij in 1 % z doktorskih ali podiplomskih šol.

Večina (47 %) analiziranih samoevalvacijskih poročil je za študijsko leto 2015/16 (novejša), 46 % jih je za študijsko leto 2014/2015 (starejša), 3 % za 2016/17 (spet novejša), še 3 % so za 2013/14 (starejša), 1 % jih je za 2012/13 (starejša), zadnji 1 % pa jih je znova starejših za 2011/12. Če ta vzorec jemljemo kot 91 parov 182 poročil, je razmerje med starejšimi in novejšimi samoevalvacijskimi poročili uravnoteženo – 50 %/50 %. Pri šestih poročilih starejšega ali novejšega poročila ni bilo. Ta uvodna vprašanja bomo uporabili v naknadnih analizah za iskanje mogočega razvoja pri samoevalvacijskih praksah visokošolskih zavodov ali za filtriranje in primerjavo posameznih podskupin podatkov z drugimi skupinami primerljivih podatkov.

Ostala vprašanja najprej zajemajo šest področij presoje glede na to, kako so anketiranci razvrstili obseg ali poglobljenost evalvacije glede na tri kategorije: (1) Ne, (2) Da, to je predstavljeno, in (3) Da, to je predstavljeno in evalvirano. Druga različica tega vprašanja se nanaša na anketo med študenti (kazalnik kakovosti na področju presoje, imenovanem študenti), kjer se uporabljajo te kategorije: (1) Ne, (2) Da, anketa med študenti je predložena, in (3) Da, anketa med študenti je analizirana in evalvirana. Kot smo že pojasnili, so anketiranci ocenili, ali so določena področja presoje, standardi kakovosti ali kazalniki kakovosti zajeti v samoevalvacijskem poročilu, kakšen je evalvacijski način oziroma evalvacijski obseg ali poglobljenost. Splošna razporeditev teh treh kategorij in dodatnih ujemaajočih se kategorij v anketi med študenti za vse odgovore na te vrste vprašanj (4,688 posamičnih odgovorov; 0 izpuščenih vpisov) je:

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Skupni rezultat kaže, da analizirana samoevalvacijska poročila v povprečju niso upoštevala 38 % izbranih kazalnikov kakovosti, ki so sestavni del Meril za akreditacijo. Medtem ko je bilo 20 % kazalnikov kakovosti predstavljenih večinoma opisno, dokumentacije ali rezultatov pa niso posebej komentirali, jih je bilo kar 42 % tudi evalviranih. Čeprav samoevalvacijska poročila tako ne obravnavajo precejšnjega deleža kazalnikov kakovosti, pa vključujejo podobno kakovostno oceno stanja glede na predhodno obstoječe standarde, specifikacije, cilje, pričakovanja ali ideale. Treba je dodati, da je bilo šest upoštevanih kazalnikov kakovosti (tj. tutorstvo, zadovoljstvo zaposlenih, študenti s posebnimi potrebami) bolj specifičnih kot ostalih 20, kar pomeni, da je pomanjkljivo predstavljanje in evalviranje verjetnejše pri bolj specifičnih kot pa pri širših kazalnikih kakovosti. To nato vpliva na kumulativno razmerje med temi tremi kategorijami, pa tudi na srednje in skrajne vrednosti, predstavljene v naslednjem odstavku.

Na šestih področjih presoje sta izračunani tudi največja in najmanjša vrednost za vsako kategorijo. Ta izračun na primer kaže, da je največji delež samoevalvacijskih poročil, ki predstavljajo in evalvirajo določen kazalnik kakovosti, 72 %, najnižji pa 6 %, kar pomeni, da je pri določenem kazalniku kakovosti samo 6 % poročil ponudilo kakršno koli dokumentacijo, analizo in evalvacijo rezultatov. Povprečen najvišji delež v tej kategoriji (da, to je predstavljeno in evalvirano) je ob upoštevanju povprečnih skrajnosti za šest področij presoje 61 %, medtem ko je povprečen najnižji delež 30 %. Posebni izračuni največjih in najmanjših vrednosti ter njunega povprečja v posameznih kategorijah se kot referenca lahko uporabijo tukaj:

Kategorija	Absolutno največja vrednost	Povprečna največja vrednost	Absolutno najmanjša vrednost	Povprečna najmanjša vrednost
Ne	83%	55%	10%	18%
Da, to je predstavljeno	48%	27%	10%	14%
Da, to je predstavljeno in evalvirano	72%	61%	6%	30%

(1) V analizi v nadaljevanju navajamo razporeditev treh glavnih kategorij kazalnikov kakovosti na posameznih področjih presoje. Prva je vpetost v okolje, kjer smo samoevalvacijo upoštevali glede na naslednje kazalnike:

- sodelovanje visokošolskih zavodov z gospodarskim sektorjem v smislu partnerstev, aplikativnih projektov za industrijo, vključenosti strokovnjakov ali predstavnikov gospodarskega sektorja pri poučevanju, pa tudi glede javnih storitev, izpolnjevanja zahtev javnega sektorja, intelektualnega in kulturnega povezovanja z okoljem;
- kompetence in zaposljivost diplomantov v smislu izobrazbe in veščin, pa tudi zaposljivosti in kompetenc na trgu dela.

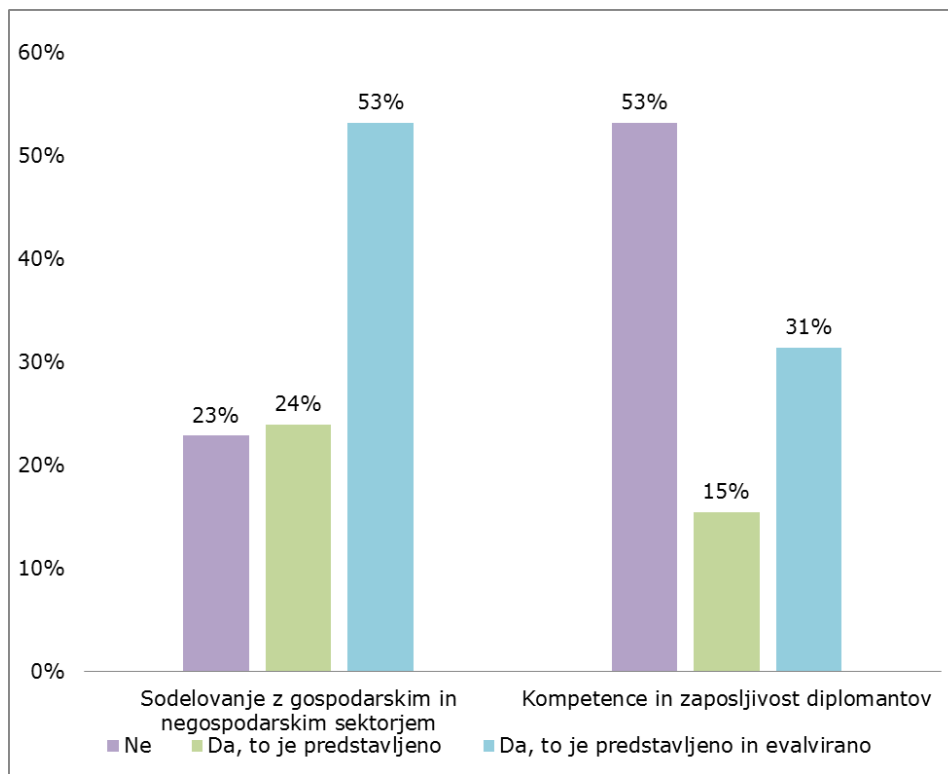

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Vpetost v okolje zajema dva široka kazalnika kakovosti. Čeprav je v samoevalvacijskih poročilih pogosto dokumentirano, še večkrat pa tudi evalvirano sodelovanje z gospodarskim in negospodarskim sektorjem, se delež poročil brez dokumentacije ali evalvacije kompetenc in zaposljivosti diplomantov približa povprečni najvišji vrednosti. Tako med letoma 2014 in 2017 večini visokošolskih zavodov, vključenih v anketo, pri tem kazalniku še vedno ni uspelo skleniti kroga kakovosti kljub vztrajnemu spodbujanju k izboljšavam na tem področju, ki so ga bili zavodi deležni prek zunanje evalvacije študijskih programov ali prek zunanjih institucionalnih evalvacij.¹³

(2) Na naslednjem področju presoje, delovanju visokošolskega zavoda, smo samoevalvacijo upoštevali glede na naslednje kazalnike kakovosti:

- poslanstvo, vizijo in strategijo glede na uresničevanje organizacijskih ciljev in načrtov;
- vodenje visokošolskega zavoda vključno s sodelovanjem ključnih deležnikov pri njem;
- raziskovalno ali umetniško delo glede na znanstveno in strokovno raziskovanje ali umetniško delo, dosežke in nagrade na institucionalni ravni;
- praktično usposabljanje glede na organiziranost in izvajanje.

¹³ Glej zgornje rezultate analize zunanje evalvacije študijskih programov, zlasti naslednje kazalnike kakovosti: zaposljivost, obveščanje študentov in sklenjenost kroga kakovosti. Glej tudi rezultate analize [Kakovost v slovenskem visokem in višjem šolstvu v obdobju od 2010 do 2013](#) (str. 9–10).

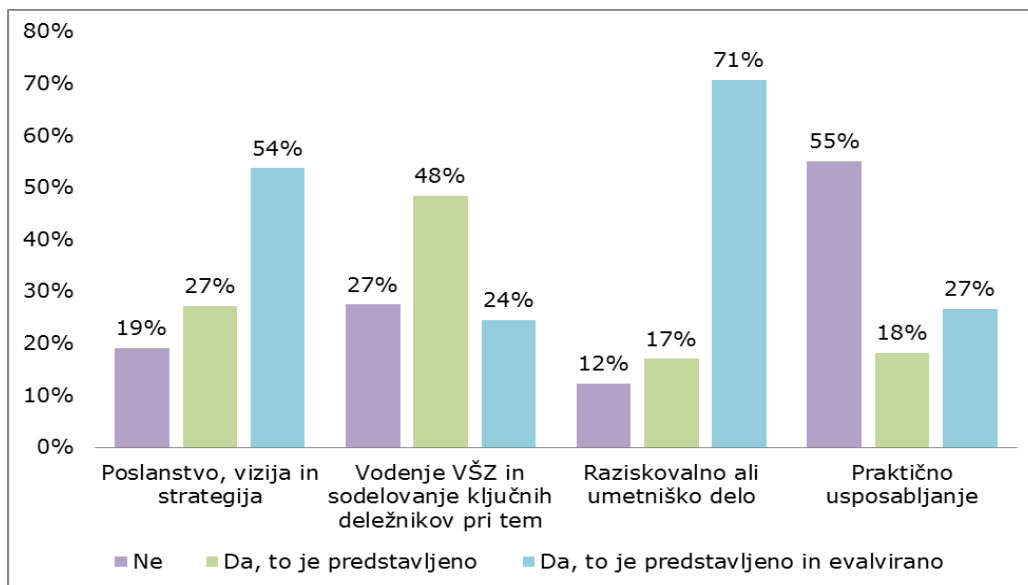

n·a·k·v·i·s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s·q·a·a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Na tem področju presoje visokošolski zavodi dajejo največ evalvacijskega poudarka strokovnemu ali umetniškemu delu (71 %, kar je 1 % manj od absolutne največje vrednosti), pa tudi uresničevanju organizacijskih ciljev in načrtov. Po drugi strani pa je praktično usposabljanje deležno najmanj pozornosti, čeprav so bila iz tega vprašanja izključena samoevalvacijska poročila 12 visokošolskih zavodov, ki ne izvajajo visokošolskih strokovnih študijskih programov prve stopnje ali organizirajo praktičnega usposabljanja na drugih stopnjah. S to izjemo so drugi kazalniki kakovosti na tem področju presoje v skupnem povprečju boljše dokumentirani, poročanje o njih pa se razlikuje po obsegu ali poglobljenosti evalvacije.

(3) Pri analizi samoevalvacije kadrov smo upoštevali naslednje kazalnike kakovosti:

- zadovoljstvo zaposlenih glede na ankete ali razgovore o zadovoljstvu zaposlenih;
- mobilnost glede na mobilnost učiteljev in strokovnih sodelavcev ter mobilnosti študentov, njena organizacija in dejanske izmenjave;
- pedagoško delo učiteljev;
- raziskovalno ali umetniško delo učiteljev – na ravni posameznika in ne institucije;
- kadrovska struktura glede na stabilnost in naravo zaposlitve učiteljev in raziskovalcev na visokošolskem zavodu - tj. ekvivalent polnega delovnega časa, zaposleni sodelavci v primerjavi z zunanjimi.

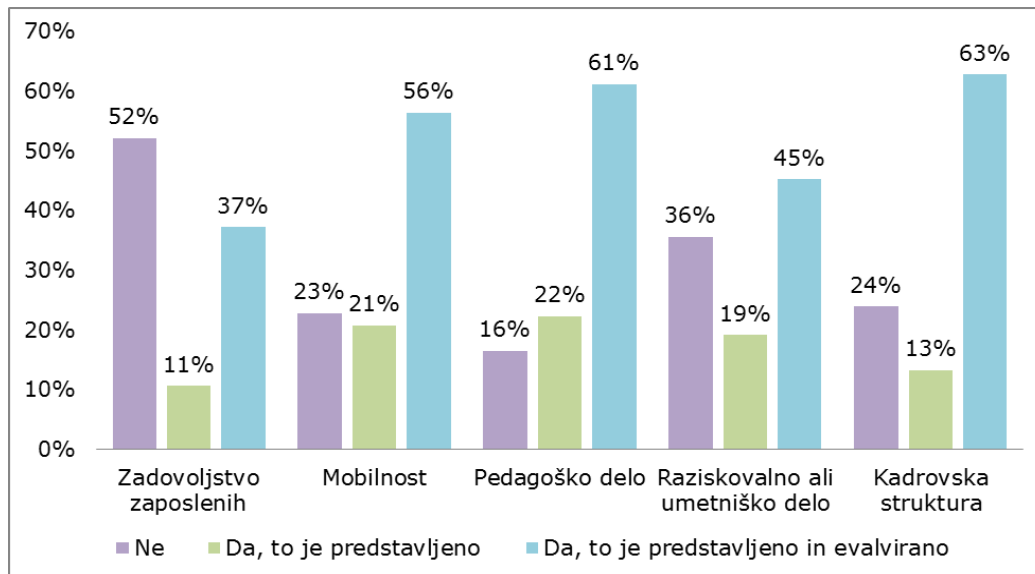

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Ker je zadovoljstvo zaposlenih precej specifičen kazalnik kakovosti, ki se ne nanaša neposredno na Merila za akreditacijo, ni presenetljivo, da 52 % samoevalvacijskih poročil ne dokumentira nobenih učinkov, povezanih s tem kazalnikom. Vsi drugi kazalniki so dokumentirani in predstavljeni v obsegu, ki presega skupni povprečni rezultat. Dobro dokumentirana in evalvirana sta tako pedagoško delo kot tudi stabilnost in vrsta zaposlitve učiteljev. Čeprav mobilnost tesno sledi, raziskovalno ali umetniško delo na posamični ravni odraža skupni povprečni rezultat. In ker je raziskovalno ali umetniško delo dobro dokumentirano in evalvirano na ravni zavodov, ta rezultat ne prinaša skrbi.

(4) Pri študentih, ki so mešano področje presoje, na katero se nanašajo vsa druga področja, smo samoevalvacijo upoštevali glede na naslednje kazalnike kakovosti:

- karierno svetovanje v smislu dejavnosti in storitve kariernih centrov ali drugih organizacijskih enot;
- tutorstvo v smislu organiziranosti in dejavnosti;
- dejavnosti, povezane z diplomanti, vključno z organizacijo in dejavnostmi klubov diplomantov ali drugih organizacijskih enot, ki spodbujajo dialog z diplomanti in delodajalci;
- študente s posebnimi potrebami v smislu posebnih prilagoditev objektov, posebne opreme, pa tudi pravil (pravic in dolžnosti) in podpore;
- študentsko anketo v smislu rezultatov in učinkov študentske ankete);
- sodelovanje pri raziskovanju ali umetniškem delu v smislu dejanskega sodelovanja študentov pri znanstvenem in strokovnem raziskovanju ali umetniškem delu, oziroma možnost takega sodelovanja;
- obveščanje študentov in podpora študentom se nanaša na informacijske storitve visokošolskega zavoda in obseg obveščanja študentov o zadevah v zvezi z izobraževanjem, zaposljivostjo, samoevalvacijo, pa tudi na splošno administrativno podporo pri študiju, tj. storitve pri vpisu, storitve referata za študentske zadeve, službe za mednarodne zadeve ter na podporo obštudijskim dejavnostim. ;
- obremenitev študentov po ECTS glede na rezultate spremljanja obremenjenosti študentov in ustrezne implikacije;
- sodelovanje pri prenovi študijskih programov se nanaša na vključenost študentov pri evalvaciji študijskih programov in sprejemanju sprememb programov.

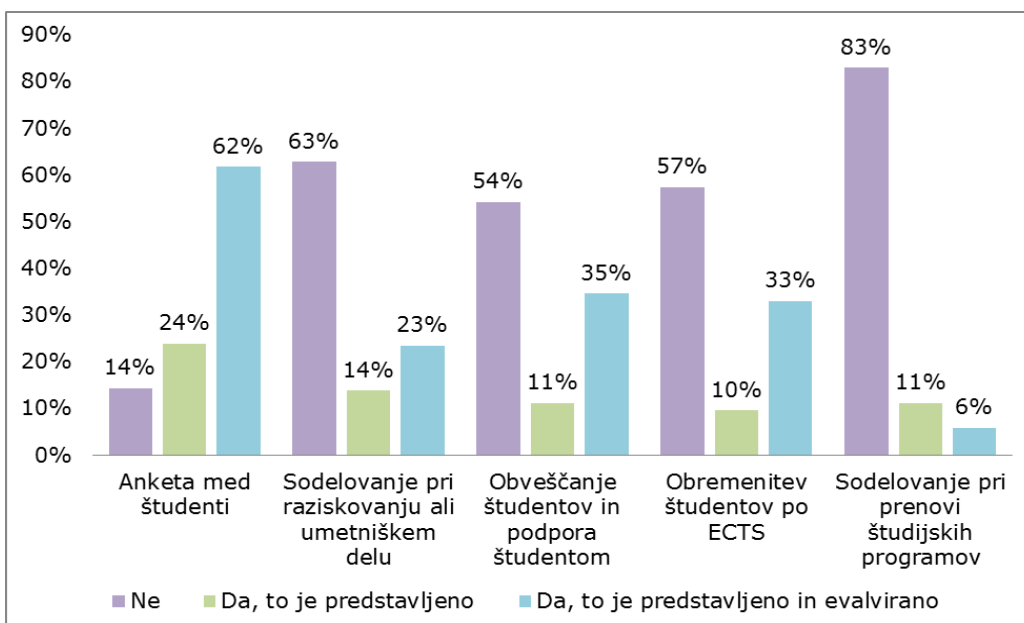
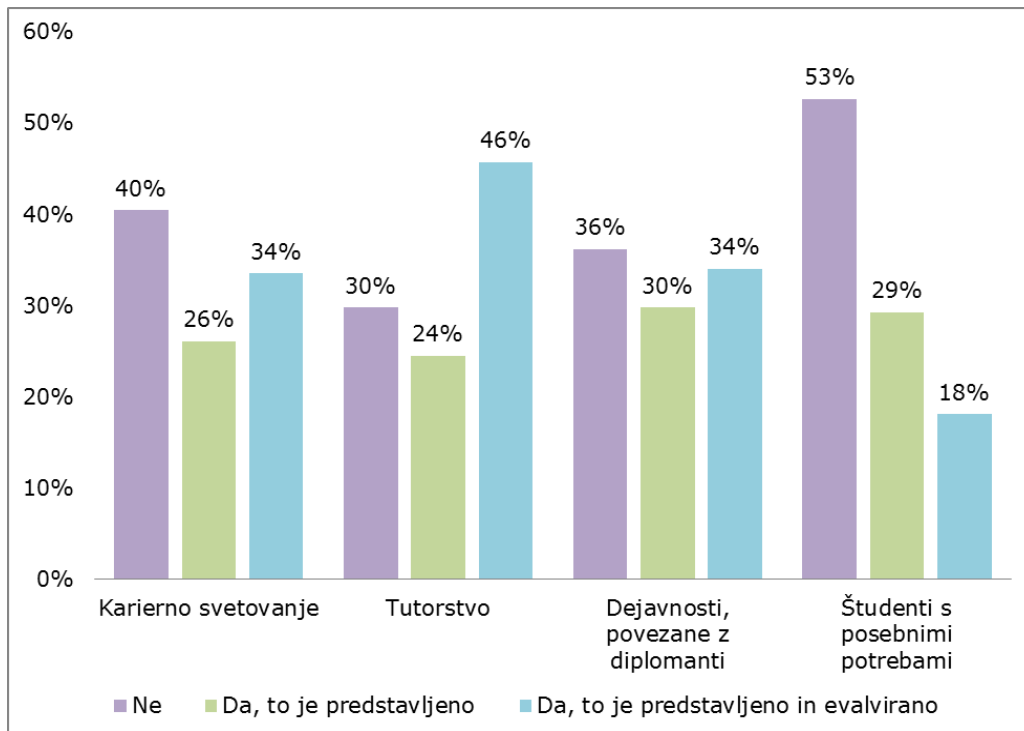

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Med vsemi kazalniki kakovosti je študentska anketa dobila največ pozornosti pri evalvaciji in je tudi dobro dokumentirana. Poleg tutorstva in dejavnosti, povezanih z diplomanti, so drugi kazalniki kakovosti bistveno manj poudarjeni. Zlasti sodelovanje študentov pri evalvaciji študijskih programov je komajda dokumentirano ali evalvirano in je prejelo najmanj omemb v primerjavi z drugimi kazalniki kakovosti, vključenimi v to anketo, ter je tudi najmanj evalvirano. Tudi sodelovanje študentov pri raziskovalnem ali umetniškem delu je v senci

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

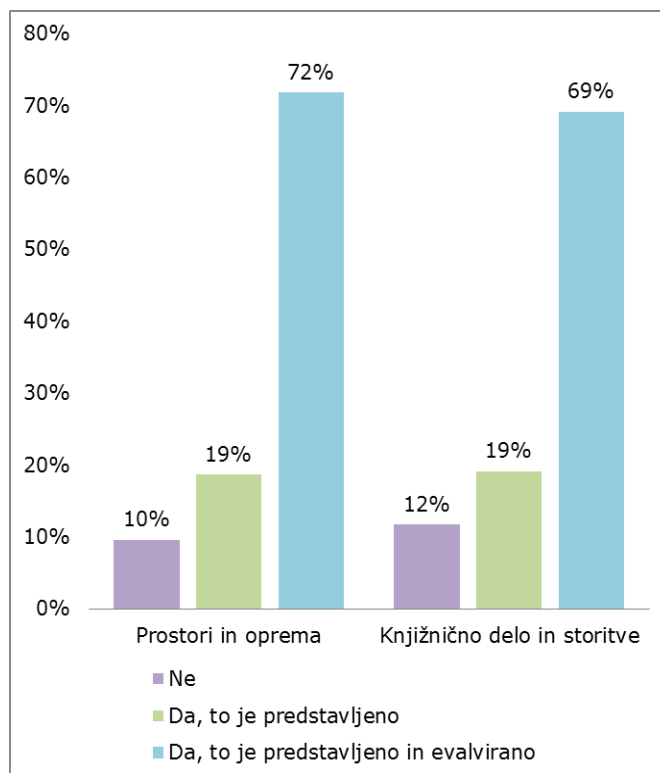
s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

poročanja o drugih kazalnikih kakovosti, kot so tutorstvo ali z diplomanti povezane dejavnosti. Čeprav to področje presoje zajema več bolj specifičnih kazalnikov kakovosti, ki se lahko nanašajo tudi na druga področja presoje, vsi kazalniki kakovosti, ki zaostajajo, neposredno temeljijo na Merilih za akreditacijo ali Standardih in smernicah za zagotavljanje kakovosti v evropskem visokošolskem prostoru, kar pomeni, da je njihova samoevalvacija obvezna.

(5) Pri analizi samoevalvacije materialnih pogojev smo upoštevali naslednje kazalnike kakovosti:

- prostori in oprema v smislu objektov za izobraževanje, raziskovanje ali umetniško delo, pa tudi opreme za te dejavnosti;
- knjižnično delo in storitve v smislu strokovne podpore študentom, učiteljem in raziskovalcem, pa tudi knjižničnih virov – fizični izvodi študijske in raziskovalne literature in dostop do zbirk podatkov.

Oba kazalnika kakovosti sta zelo dobro predstavljena in evalvirana. Pravzaprav je obseg evalvacije absolutno največji pri prostorih in opreми, medtem ko so s knjižnicami povezano delo in storitve blizu temu. Samoevalvacijska poročila visokošolskih zavodov tako namenjajo primerno in nadpovprečno pozornost materialnim virom.

(6) Na naslednjem področju presoje, organizaciji in izvedbi izobraževanja, smo samoevalvacijo opazovali glede na naslednje kazalnike kakovosti:

- izvajanje izobraževanja glede na samoevalvacijo izobraževanja in študija s poudarkom na vpisu, napredovanju, prehodih in diplomiranju;

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

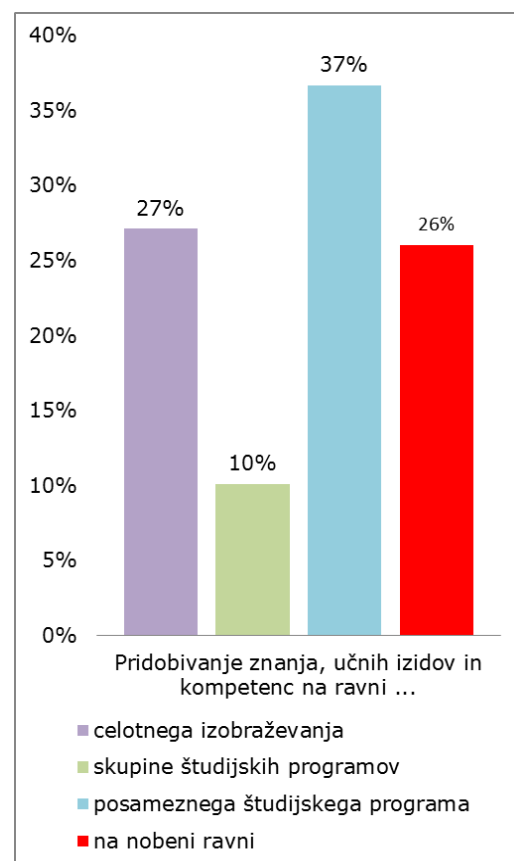
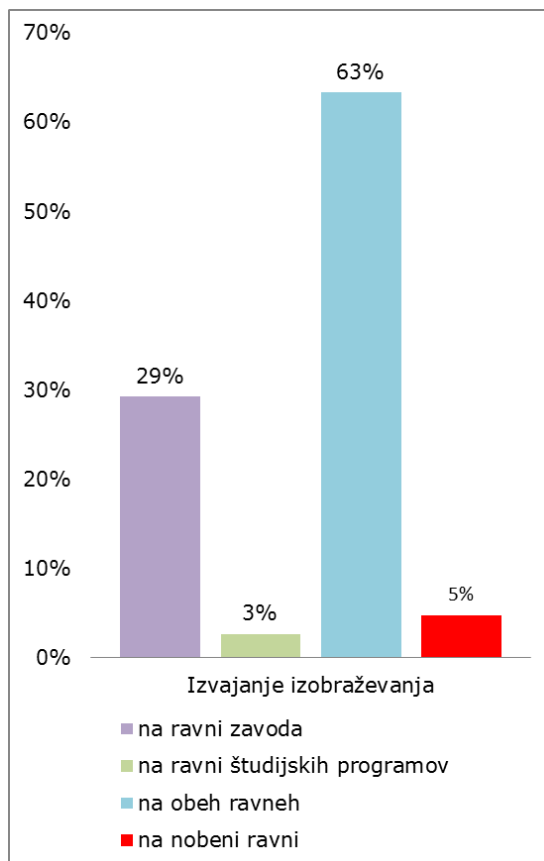
s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

- pridobivanje znanja, učne izide in kompetence glede na uspešnost na izpitih, kakovost diplomskih nalog, dosežke študentov, mnenje deležnikov o pridobljenem znanju;
- izvajanje študijskih programov glede na kazalnik kakovosti izvedba izobraževanja, a s specifičnim poudarkom na izvajanju študijskih programov glede na akreditirano stanje in na načinu izvajanja in zadovoljstvu deležnikov z izvajanjem študijskih programov;
- vsebino študijskih programov glede na predmetnik in učne načrte, sestavo in skladnost vsebine, pa tudi njihovo ustreznost glede na področje študija ali znanstveno disciplino;
- spremembe študijskih programov glede na razvoj vsebin (spremembe predmetnika in učnih načrtov), spremembe študijske literature, zamenjava učiteljev in zamenjava obveznih sestavin, kot so vpisni pogoji.

Dodatne kategorije so bile uvedene z namenom, da se v skladu s temi kazalniki kakovosti podrobneje preučijo obseg ali poglobljenost samoevalvacije, zlasti razlikovanje med samoevalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov. Anketiranci so tako ugotavljali, ali samoevalvacija poteka:

- na ravni zavoda oziroma na ravni celotne izobraževalne dejavnosti,
- na ravni študijskih programov (posameznih ali skupin),
- na obeh ravneh
- ali na nobeni?

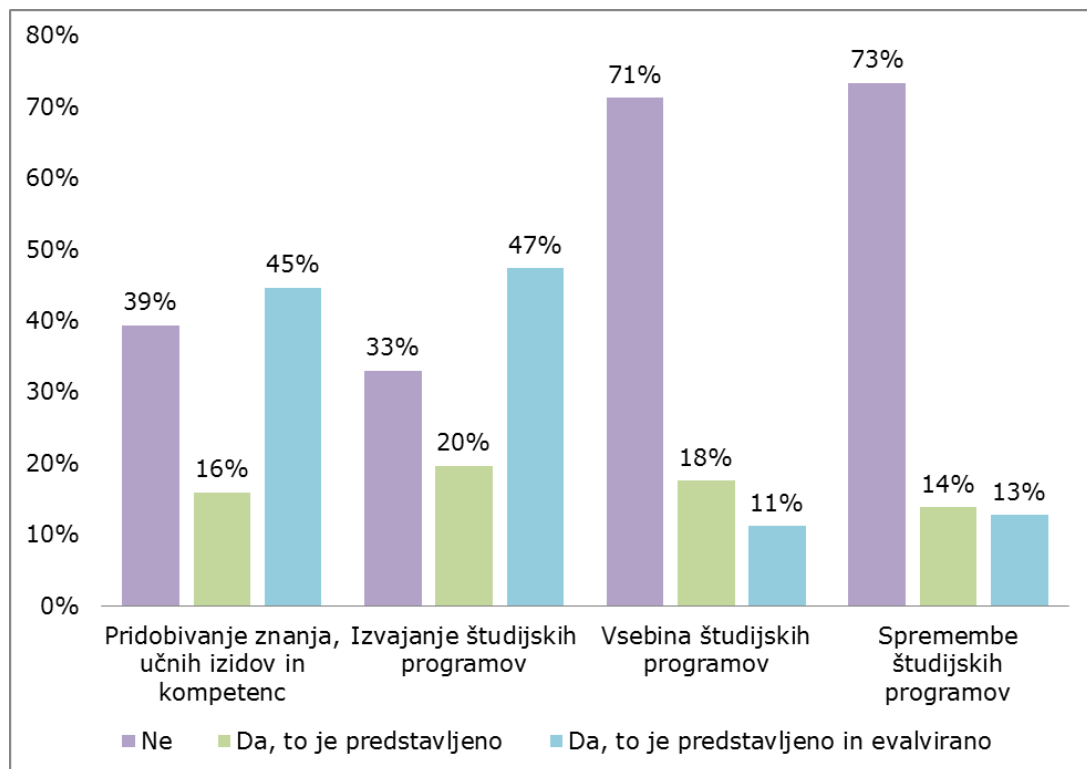
n·a·k·v·i·s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s·q·a·a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

63 % analiziranih samoevalvacijskih poročil obravnava vprašanja vpisa, napredovanja, prehodov in diplomiranja študentov na ravni posamičnih študijskih programov. Čeprav jih manj kot tretjina obravnava splošne rezultate na ravni zavoda, tega ne navaja le 5 % poročil. Rezultati so nekoliko drugačni, če se pogledamo v zahtevnejši kazalnik kakovosti, namreč vprašanje samoevalvacije znanja študentov, učnih izidov in kompetenc. V 27 % primerov se poročanje o tem kazalniku kakovosti izvaja le na ravni zavoda in ponuja skupne informacije za celotno izobraževalno dejavnost. Čeprav skoraj polovica samoevalvacijskih poročil ponuja informacije o tem kazalniku kakovosti za vsak študijski program posebej ali vsaj za sklop študijskih programov, četrtina poročil ne ponuja nobenih ustreznih informacij. Morda se zdi, da se pri samoevalvacijskih praksah raje zanašajo na podatke, zbrane na primer v referatih za vpis ali študijske zadeve, verjetno pa jim manjka dodatna akademska evalvacija kakovosti izobraževanja in študija. Vendar pa spodnji diagram prikazuje, da analizirana samoevalvacijska poročila oba kazalnika kakovosti obravnavajo zelo primerljivo:

Glede na ta rezultat so dokumentirani tako izvajanje študijskih programov kot znanje študentov, učni rezultati in kompetence, večina pa jih je tudi evalviranih v približno dveh tretjinah samoevalvacijskih poročil, kar je nekoliko boljše od zgoraj izračunanega skupnega povprečja. Vendar pa sta ostala kazalnika kakovosti slabo dokumentirana in evalvirana v primerjavi z drugimi kazalniki, saj sta pri poročanju oba izpuščena tolikokrat, da skoraj dosežeta skrajno vrednost. To povzroča skrb zaradi prehoda z zunanje evalvacije študijskih programov na zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov, ki je že začel veljati s spremembo Zakona o visokem šolstvu konec leta 2016 (ZViS-K). Ob upoštevanju rezultatov ankete o zunanji evalvaciji visokošolskih zavodov in anket o zunanji evalvaciji študijskih programov (zlasti pri kazalniku kakovosti: samoevalvacija (pregled) posameznih študijskih programov), se je treba vprašati, ali so visokošolski zavodi že v celoti pripravljeni prevzeti breme delno

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

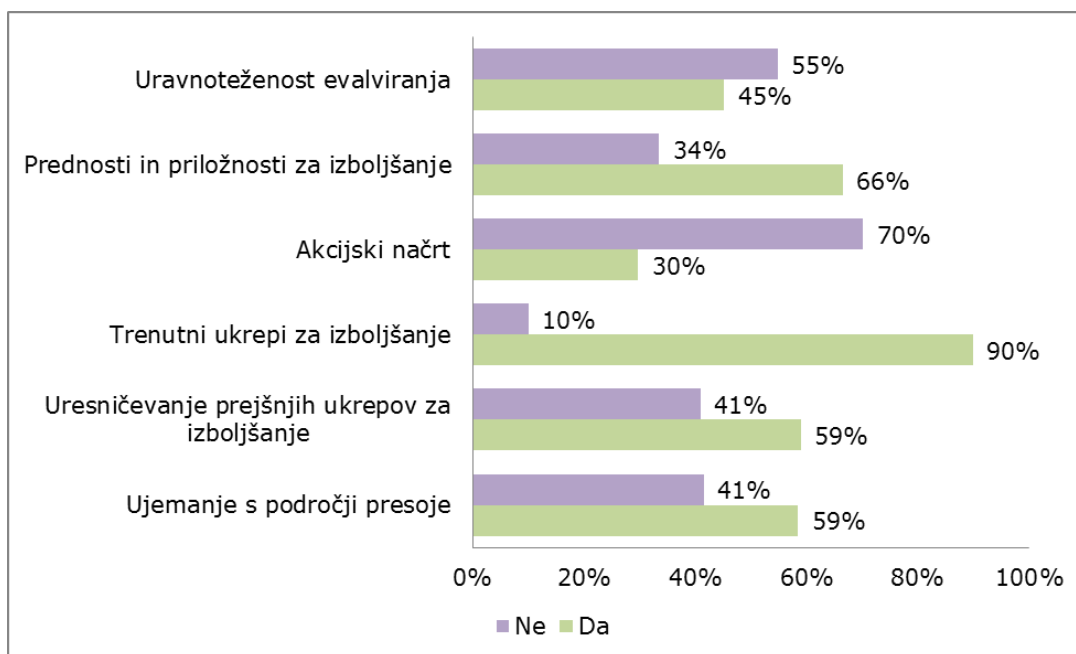
s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

odpravljene zunanje evalvacije študijskih programov in enakovredno evalvirati kakovost študijskih programov sami, s pomočjo samoevalvacije.

(7) Na zadnjem področju presoje, zagotavljanju kakovosti, smo upoštevali naslednje objektivne lastnosti samoevalvacijskih poročil:

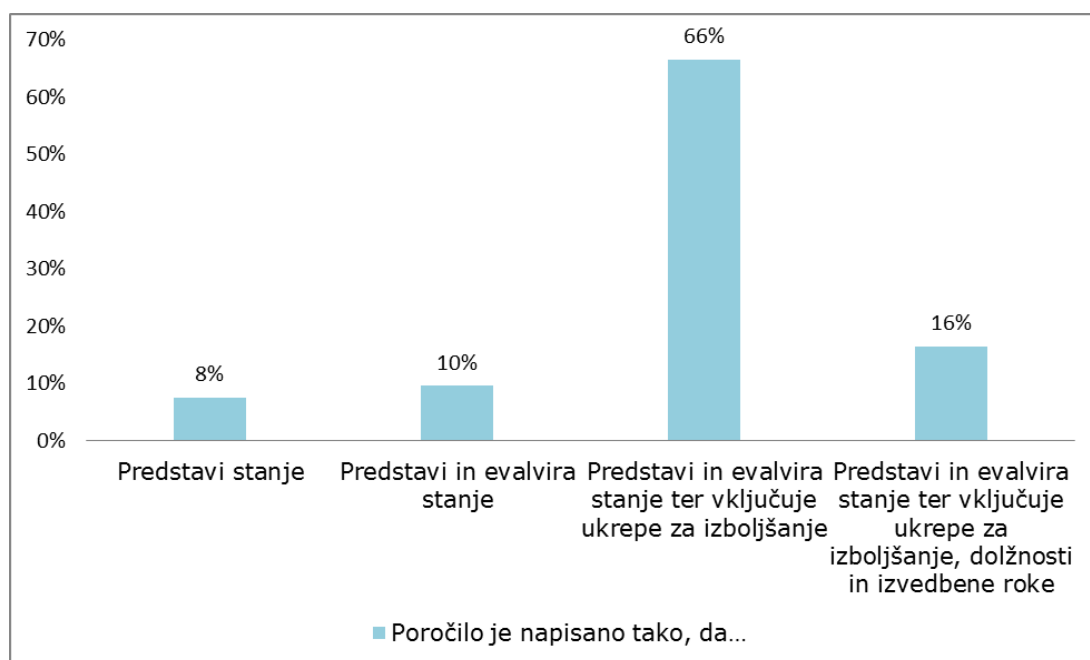
- uravnoteženost evalviranja: sta predstavitev in evalvacija področij presoje posamezno in medsebojno uravnoteženi po obsegu, pa tudi po poglobljenosti samoevalvacije?
- prednosti in priložnosti za izboljšanje: so v samoevalvacijskem poročilu, ki temelji na evalvacijskih ugotovitvah, izpeljane prednosti in priložnosti za izboljšanje oziroma SWOT ali podobna analiza?
- akcijski načrt: je iz samoevalvacijskega poročila izpeljan akcijski načrt, ki določa posebne naloge, njihove nosilce in ustrezne roke?
- trenutni ukrepi za izboljšanje: so iz samoevalvacijskega poročila, ki temelji na evalvacijskih ugotovitvah, izpeljani novi ukrepi za izboljšanje?
- uresničevanje prejšnjih ukrepov za izboljšanje: ali samoevalvacijsko poročilo dokumentira in evalvira izvajanje ukrepov za izboljšanje iz prejšnje samoevalvacije?
- ujemanje s področji presoje: so v samoevalvacijsko poročilo vključena vsa področja presoje glede na Merila za akreditacijo?

Odgovori na vprašanja da/ne kažejo, da je 59 % analiziranih samoevalvacijskih poročil sestavljenih glede na področja presoje iz Meril za akreditacijo. V rahlo obrnjenem razmerju je iz poročil razviden tudi uravnotežen obseg in poglobljenost samoevalvacije na posameznih področjih presoje. Povedano drugače, približno polovica analiziranih poročil kaže znake strukturnih pomanjkljivosti. Kar zadeva sklenitev kroga kakovosti, 66 % poročil predlaga prednosti in priložnosti za izboljšanje, manj (59 %) pa jih dokumentira ali evalvira tudi izvajanje ukrepov za izboljšanje, ki so posledica prejšnje samoevalvacije. Ker so akcijski načrti lahko del druge dokumentacije, ni presenetljivo, da tak načrt najdemo v sorazmerno redkih poročilih (30 %); vendar pa v kar 90 % poročil samoevalvacijo spremlja predlog ukrepov, ki jih je treba sprejeti.

Sledijo še rezultati strokovne ocene izbranih skupnih objektivnih in kvalitativnih lastnosti samoevalvacijskih poročil. Pri prvem vprašanju so anketiranci podali splošno mnenje o evalvacijskem obsegu ali poglobljenosti samoevalvacije v eni od naslednjih kategorij:

- poročilo je napisano tako, da predstavi stanje;
- poročilo je napisano tako, da predstavi in evalvira stanje;
- poročilo je napisano tako, da predstavi in evalvira stanje ter vključuje ukrepe za izboljšanje;
- poročilo je napisano tako, da predstavi in evalvira stanje ter vključuje ukrepe za izboljšanje, dolžnosti in izvedbene roke.

Če rezultate navežemo na zgoraj omenjeno skupno razporeditev treh kategorij (Ne/Da, to je predstavljeno/Da, to je predstavljeno in evalvirano) za vse odgovore na vprašanja podobne vrste, ki se nanašajo na določene kazalnike kakovosti, in upoštevamo, da določeno vprašanje ni omogočalo izključitve določenega kazalnika kakovosti iz poročanja, je iz rezultatov razvidno, da analizirana samoevalvacijska poročila kažejo precejšnjo stopnjo evalvacije in predvidevanja ukrepov za izboljšanje.

V preostalem delu ankete smo pridobivali splošno mnenje o stopnjah preverljivosti, verodostojnosti, metodološke in analitične skladnosti, kritičnosti in dobronamernosti samoevalvacijskih poročil. Pri vprašanjih, kjer so odgovori v obliki drsnika, so anketiranci uravnotežili mnenje med pritrjevanjem in zanikanjem kvalitativne izjave na lestvici od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni popolno pritrjevanje, 5 pa zanikanje. Rezultati za vsako kvalitativno izjavo so izraženi kot srednje vrednosti in standardni odkloni:

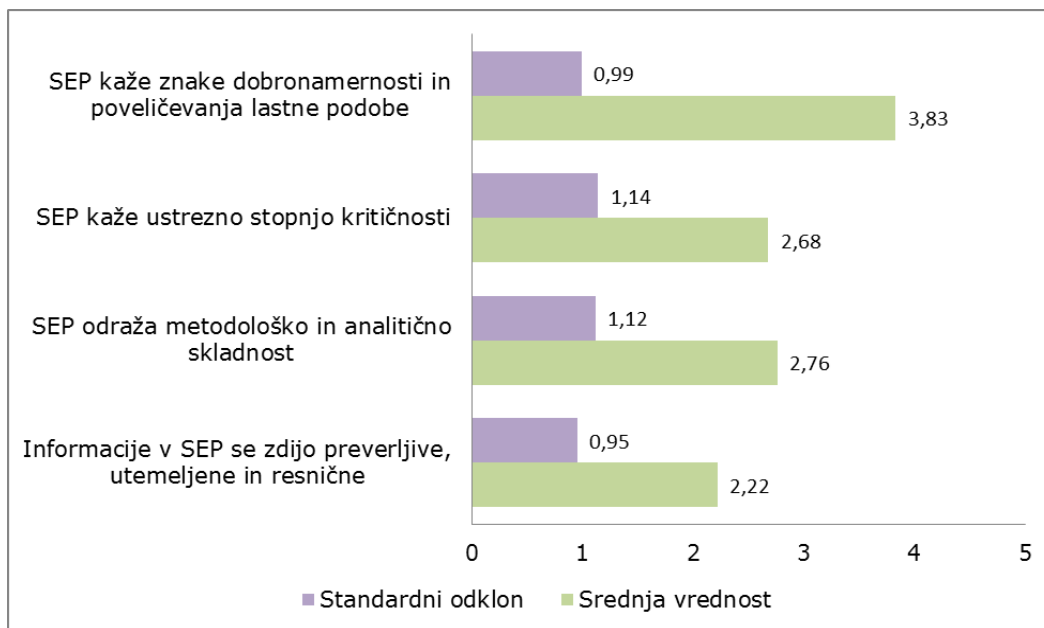

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Rezultati kažejo težnjo k ustrezni stopnji kritičnosti, metodološki in analitični skladnosti in zlasti preverljivosti in verodostojnosti samoevalvacijskih poročil. Po drugi strani pa je stopnja dobronamernosti v poročilih obvladljiva. Standardni odkloni so primerljivi kljub relativni razliki v rezultatih za posamezne kvalitativne standarde. Ko upoštevamo posamezne rezultate za lastnost, ki je bila deležna najbolj pozitivnega mnenja, skrajne vrednosti kažejo, da je 43 samoevalvacijskih poročil (23 %) prejelo oceno 1 na lestvici, kar predstavlja popolno potrditev preverljivosti in verodostojnosti samoevalvacije. V primeru druge izjave je 11 poročil (6 %) prejelo oceno 5 na lestvici, kar predstavlja popolno zanikanje njihove metodološke in analitične skladnosti. Kumulativno je za vse kvalitativne izjave z izjemo vprašanja dobronamernosti ali povečevanja lastne podobe 105 evalvacijskih poročil skupno prejelo 1 (potrditev), skupno 27 pa 5 (zanikanje). Kar zadeva povprečje teh skrajnih vrednosti, je 35 samoevalvacijskih poročil na izjavo prejelo 1 (potrditev), 9 na izjavo pa 5 (zanikanje). V primeru dobronamernosti ali povečevanja lastne podobe je le 6 samoevalvacijskih poročil (3 %) prejelo oceno 1 (potrditev).

Če se spomnimo na rezultate prejšnje [sistemske analize za obdobje 2010–2013](#), je anketa takrat vsebovala več podobnih vprašanj z identičnimi ali primerljivimi kategorijami. Vendar pa ni mogoče primerjati vseh rezultatov zaradi precejšnjih metodoloških razlik. Rezultati o obsegu ali poglobljenosti samoevalvacije so podobni ali nespremenjeni glede na:

- kompetence in zaposljivost diplomantov. Vidni so znaki rahlega izboljšanja v samoevalvacijskih poročilih iz obdobja 2014–2017;
- praktično usposabljanje, vendar pa so rezultati manj primerljivi zaradi različne zasnove anketnih vprašanj;
- čeprav delež poročil o samoevalvaciji, ki ne predstavljajo ali evalvirajo vprašanja stabilnosti in narave zaposlovanja učiteljev na visokošolskem zavodu, ostaja primerljiv, se je evalvacijski obseg ali poglobljenost izboljšala v poročilih, ki vključujejo ta kazalnik kakovosti;
- o spremembah študijskih programov in osnovnih vzrokih za take spremembe se še vedno slabo poroča in jih evalvira. V obdobju od 2014 do 2017 so še vedno v senci drugih kazalnikov kakovosti, ugotovljenih v tej in prejšnji anketi;

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

- v primerljiv delež samoevalvacijskih poročil so vključena vsa področja presoje glede na Merila za akreditacijo (41 %).

Obseg ali poglobljenost predstavitve in evalvacije nekaterih kazalnikov kakovosti se je izboljšala, če obdobje 2010–2013 primerjamo z obdobjem 2014–2017. Razlike se pojavljajo pri naslednjih kazalnikih:

- vpetost v okolje, zlasti pri sodelovanju z gospodarskim in negospodarskim sektorjem;
- predstavitev in evalvacija raziskovalnega ali umetniškega dela na institucionalni ter na posamični ravni;
- predstavitev in dokumentiranje sodelovanja študentov pri strokovnem ali umetniškem delu;
- materialni pogoji vključno s prostori in opremo na ravni predstavitve in zlasti evalvacije.

Analiza samoevalvacijskih poročil višjih strokovnih šol

Anketa je bila sestavljena iz 42 vprašanj in je obsegala 65 samoevalvacijskih poročil (v nadaljevanju tudi: SEP) 34 višjih strokovnih šol, kar je skoraj 76 % vseh (45), od tega 28 javnih in 17 zasebnih višjih strokovnih šol v Sloveniji. 65 % analiziranih samoevalvacijskih poročil pripada javnim višjim strokovnim šolam, medtem ko so ostala poročila pripravile zasebne šole.

Večina (51 %) analiziranih samoevalvacijskih poročil zajema študijsko leto 2015/16 (novejša). 48 % jih je za študijsko leto 2014/2015 (starejša), 2 % pa za 2016/17 (spet novejša). Če ta vzorec jemljemo kot 31 parov 62 poročil, je razmerje med starejšimi in novejšimi samoevalvacijskimi poročili uravnoteženo – 50 %/50 %. Pri treh primerih starejšega ali novejšega poročila ni bilo. Ko opazujemo razmerje med šolskim letom, ki ga zajemajo poročila, in datumi mnenj sveta NAKVIS o zunanji evalvaciji ustreznih višjih strokovnih šol, 28 % poročil zajema študijsko leto eno ali dve leti po zadnji zunanji evalvaciji, medtem ko ostala poročila zajemajo obdobje, ki se ujema z letom zadnje zunanje evalvacije, ali obdobje tri ali več let po njej.¹⁴ Ta vprašanja bodo obravnavana v nadaljnjih analizah, ki bodo osredotočene na iskanje morebitnega razvoja v samoevalvacijskih praksah višjih strokovnih šol ali morebitnega vpliva zunanjih evalvacij na te prakse.

Ostala vprašanja najprej zajemajo šest področij presoje glede na to, kako so anketiranci razvrstili obseg ali poglobljenost evalvacije glede na tri kategorije: (1) Ne, (2) Da, to je predstavljeno, in (3) Da, to je predstavljeno in evalvirano. Druga različica tega vprašanja se nanaša na anketo med študenti, kjer se uporabljajo te kategorije: (1) Ne, (2) Da, anketa med študenti je predložena, in (3) Da, anketa med študenti je analizirana in evalvirana. Kot smo že pojasnili, so anketiranci ocenili, ali so določena področja presoje, standardi kakovosti ali kazalniki kakovosti zajeti v samoevalvacijskem poročilu, kakšen je evalvacijski način oziroma evalvacijski obseg ali poglobljenost. Splošna razporeditev teh treh kategorij in dodatnih ujemajočih se kategorij v študentski anketi za vse odgovore na te vrste vprašanj (1,500 posamičnih odgovorov; 0 izpuščenih vpisov) je:

---

¹⁴ To vprašanje je bilo uvedeno le pri anketi o samoevalvacijskih poročilih višjih strokovnih šol. Obdobje enega in dveh let po mnenju sveta NAKVIS smo izbrali kot obdobje morebitnega največjega vpliva zunanje evalvacije na samoevalvacijske prakse. Predpostavljali smo, da se učinki zunanjega ocenjevanja še niso mogli uresničiti, če samoevalvacijska poročila zajemajo študijsko leto, v katerem je svet NAKVIS sprejel ustrezno mnenje. Če pa samoevalvacijska poročila zajemajo obdobje treh ali več let po zunanji evalvaciji, bi njeni učinki že lahko zbledeli.

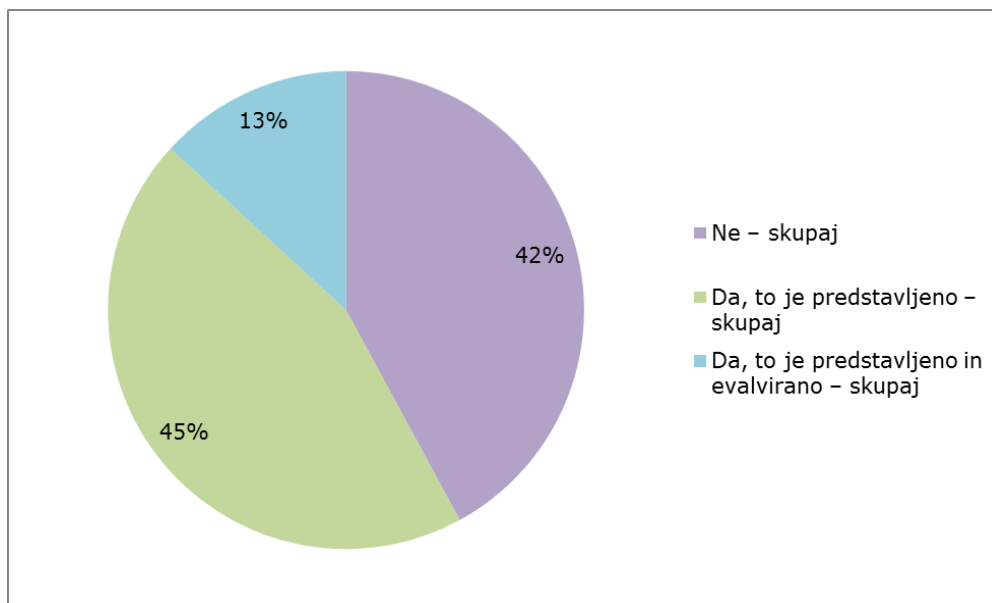

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Skupni rezultat kaže, da analizirana samoevalvacijska poročila v povprečju niso upoštevala 42 % izbranih kazalnikov kakovosti, ki so sestavni del Meril za evalvacijo. Medtem ko je bilo 45 % kazalnikov kakovosti predstavljenih večinoma opisno, dokumentacija ali rezultati pa so govorili sami zase, jih je bilo le 13 % tudi evalviranih. To splošno pomanjkanje kvalitativne presoje in precejšnji primanjkljaji pri dokumentiranju izbranih kazalnikov kakovosti v analiziranih poročilih govorijo v prid ponovnemu pregledu ali celo reviziji samoevalvacijskih praks v višjem strokovnem izobraževanju. Treba je dodati, da je bilo pet upoštevanih kazalnikov kakovosti (tj. tutorstvo, zadovoljstvo zaposlenih, študenti s posebnimi potrebami) bolj specifičnih kot ostalih 18, kar pomeni, da je pomanjkljivo predstavljanje in evalviranje verjetnejše pri bolj specifičnih kot pa pri širših kazalnikih kakovosti. To nato vpliva na kumulativno razmerje med temi tremi kategorijami, pa tudi na srednje in skrajne vrednosti, predstavljene v naslednjem odstavku.

Za šest področij presoje smo izračunali tudi največjo in najmanjšo vrednost za vsako kategorijo. Ta izračun na primer kaže, da je največji delež samoevalvacijskih poročil, ki predstavljajo in evalvirajo določen kazalnik kakovosti, 38 %, najmanjši pa 0 %, kar pomeni, da pri vsaj enem kazalniku kakovosti nobeno poročilo ni ponudilo kakršne koli dokumentacije, analize in evalvacije rezultatov. Povprečen največji delež v tej določeni kategoriji (da, to je predstavljeno in evalvirano) je ob upoštevanju povprečnih skrajnosti za šest področij presoje 26 %, medtem ko je povprečen najmanjši delež 4 %. Posebni izračuni največjih in najmanjših vrednosti ter njunega povprečja v posameznih kategorijah se so navedeni v spodnji tabeli:

Kategorija	Absolutno največja vrednost	Povprečna največja vrednost	Absolutno najmanjša vrednost	Povprečna najmanjša vrednost
Ne	80%	57%	3%	15%
Da, to je predstavljeno	82%	66%	15%	33%
Da, to je predstavljeno in evalvirano	38%	26%	0%	4%

n · a · k · v · i · s

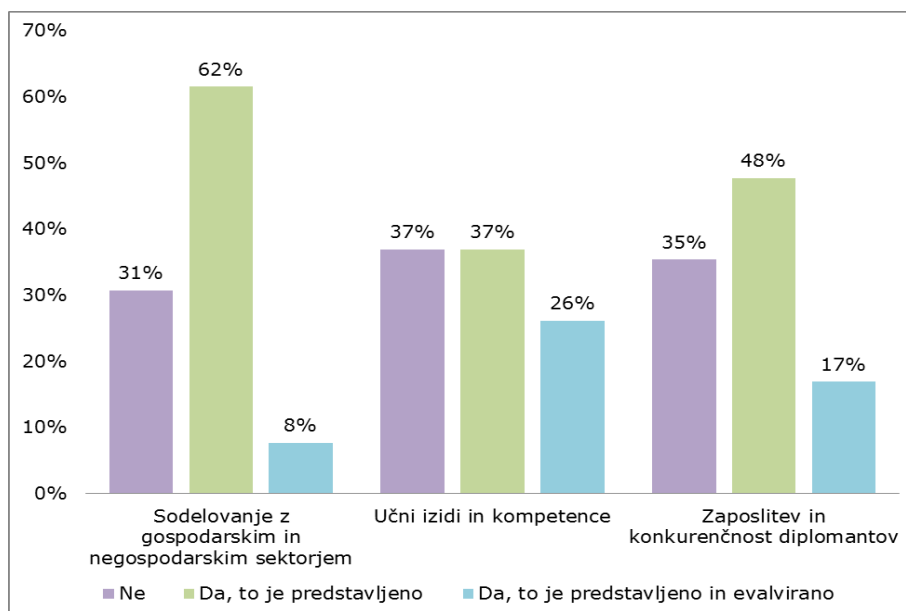
Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

(1) V analizi v nadaljevanju navajamo razporeditev treh glavnih kategorij kazalnikov kakovosti na posameznih področjih presoje. Prva je vpetost v okolje, kjer smo samoevalvacijo upoštevali glede na naslednje kazalnike:

- sodelovanje višjih strokovnih šol z gospodarskim sektorjem v smislu partnerstev, aplikativnih projektov za industrijo, vključenost strokovnjakov ali predstavnikov gospodarskega sektorja v poučevanje, pa tudi glede javnih storitev, izpolnjevanja zahtev javnega sektorja, intelektualnega in kulturnega povezovanja z okoljem;
- učne izide in kompetence glede na izobrazbo in veščine;
- zaposlitev in konkurenčnost diplomantov v smislu zaposljivosti in kompetenc na trgu dela.

Vpetost v okolje je bolje dokumentirana in evalvirana kot nekatera druga področja presoje, presega skupne povprečne rezultate in se bliža povprečnim najvišjim vrednostim. Višje strokovne šole tako sorazmerno pogosto dokumentirajo svoje sodelovanje z gospodarskim in negospodarskim sektorjem ter evalvirajo uspešnost svojih študentov in diplomantov pri učnih izidih, kompetencah in vprašanjih, povezanih z zaposlovanjem.

(2) Na naslednjem področju presoje, delovanju višje strokovne šole, smo samoevalvacijo upoštevali glede na naslednje kazalnike kakovosti:

- poslanstvo, vizijo in strategijo glede na uresničevanje organizacijskih ciljev in načrtov;
- vodenje višje strokovne šole vključno s sodelovanjem ključnih deležnikov pri njem;
- strokovno ali umetniško delo glede na strokovno raziskovanje ali umetniško delo, dosežke in nagrade na institucionalni ravni;
- praktično usposabljanje glede na organiziranost in izvajanje.

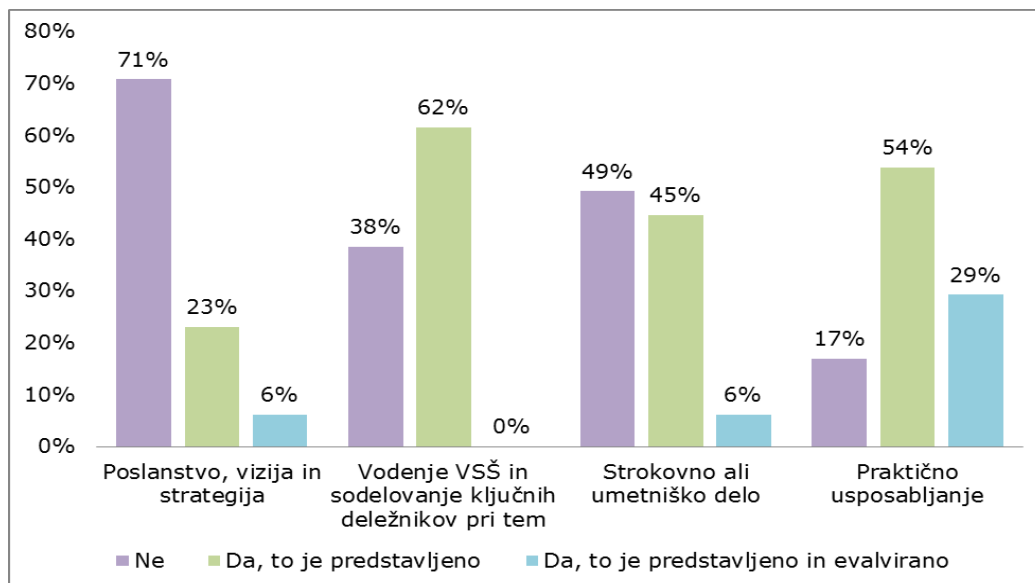

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Na tem področju presoje se rezultati za posamezne kazalnike kakovosti precej razlikujejo. Medtem ko višje strokovne šole večinoma samo predstavljajo obstoječe organizacijske cilje in načrte same po sebi ali pa izpušijo tudi te, je uresničevanje takih ciljev in načrtov v mnogo redkejših samoevalvacijskih poročilih dokumentirano, še redkeje pa tudi evalvirano. Po drugi strani pa je pri evalvaciji precej pozornosti namenjene praktičnemu usposabljanju kot ključni lastnosti višjega strokovnega izobraževanja. Ostali kazalniki kakovosti presegajo skupne povprečne vrednosti na ravni predstavitve in dokumentacije, ne pa na stopnji evalvacije, ki, nasprotno, sega proti najnižjim vrednostim. Pri tem je treba poudariti, da bi bilo strokovno ali umetniško delo na institucionalni ravni kot pomemben kazalnik kakovosti mogoče bolje predstaviti in evalvirati.

(3) Pri analizi samoevalvacije kadrov smo upoštevali te kazalnike kakovosti:

- zadovoljstvo zaposlenih glede na ankete ali razgovore o zadovoljstvu zaposlenih;
- mobilnost glede na mobilnost učiteljev in strokovnih sodelavcev ter mobilnosti študentov, njena organizacija in dejanske izmenjave;
- pedagoško delo učiteljev;
- strokovno ali umetniško delo učiteljev – na ravni posameznika in ne institucije;
- kadrovsko strukturo glede na stabilnost in naravo zaposlitve učiteljev in raziskovalcev na višji strokovni šoli, tj. ekvivalent polnega delovnega časa, zaposleni sodelavci v primerjavi z zunanji.

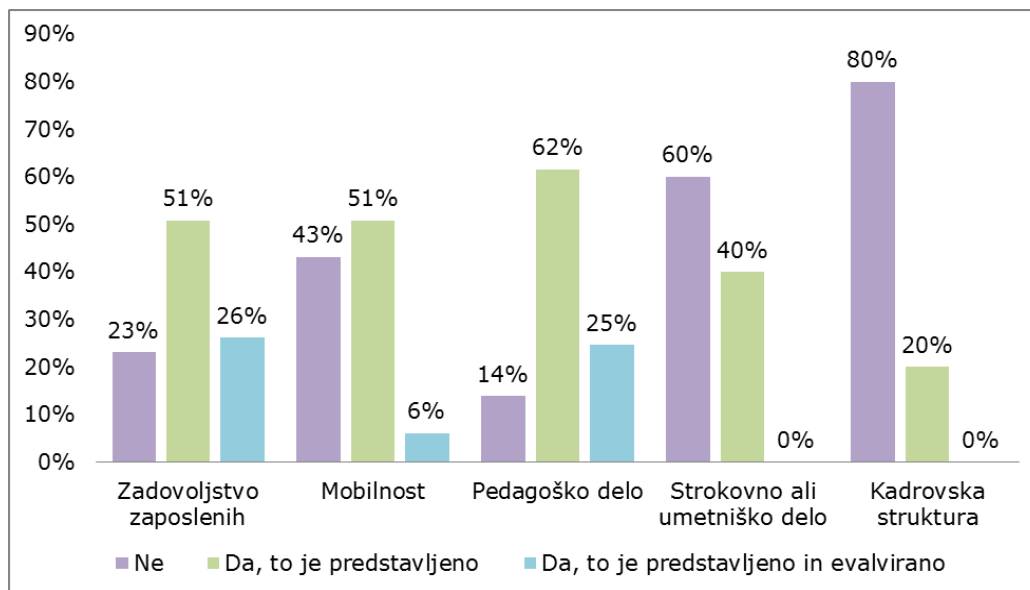

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Medtem ko zadovoljstvo zaposlenih (čprav je to poseben kazalnik kakovosti) in zlasti pedagoško delo kažeta obsežnejšo in nadpovprečno predstavitev in evalvacijo v opazovanih samoevalvacijskih poročilih, pa so zlasti kadrovska struktura in manj strokovno ali umetniško delo sorazmerno redko predstavljene in dokumentirane. Prav tako jih nikoli ne evalvirajo. Tako sta strokovno ali umetniško delo deležna malo evalvacijske pozornosti ne le na ravni zavoda, ampak tudi na ravni posameznikov - na ravni učiteljev. Zdi se, da so ti kazalniki kakovosti skupaj s kadrovsko strukturo manj pomembni kot na primer zadovoljstvo zaposlenih.

(4) Pri študentih, ki so mešano področje presoje, na katero se nanašajo vsa druga področja, smo samoevalvacijo upoštevali glede na naslednje kazalnike kakovosti:

- karierno svetovanje glede na dejavnosti in storitve kariernih centrov ali drugih organizacijskih enot;
- tutorstvo glede na organiziranost in dejavnosti;
- dejavnosti, povezane z diplomanti, vključno z organizacijo in dejavnostmi klubov diplomantov ali drugih organizacijskih enot, ki spodbujajo dialog z diplomiranci in delodajalci;
- študente s posebnimi potrebami v smislu posebnih prilagoditev objektov, posebne opreme, pa tudi pravil (pravic in dolžnosti) in podpore;
- študentsko anketo glede na njene rezultate in implikacije;
- sodelovanje pri strokovnem ali umetniškem delu glede na dejansko sodelovanje študentov pri strokovnem, raziskovalnem ali umetniškem delu, oziroma možnost takega sodelovanja;
- obveščanje študentov in podpora študentom, ki se nanaša na informacijske storitve višje strokovne šole, in obseg obveščanja študentov o zadevah v zvezi z izobraževanjem, zaposljivostjo, samoevalvacijo, pa tudi na splošno administrativno podporo pri študiju, tj. storitve pri vpisu, storitve referata za študentske zadeve, službe za mednarodne zadeve ter podpora obštudijskim dejavnostim.

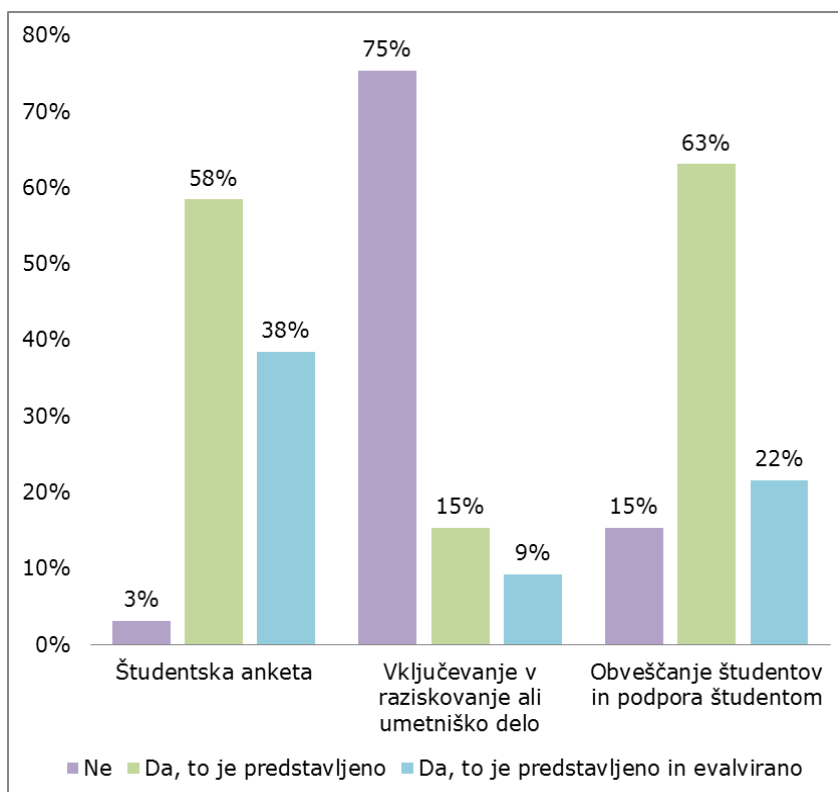
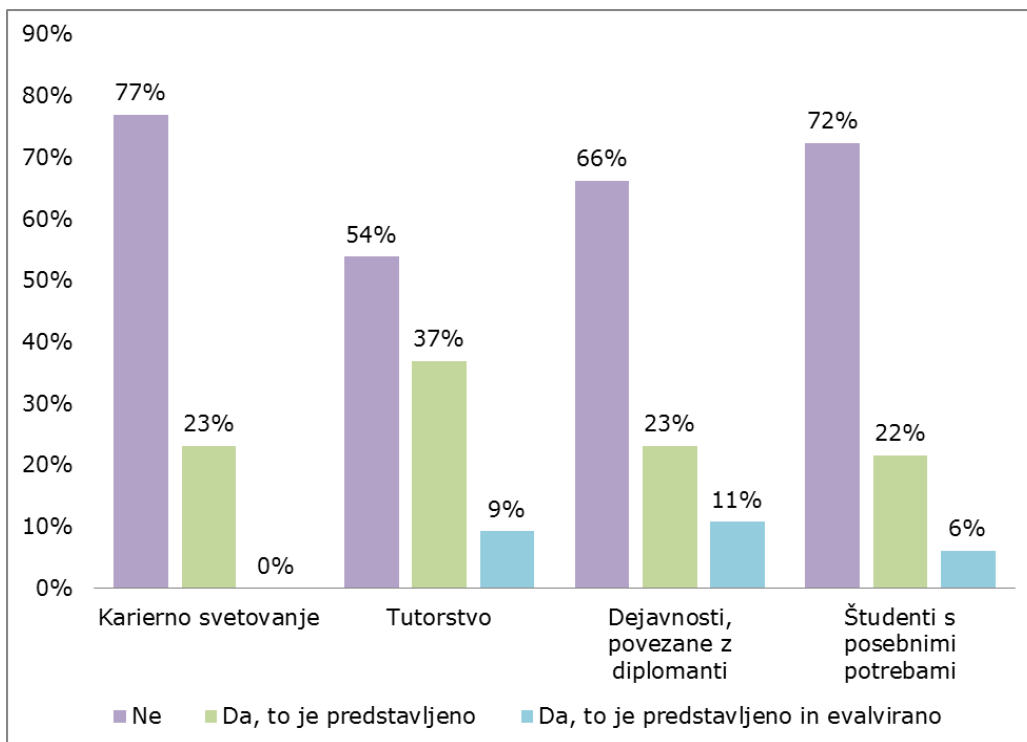

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

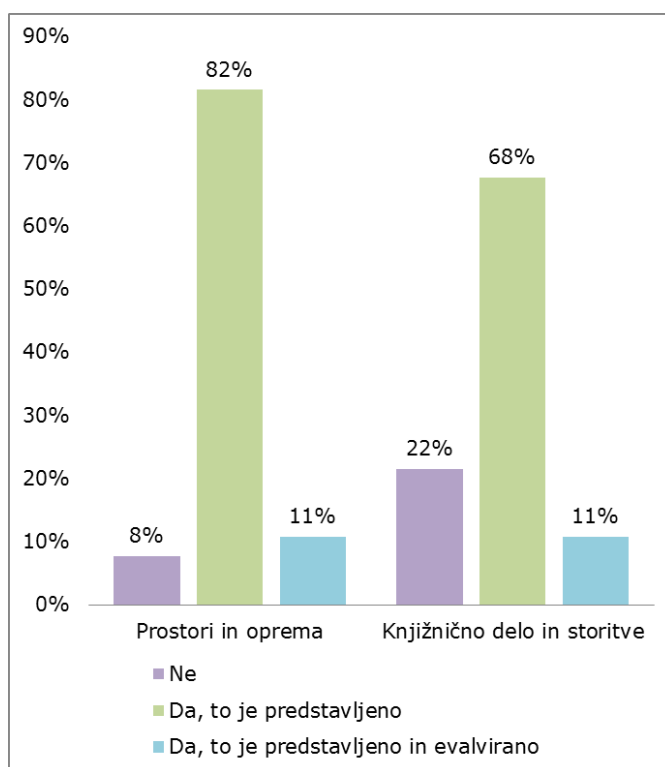

Med vsemi kazalniki kakovosti je anketa med študenti dobila največ pozornosti pri evalvaciji in je tudi dobro dokumentirana. Enako velja za obveščanje študentov in podporo študentom.

Vendar pa so bili vsi drugi kazalniki kakovosti deležni minimalne pozornosti v nadpovprečni meri – so manj dokumentirani in še manj evalvirani. Če sklenemo vprašanje samoevalvacije strokovnega ali umetniškega dela na višjih strokovnih šolah, upoštevana poročila namenjajo malo pozornosti tudi dejanskemu sodelovanju študentov pri strokovnem, raziskovalnem ali umetniškem delu, oziroma možnosti takega sodelovanja.

(5) Pri analizi samoevalvacije materialnih pogojev smo upoštevali te kazalnike kakovosti:

- prostori in oprema v smislu objektov za izobraževanje in strokovno ali umetniško delo, pa tudi opreme za te dejavnosti;
- knjižnično delo in storitve v smislu strokovne podpore študentom, učiteljem in raziskovalcem, pa tudi knjižničnih virov – fizični izvodi študijske in raziskovalne literature in dostop do zbirk podatkov.

Oba kazalnika kakovosti sta zelo dobro predstavljena, a precej slabo evalvirana. Samoevalvacijska poročila višjih strokovnih šol tako namenjajo primerno in nadpovprečno pozornost materialnim virom. V primerjavi z vsemi drugimi primerljivimi kazalniki kakovosti so prostori in oprema (čeprav je kazalnik kakovosti širok) najboljše predstavljeni in dokumentirani v samoevalvacijskih poročilih višjih strokovnih šol.

(6) Na naslednjem področju presoje, organizaciji in izvedbi izobraževanja, smo samoevalvacijo upoštevali glede na naslednje kazalnike kakovosti:

- izvedbo izobraževanja glede na samoevalvacijo izobraževanja in študija s poudarkom na vpisu, napredovanju, prehodih in diplomiranju;

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

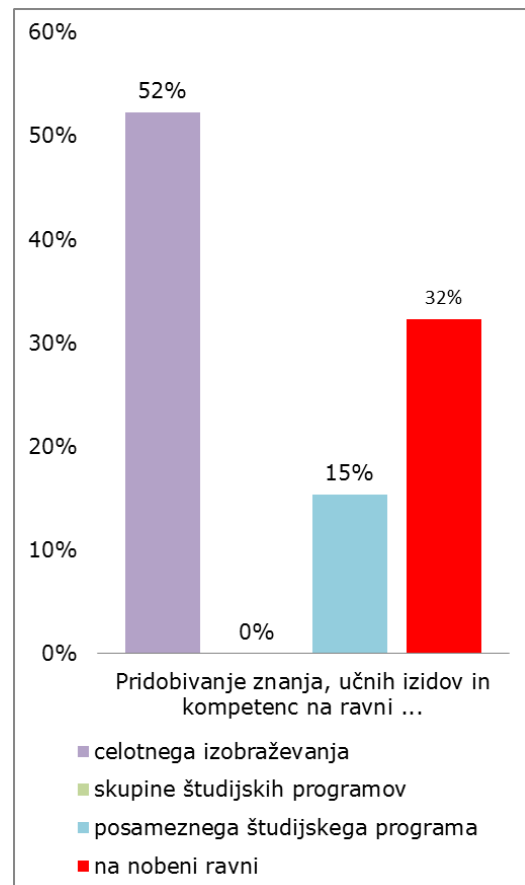
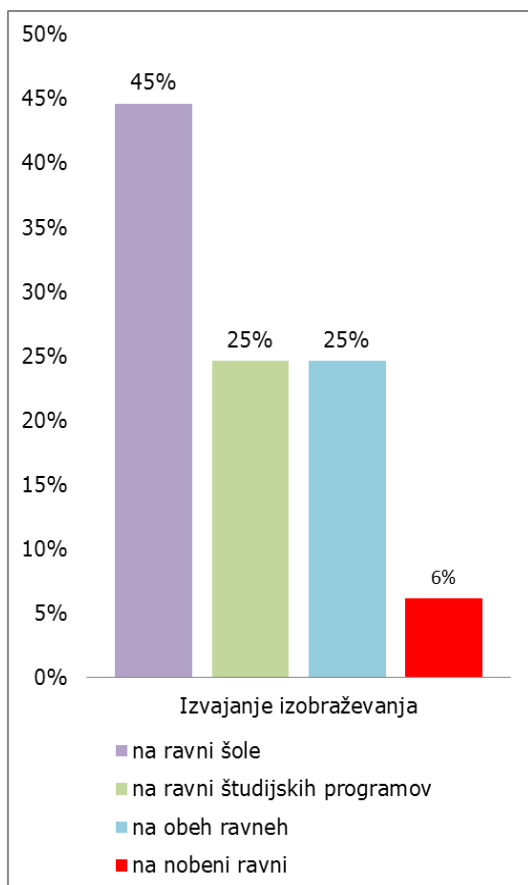
s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

- pridobivanje znanja, učne izide in kompetence glede na uspešnost na izpitih, kakovost diplomskih nalog, dosežke študentov, mnenje deležnikov o pridobljenem znanju;
- izvajanje študijskih programov glede na drug kazalnik kakovosti – izvajanje izobraževanja, a s specifičnim poudarkom na izvajanju študijskih programov glede na akreditirano stanje, na način izvajanja in zadovoljstvo deležnikov z izvajanjem študijskih programov.

Dodatne kategorije so bile uvedene z namenom, da se v skladu s temi kazalniki kakovosti podrobneje preučijo evalvacijski obseg ali poglobljenost samoevalvacije, zlasti razlikovanje med samoevalvacijo institucij in programov. Anketiranci so tako ugotavljali, ali samoevalvacija poteka:

- na ravni šole ali na ravni celotne izobraževalne dejavnosti,
- na ravni študijskih programov (posameznih ali sklopov),
- na obeh ravneh ali
- ali na nobeni?

Polovica analiziranih samoevalvacijskih poročil obravnava vprašanja vpisa, napredovanja, prehodov in diplomiranja študentov na ravni posamičnih študijskih programov. Čeprav jih 45 % obravnava splošne rezultate na ravni zavoda, tega ne navaja le 6 % poročil. Rezultati so nekoliko drugačni, če se poglobimo v zahtevnejši kazalnik kakovosti, namreč vprašanje samoevalvacije znanja študentov, učnih izidov in kompetenc. V več kot polovici primerov se

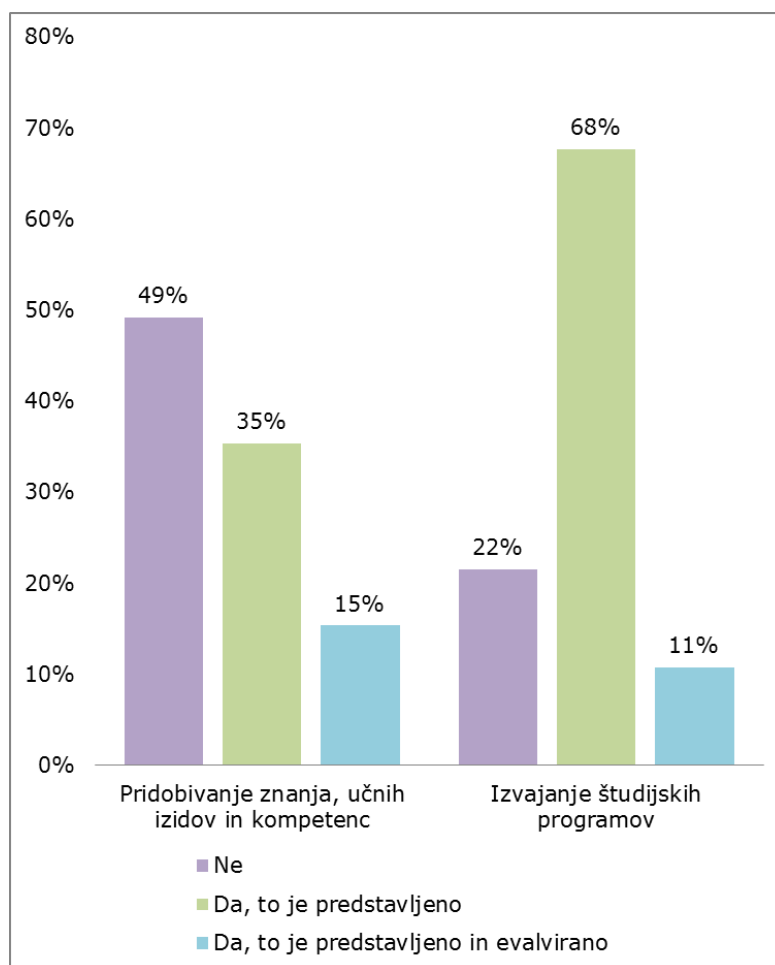
n·a·k·v·i·s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s·q·a·a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

poročanje o tem kazalniku kakovosti izvaja le na ravni zavoda in ponuja skupne informacije za celotno izobraževalno dejavnost. Čeprav 15 % samoevalvacijskih poročil ponuja informacije o tem kazalniku kakovosti za vsak študijski program posebej, kar 32 % poročil ne ponuja nobenih ustreznih informacij. To kaže, da se pri samoevalvacijskih praksah raje zanašajo na podatke, zbrane na primer v referatih za vpis ali študijske zadeve, verjetno pa jim manjkajo dodatne akademske evalvacije kakovosti izobraževanja in študija. V podporo temu argumentu spodnji diagram ilustrira ta, čeprav nekoliko neskladen rezultat:

Glede na ta rezultat so študentsko znanje, učni izidi in kompetence predstavljeni in dokumentirani v polovici (51 %) samoevalvacijskih poročil, kar je še manj od zgornjega rezultata (68 %). Ta kazalnik kakovosti je evalviran v le 15 % poročil. Vendar pa je v poročilih obsežnejše (nad povprečno najvišjo vrednostjo) predstavljeno in dokumentirano izvajanje študijskih programov glede na akreditirano stanje, način izvajanja in zadovoljstvo deležnikov z izvajanjem študijskih programov. Kljub temu pa poglobljenost evalvacije zaostaja, kar velja tudi za številne druge kazalnike kakovosti.

(7) Za zadnje področje presoje, zagotavljanje kakovosti, smo upoštevali naslednje objektivne lastnosti samoevalvacijskih poročil:

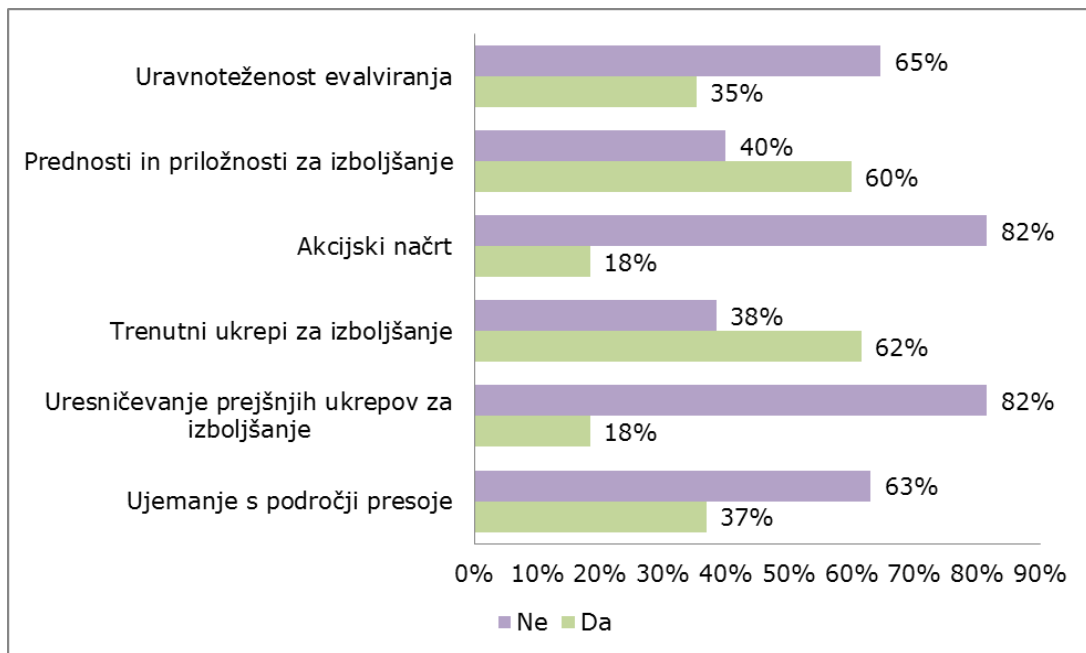
n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

- uravnoveženost evalviranja: ali sta predstavitev in evalvacija področij presoje posamezno in glede drug druge uravnoveženi po obsegu, pa tudi po poglobljenosti samoevalvacije;
- prednosti in priložnosti za izboljšanje: ali so v samoevalvacijskem poročilu, ki temelji na evalvacijskih ugotovitvah, izpeljane prednosti in priložnosti za izboljšanje oziroma SWOT ali podobna analiza;
- akcijski načrt: ali je iz poročila o samoevalvaciji izpeljan akcijski načrt, ki določa posebne naloge, njihove nosilce in ustrezne roke;
- trenutne ukrepe za izboljšanje: ali so iz samoevalvacijskega poročila, ki temelji na evalvacijskih ugotovitvah, izpeljani novi ukrepi za izboljšanje;
- uresničevanje prejšnjih ukrepov za izboljšanje: ali samoevalvacijsko poročilo dokumentira ali evalvira izvajanje ukrepov za izboljšanje, ki so posledica prejšnje samoevalvacije;
- ujemanje s področji presoje: ali so v samoevalvacijsko poročilo vključena vsa področja presoje glede na Merila za evalvacijo.

Odgovori na vprašanja da/ne kažejo, da je le dobra tretjina analiziranih samoevalvacijskih poročil sestavljenih glede na področja presoje iz Meril za evalvacijo. V približno enakem razmerju je iz poročil razviden tudi uravnovežen obseg in poglobljenost samoevalvacije na posameznih področjih presoje. Povedano drugače, skoraj dve tretjini analiziranih poročil kaže znake strukturnih pomanjkljivosti. Kar zadeva sklenitev kroga kakovosti, 60 % poročil predlaga prednosti in priložnosti za izboljšanje, le 18 % pa jih dokumentira ali evalvira tudi izvajanje ukrepov za izboljšanje, ki so posledica prejšnje samoevalvacije. Ker so akcijski načrti lahko del druge dokumentacije, ni presenetljivo, da tak načrt najdemo v sorazmerno redkih poročilih; vendar pa v enakem deležu poročil (62 %) niso predlagane le prednosti in priložnosti za izboljšanje, ampak jih spremlja tudi predlog ukrepov, ki jih je treba sprejeti.

n.a.k.v.i.s

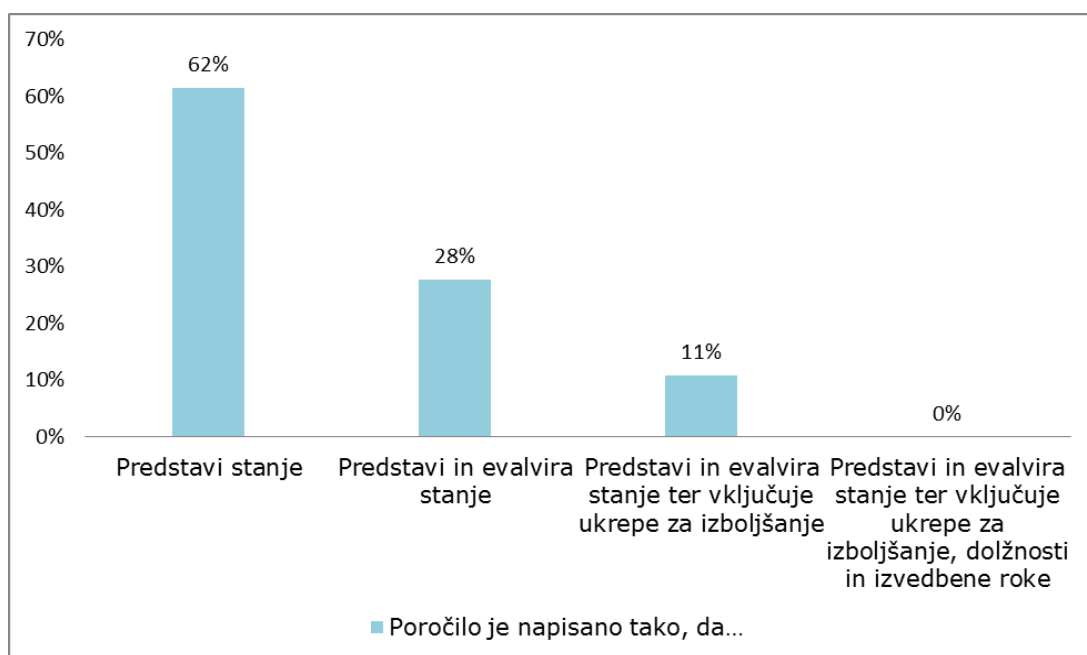
Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

V sklepu predstavljamo rezultate strokovne ocene izbranih skupnih objektivnih in kvalitativnih lastnosti samoevalvacijskih poročil. Pri prvem vprašanju so anketiranci podali splošno mnenje o evalvacijskem obsegu ali poglobljenosti samoevalvacije v eni od naslednjih kategorij:

- poročilo je napisano tako, da predstavi stanje;
- poročilo je napisano tako, da predstavi in evalvira stanje;
- poročilo je napisano tako, da predstavi in evalvira stanje ter vključuje ukrepe za izboljšanje;
- poročilo je napisano tako, da predstavi in evalvira stanje ter vključuje ukrepe za izboljšanje, dolžnosti in izvedbene roke.

Če rezultate navežemo na zgoraj omenjeno skupno razporeditev treh kategorij (Ne/Da, to je predstavljeno/Da, to je predstavljeno in evalvirano) za vse odgovore na vprašanja podobne vrste, ki se nanašajo na določene kazalnike kakovosti, in upoštevamo, da določeno vprašanje ni omogočalo izključitve določenega kazalnika kakovosti iz poročanja, rezultati kažejo, da analizirana samoevalvacijska poročila kažejo precejšen primanjkljaj pri obsegu in poglobljenosti evalvacije. Kar 62 % poročil je tako napisanih le na ravni predstavitve in dokumentiranja. Le v nekaterih poročilih spremljajo evalvacijo ukrepi za izboljšanje, v nobenem pa ni nalog in rokov.

V preostalem delu ankete smo pridobivali splošno mnenje o stopnjah preverljivosti, verodostojnosti, metodološke in analitične skladnosti, kritičnosti in dobronamernosti samoevalvacijskih poročil. Pri vprašanjih, kjer so odgovori v obliki drsnika, so anketiranci uravnotežili mnenje med pritrjevanjem in zanikanjem kvalitativne izjave na lestvici od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni popolno pritrjevanje, 5 pa zanikanje. Rezultati za vsako kvalitativno izjavo so izraženi kot srednje vrednosti in standardni odkloni:

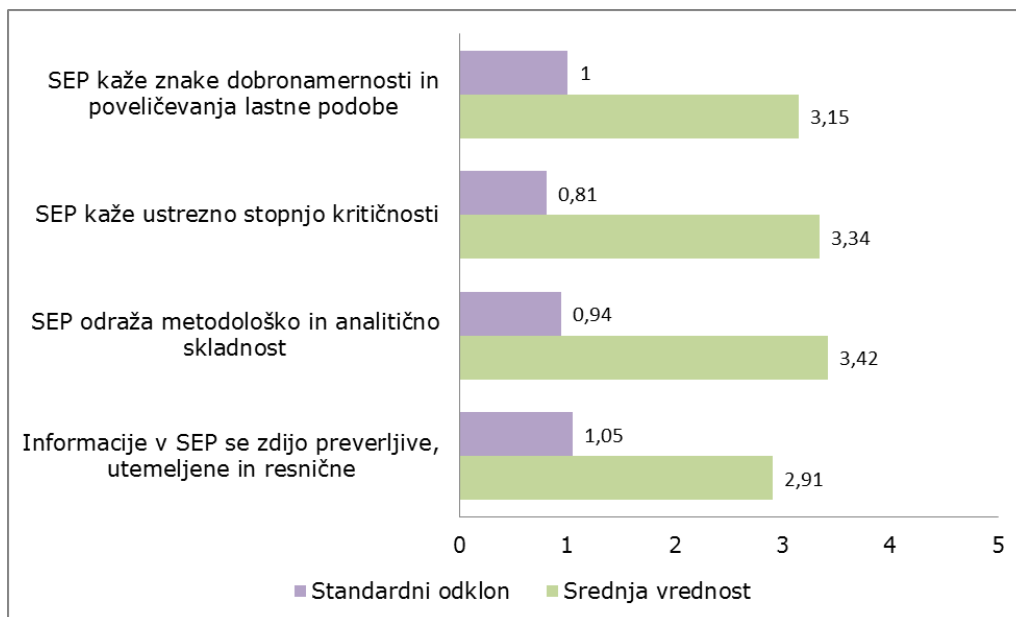

n.a.k.v.i.s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s.q.a.a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

Rezultati kažejo rahlo težnjo k premajhni preverljivosti, verodostojnosti, ustrezni kritičnosti in zlasti metodološki in analitični sklenjenosti samoevalvacijskih poročil. Po drugi strani pa je stopnja dobronamernosti v poročilih obvladljiva. Kljub sorazmerno majhni razliki v rezultatih za posamezne kvalitativne standarde so primerljivi tudi standardni odkloni. Pri obravnavanju posameznih rezultatov za morda najbolj problematično kvalitativno izjavo skrajne vrednosti kažejo, da je sedem poročil prejelo oceno 5, kar pomeni popolno zanikanje njihove metodološke in analitične skladnosti, nobeno pa ni prejelo ocene 1 (pritrditev). Kumulativno je za vse kvalitativne izjave z izjemo vprašanja dobronamernosti ali povečevanja lastne podobe 8 evalvacijskih poročil skupno prejelo oceno 1 (potrditev), skupno 17 pa oceno 5 (zanikanje).

Če spomnimo na rezultate prejšnje [sistemske analize za obdobje 2010–2013](#), je anketa takrat vsebovala več podobnih vprašanj z identičnimi ali primerljivimi kategorijami. Vendar pa ni mogoče primerjati vseh rezultatov zaradi precejšnjih metodoloških razlik. Rezultati o obsegu ali poglobljenosti samoevalvacije so podobni ali nespremenjeni glede na:

- vpetost v okolje, zlasti pri sodelovanju z gospodarskim in negospodarskim sektorjem, pa tudi zaposljivost diplomantov. Vidni so znaki rahlega izboljšanja v samoevalvacijskih poročilih iz obdobja 2014–2017;
- strokovno ali umetniško delo na institucionalni ter na posamični ravni kaže rahlo izboljšanje v samoevalvacijskih poročilih v obdobju 2014–2017;
- sodelovanje ključnih deležnikov pri vodenju višje strokovne šole kaže rahlo izboljšanje v samoevalvacijskih poročilih v obdobju 2014–2017;
- praktično usposabljanje, vendar pa so rezultati manj primerljivi zaradi različne zasnove anketnih vprašanj;
- materialni pogoji vključno s prostori in opremo;
- v enak, a vseeno sorazmerno majhen delež samoevalvacijskih poročil so vključena vsa področja presoje glede na Merila za evalvacijo (36 %).

Obseg ali poglobljenost predstavitve in evalvacije nekaterih kazalnikov kakovosti se je izboljšala, če obdobje 2010–2013 primerjamo z obdobjem 2014–2017. Razlike se pojavljajo pri naslednjih kazalnikih:

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

- učni izidi in kompetence študentov oziroma diplomantov so precej bolje predstavljeni in dokumentirani v samoevalvacijskih poročilih iz obdobja 2014–2017;
- v obdobju 2014–2017 sta se izboljšala tudi predstavitve in dokumentiranje sodelovanja študentov pri strokovnem ali umetniškem delu.

Zaključek

V tej raziskavi smo skušali orisati obzorje kakovosti v visokošolskem in višjem strokovnem izobraževanju v Sloveniji s skrbnim preučevanjem rezultatov zagotavljanja kakovosti med letoma 2014 in 2017 tako na ravni zunanjih evalvacij s strani NAKVIS kot na ravni samevalvacij, ki jih izvajajo visokošolski zavodi in višje strokovne šole. Vsaj delno smo skušali odgovoriti na vprašanja, kaj je dobro, kaj bi bilo lahko boljše in kaj ni dobro, pa tudi na vprašanje, kaj sploh obstaja, koliko je tega in ali se to reproducira.

Skušali smo tudi opisati naravo evalvacijskih praks tako, da smo prikazali, kateri kazalniki kakovosti so deležni večje pozornosti ali poudarka in kateri manj ali sploh ne, ter kakšne vrste je ta pozornost oziroma kakšen je njen evalvacijski obseg ali poglobljenost.

Rezultati imajo različne implikacije za stanje kakovosti v terciarnem izobraževanju, pa tudi za evalvacijske prakse strokovnjakov NAKVIS in izobraževalnih ustanov, zato jih ne moremo strniti v eno samo urejeno misel ali jasno sporočilo, da bi ga imeli v mislih v tem obdobju spremenjenih predpisov in postopkov pri zagotavljanju kakovosti.

Poleg povzemanja določenih značilnosti, na primer prevelike pedagoške obremenjenosti učiteljev, skromnega znanstvenega in strokovnega raziskovanja oziroma umetniškega dela v določeni skupini izobraževalnih ustanov, dejstva, da so tako prostori kot oprema za poučevanje in raziskovanje na splošno pozitivno ocenjeni, da se je izkazalo, da je pri notranjem zagotavljanju kakovosti na izobraževalnih ustanovah večinoma več priložnosti za izboljšanje kot prednosti, se moramo ozreti tudi na osnovne okoliščine, zaradi katerih so rezultati taki. Tako moramo razmišljati tudi pri obravnavanju rezultatov evalvacijskih praks, kako strokovnjaki raje obravnavajo kazalnike kakovosti, kot so mobilnost študentov, organizacijski cilji in načrtovanje, administrativna podpora ali sodelovanje pri upravljanju, kot pa ujemanje poučevanja in raziskovanja oziroma umetniškega dela s področjem/disciplino študijskega programa, obseg ali poglobljenost samevalvacije ali doseganje in spremljanje učnih izidov in kompetenc, zakaj strokovnjaki, včasih pa tudi komisije za kakovost, raje bolj poudarjajo kakovost pri organizaciji, vodenju, obštudijskih dejavnostih ali sodelovanju z zunanjimi deležniki kot pa neposredno kakovost izobraževanja in raziskovanja, zakaj se včasih zdi, da je lahko postopek, proces nenehnega načrtovanja, merjenja, poročanja in obveščanja pomembnejši od vprašanja ideala, h kateremu stremimo, ali dejstva, da se je ta ideal vsaj delno že uresničil, zaradi česar si lahko tu in tam oddahnemo in o njem razmislimo, namesto da se posvečamo nenehnemu izboljševanju in spreminjanju po sebi.

Pri obravnavanju osnovnih okoliščin je pomembno upoštevati tudi spremembe predpisov, zlasti spremembo Zakona o visokem šolstvu konec leta 2016 (ZVIS-K), ki je precejšen del odgovornosti za kakovost izobraževanja in raziskovanja z NAKVIS prenesla na izobraževalne ustanove. Povedano drugače, skrajni čas je, da izobraževalne ustanove izkoristijo novo pridobljeno stopnjo avtonomnosti in pokažejo, da lahko zagotovijo dobro izobraževanje in raziskovanje ob manjšem nadzoru države, ne glede na to, ali so se na to pripravile vnaprej, in da lahko nosijo breme zanesljivega dokazovanja ali priznavanja kakovosti, ki je prav tako dober kot zunanji nadzor, ali pa ga, še boljše, presega. To je še zlasti pomembno za kakovost študijskih programov na visokošolskih zavodih.

Ob tem je treba povedati, da dobro izobraževanje in raziskovanje ne temeljita toliko na ustreznih procesih zagotavljanja kakovosti kot pa na finančnih in materialnih virih, predvsem na kakovostnem akademskem kapitalu in študentih, na kar pa NAKVIS ne more vplivati.

n · a · k · v · i · s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s · q · a · a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

In končno, če želijo evalvacijske prakse nadomestiti pomanjkanje kvalitativnih sodb ali pomanjkljivo kakovost dokumentiranja, analiziranja in evalviranja, morajo temeljiti na strukturiranem sistemu vrednot in jasnem konceptu tega, kaj je kakovost v višjem in visokošolskem izobraževanju. Bistveno je, da se ne izgubimo v nasprotujočih si idejah o tem, kaj je dobro ali ne, pa tudi v morju standardov kakovosti, organizacijskih ciljev in kazalnikov kakovosti, še bolj pa v stalnih procesih merjenja in poročanja, kot da bi bili ti utelešenje kakovosti in kot bi bila kakovost nekaj, kar lahko objektivno presojava ali izmerimo.